

terminàlia

REVISTA SEMESTRAL
NÚM. 26 · DESEMBRE 2022
ISSN: 2013-6692 (impresa);
2013-6706 (electrònica)

f. BOT Gènere de plantes arbòries o arbustives erectes de la família de les combretàcies, de flors petites i en general verdes o blanques, que comprèn unes 225 espècies pròpies de regions tropicals. Se n'utilitza la fusta, i també serveix com a planta ornamental i és font de tanins.

f. pl. MIT Festes en honor del déu de la mitologia clàssica romana Tèrminus, déu protector dels límits dels camps i de les fronteres. Els pagesos les celebraven anualment el 23 de febrer.

f. SCATERM Revista de la Societat Catalana de Terminologia.

La Societat Catalana de Terminologia, punt de trobada de la terminologia catalana

La Societat Catalana de Terminologia (SCATERM) és hereva de l'Associació Catalana de Terminologia (ACATERM, fundada l'any 2002) i va esdevenir filial de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) l'any 2008. Com a societat filial de l'IEC, la SCATERM treballa per ser un punt de referència en l'àmbit terminològic i té per finalitat difondre i promoure l'activitat terminològica en català, sobretot en els àmbits científics i tècnics. Així mateix, la SCATERM constitueix un lloc de trobada per a l'intercanvi d'informació i de coneixements entre totes les persones i organitzacions vinculades d'una manera o altra amb la terminologia.

Feu-vos-en socis!

La SCATERM us convida a participar activament en la cooperació i la difusió del treball terminològic. Com a socis, us animem a aportar idees, proposar activitats, presentar ponències en les jornades i seminaris, i col·laborar amb la revista TERMINÀLIA, trametent articles o propostes per a la secció «Espai de trobada».

Els socis de la SCATERM poden gaudir d'aquests avantatges:

- Descompte d'un 50 % en les publicacions de l'IEC.
- Accés a la Biblioteca de Catalunya i a les biblioteques de les universitats de Catalunya.
- Cada soci col·lectiu pot designar quatre representants que gaudiran dels avantatges anteriors, que són aplicables individualment.

Existeixen tres tipus de quotes anuals: per a socis individuals, per a socis col·lectius i per a socis júnior (amb una quota reduïda). Si voleu més informació, visiteu <https://scaterm.iec.cat>, on trobareu les quotes actualitzades i la butlleta d'alta.

SUMARI

EDITORIAL

Aquest número 5

ARTICLES

Judit Freixa Aymerich
Garbell: l'avaluador automàtic de neologismes catalans 7

Anna Sureda Homs i Clara Núñez Marsal
Anglicismes i manlleus al bàsquet: el cas del català 17

Jorge M. Porrás-Garzón
Anglicisms in Higher Education and their impact on Spanish Terms 25

Beatriz Guerrero García
Educar en materia de feminismo y violencia de género: el alcance del diccionario 36

ENTREVISTA

TERMINÀLIA parla amb...
Joan Nunes i Alonso, professor de la Universitat Autònoma de Barcelona i especialista en informació geogràfica i teledetecció 46

DOSSIER: Mirades a la neologia especialitzada

Mirades a la neologia especialitzada 51

El neologisme de l'any 2022 65

ESPAI DE TROBADA

V Congrés Internacional de Neologia de les Llengües Romàniques (CINEO 2022)

Micaela Rossi

66

XVIII Jornada Científica de la Xarxa Panllatina de Terminologia (REALITER)

Claudio Grimaldi

67

SEMBLANÇA:

Giovanni Adamo (1953-2021)

Giovanni Adamo en el record

Valeria Della Valle

68

TERMINÀLIA
Número 26 (2022)

IMATGE PORTADA:
Mots guanyadors de les últimes campanyes del 'Neologisme de l'any'.

DIRECTORA:
M. Teresa Cabré Castellví (UPF, IEC)

EDITORIA EN CAP:
Mercè Lorente Casafont (UPF, IEC)

CONSELL DE REDACCIÓ:
Ester Bonet Solé (SCATERM), Marisa Carrió Pastor (Universitat Politècnica de València), Àngels Egea Puigventós (Universitat de Barcelona), Sabela Fernández-Silva (Pontificia Universidad Católica de Valparaíso, Xile), Glòria Fontova Hugas (TERMCAT), Anna Joan Casademont (Université TÉLUQ, Québec, Canadà), Albert Morales Moreno (Universitat Oberta de Catalunya), Pilar Sánchez-Gijón (Universitat Autònoma de Barcelona), Laura Santamaria Guinot (Universitat Autònoma de Barcelona), Johannes Schnitzer (Wirtschaftsuniversität Wien, Àustria), Mercedes Suárez de la Torre (Universitat Autònoma de Manizales, Colòmbia)

CONSELL CIENTÍFIC: Gerhard Budin (Univ. de Viena), Tina Célestin (OQLF), Guiomar Ciapuscio (UBA), Loïc Depecker (Univ. de París I), Pamela Faber (UGR), Joan Martí Castell (URV, IEC)

CAPÇALERA DE LA REVISTA: Jesús Carrasco
DISSENY I MAQUETACIÓ: Esteva&Estêvão
IMPRESSIÓ: La Gran Impressió

EN AQUEST NÚMERO HAN COL·LABORAT:
Julie Andreu, Mariona Arnau, Una Bhreathnach, Blanca Collazos, Janet De Cesaris, Valeria della Valle, Valerio Emanuele, Judit Freixa, Francesc Galera, Luis González, Claudio Grimaldi, Beatriz Guerrero García, Nathalie Lanckriet, Dolors Montes, Joan Nunes, Clara Núñez, Víctor Pàmies, Jorge M. Porras-Garzón, Étienne Quillot, Micaela Rossi, Ernest Rusinés, Anna Sureda, Mireia Trias, Mojca Žagar

SOCIETAT CATALANA DE TERMINOLOGIA
<https://scaterm.llocs.iec.cat>
Presidenta: Ester Bonet
Vicepresidenta: Rosa Estopà
Tresorer: Francesc Galera
Secretària: Teresa Tort
Vocals: Joan Puigmalet i Mireia Trias
Delegada de l'IEC: Mercè Lorente

La propietat intel·lectual dels articles és dels respectius autors.
Els autors en el moment de lliurar els articles a *Terminàlia* per a sol·licitar-ne la publicació accepten els termes següents:
— Els autors cedeixen a la SCATERM els drets de reproducció, comunicació pública i distribució dels articles presentats per a ser publicats a *Terminàlia*.
— Els autors responen davant la SCATERM de l'autoria i l'originalitat dels articles presentats.
— És responsabilitat dels autors l'obtenció dels permisos per a la reproducció de tot el material gràfic inclòs en els articles.
— La SCATERM està exempta de tota responsabilitat derivada de l'eventual vulneració de drets de propietat intel·lectual per part dels autors.
— Els continguts publicats a la revista estan subjectes —llevat que s'indiqui el contrari en el text o en el material gràfic— a una llicència Reconeixement - No comercial - Sense obres derivades 3.0 Espanya (by-nc-nd) de Creative Commons, el text complet de la qual es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/deed.ca>. Així doncs, s'autoritza el públic en general a reproduir, distribuir i comunicar l'obra sempre que se'n reconegui l'autoria i l'entitat que la publica i no se'n faci un ús comercial ni cap obra derivada.
— *Terminàlia* no es fa responsable de les idees i opinions exposades pels autors dels articles publicats.

Llicència completa:
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/deed.ca>

Les revistes de l'IEC allotjades a l'Hemeroteca Científica Catalana utilitzen com a descriptors les quinze propietats recomanades al Dublin Core Metadata Element Set, versió reduïda de la norma ISO 15836 (2009).

PREU D'AQUEST EXEMPLAR: 13 euros

Revista TERMINÀLIA
Societat Catalana de Terminologia
Carrer del Carme, 47 · 08001 Barcelona
Telèfon: 935 529 104 · Fax: 932 701 180
Adreça electrònica: terminalia@iec.cat

ISSN: 2013-6692 (edició impresa);
2013-6706 (edició electrònica)
Dipòsit legal: B-44926-2009
Any d'inici de la revista: 2009

Aquesta revista és accessible en línia des de:
<http://publicacions.iec.cat>,
<http://revistes.iec.cat>, <http://terminalia.iec.cat>,
<https://issuu.com/institut-destudis-catalans>

Revista indexada a: CARHUS Plus+, CIRC, CiteFactor, DIALNET, DICE, DOAJ, Dulcinea, EBSCO, ERIH PLUS, Google Acadèmic, Hispana, IEC, ISOC, JournalTOCs, Latindex, MIAR, MLA, RACO, REDIB, RESH, RETI, SHERPA RoMEO, TIB.eu, TRACES, Ulrich's PDDb, WorldCat.

El codi ètic de la revista TERMINÀLIA inclou les recomanacions de la darrera revisió (març de 2011) del Code of Conduct and Best Practice Guidelines for Journal Editors del Committee on Publication Ethics (COPE) <https://publicationethics.org> i les impulsades des de l'Institut d'Estudis Catalans, institució editora de la revista.

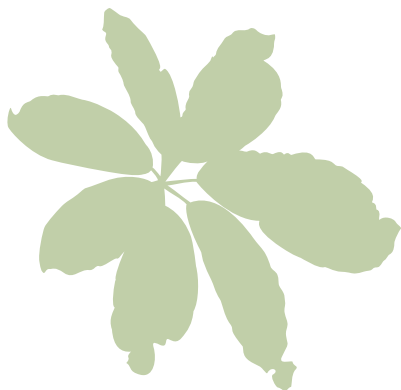
Amb la col·laboració de:

Imprès en paper 100 % reciclat

Aquest número

Tornem a ser aquí amb un nou número de TERMINÀLIA. Com sempre, alguns dels continguts dels números que publiquem abans de final d'any configuren una mena de monogràfics sobre aspectes transversals de la terminologia i àmbits afins, a diferència dels números estiuencs dedicats a sectors d'especialitat. En aquest cas, el «Dossier» d'aquest número s'ha orientat al tema de la neologia, concretament de la neologia especialitzada o neonímia. Ho hem fet emmirallant-nos en el dossier del número 4 (desembre de 2011), just fa onze anys, que va recollir mirades diferents sobre la terminologia catalana. Ara hem obert una mica més l'abast, i hem demanat a responsables d'organismes de normalització terminològica, de mediació o de traducció de diverses llengües com aborden l'entrada de nous termes, siguin manlleus o creacions pròpies. Sota el títol de «Mirades a la neologia especialitzada», hem aplegat, en un format de preguntes i respostes, un tast de models i opinions per a les llengües catalana, eslovena, espanyola, francesa i gaèlica. Hi ha participat el TERMCAT, la Corporació Catalana de Mitjans de Comunicació, la unitat d'espanyol de la Direcció General de Traducció de la Comissió Europea, l'editorial universitària Fiontar & Scoil na Gaeilge, la Délégation générale à la langue française et aux langues de la France i la Secció de Terminologia de l'Institut de la Llengua Eslovena. Completa aquesta part monogràfica l'«Entrevista» a Joan Nunes, professor de la Universitat Autònoma de Barcelona, on va crear i dirigir el Laboratori d'Informació Geogràfica i de Teledetecció, i que des de 2015 participa com a expert en el Consell Supervisor del TERMCAT.

Com no podia ser d'altra manera, la «Semblança» d'aquest número també s'inscriu en la neologia: l'hem dedicada al record del lingüista Giovanni Adamo (1953-2021), un investigador molt prolífic en neologia de l'italià, que va treballar amb il·lusió per la cooperació entre les llengües romàniques i que va mantenir una relació molt estreta amb la neologia i la terminologia catalanes. Hem pogut comptar amb la veu de Valeria Della Valle, que va treballar amb ell durant molts anys a la Sapienza.

A la secció «Articles», hi trobareu quatre textos avaluats externament mitjançant revisió doble i cega: el primer, en llengua catalana, sobre l'eina Garbell, un recurs per a l'avaluació de la diccionarització de neologismes en llengua catalana, finançat per l'Institut d'Estudis Catalans, a càrrec de Judit Freixa, responsable de l'Observatori de Neologia de la Universitat Pompeu Fabra; el segon, també en català, sobre la terminologia del bàsquet, a càrrec d'Anna Sureda i Clara Núñez, vinculades a la Universitat Autònoma de Barcelona; el tercer, en llengua anglesa, sobre els anglicismes en la formació mèdica universitària a Colòmbia en espanyol, a càrrec de Jorge M. Porras-Garzón, de la Universitat Pompeu Fabra; i el quart, en llengua castellana, sobre el paper dels diccionaris per a la formació en temes d'igualtat, a càrrec de Beatriz Guerrero, de la Universitat de Salamanca.

A la secció «Espai de Trobada» trobareu les cròniques d'un parell d'actes sobre terminologia i neologia: la del V Congrés Internacional de Neologia en llengües romàniques, celebrat a la Universitat de Gènova de l'1 al 3 de setembre de 2022, redactada per la cap del comitè d'organització de l'esdeveniment, la professo-

ra Micaela Rossi, i la de la XVIII Jornada Científica de la Xarxa Panlatina de Terminologia (REALITER), que s'ha desenvolupat els dies 6 i 7 d'octubre de 2022 a l'Alma Mater Studiorum Universitat de Bolonya, escrita per Claudio Grimaldi, president de l'Associació Italiana de Terminologia (Ass.I.Term).

Més neologia a la portada d'aquest número: la il·lustració dels mots guanyadors de les últimes campanyes del «Neologisme de l'any», impulsades per l'Observatori de Neologia i l'Institut d'Estudis Catalans, que quan llegiu aquesta revista ja hauran difós el neologisme de 2022. Enhorabona per la iniciativa.

Per acabar, volem agrair als membres del Consell de Redacció i als col·laboradors que, a més de seves tasques habituals en l'edició de la revista, han assumit traduccions i revisions de textos perquè aquest número es publicqués dins dels terminis previstos. I, és clar, us desitgem que passeu un bon cap d'any en companyia de noves paraules, si pot ser.

EL CONSELL DE REDACCIÓ

TERMINÀLIA és la revista de la Societat Catalana de Terminologia, SCATERM, filial de l'Institut d'Estudis Catalans. Té una periodicitat semestral i es publica en paper i en suport electrònic.

Són ben reconegudes arreu les activitats terminològiques catalanes (en formació, en recerca, en normalització, en producció de recursos). **TERMINÀLIA** és, doncs, una publicació catalana amb una clara voluntat de projecció exterior; per aquest motiu, les llengües de la revista són el català i l'anglès. A la secció «Articles» s'admeten també originals en castellà i en francès. A la resta de seccions, quan hi ha contribucions en llengües diferents de les quatre esmentades, els textos es tradueixen al català per a la versió impresa de la revista i, a la versió electrònica, es publica tant l'article en la llengua original com la traducció al català.

La temàtica de la revista gira entorn de la terminologia, en sentit ampli, i també s'estén a àmbits afins (anàlisi del discurs especialitzat, traducció especialitzada, història del discurs científic, ensenyament de llengües amb propòsits específics, enginyeria lingüística aplicada al treball terminològic, corpus lingüístics de contingut especialitzat, etc.).

El 100 % dels continguts de la revista són contribucions originals. La revista està estructurada en seccions fixes, que pretenen reflectir la situació actual de les diverses activitats terminològiques i d'àmbits afins, i també servir d'òrgan d'intercanvi i d'expressió dels diversos perfils professionals vinculats a la terminologia. És un objectiu principal de la revista publicar articles de qualitat i que hagin superat una doble revisió cega.

Garbell: l'avaluador automàtic de neologismes catalans¹

JUDIT FREIXA AYMERICH

Universitat Pompeu Fabra

ORCID: 0000-0002-1440-5514

judit.freixa@upf.edu

Judit Freixa Aymerich és doctora

en Filologia (Universitat de Barcelona, 2002) i professora titular del Departament de Traducció i Ciències del Llenguatge de la Universitat Pompeu Fabra (UPF), on imparteix les matèries de lèxic, terminologia i neologia. És directora de l'Observatori de Neologia (UPF) i investigadora principal de diversos projectes competitiu sobre neologia i lexicografia: GARBELL: Analitzador de la diccionariabilitat dels neologismes catalans (IEC: PRO2018-S04-FREIXA); NADIC: Neologismes per a l'actualització del diccionari (PR2015-S04-FREIXA); LEXICAL: Neología y diccionario. Análisis para la actualización lexicográfica del español (PID2020-118954RB-I00), i NEÓMETRO: Medición de la neologicidad y la diccionariabilidad (FFI2016-79129-P). És membre del grup IULATERM i la majoria de les seves publicacions ha aparegut en revistes o editorials d'impacte (*Treballs de Sociolingüística Catalana*, *Terminàlia*, *Sendebar*, *Caplletra*, *Revista de Llengua i Dret*, *Revista Española de Lingüística*, *Terminology*, *Meta*, *Signos*).

Resum

El Garbell és una eina que avalua neologismes i determina si són més o menys diccionaritzables tenint en compte criteris d'ús, documentals i lingüístics. El resultat, en format web, públic i gratuït, és una eina innovadora que serveix de diccionari complementari i progressiu per al català.

PARAULES CLAU: neologisme; diccionari; diccionariabilitat; català; criteris

Abstract

Garbell: the automatic catalan neologisms analyzer

Garbell is a tool that evaluates neologisms and determines their degree of interest for lexicographic purposes, taking into account usage, documentary and linguistic criteria. The result, in web format, open access and free, is an innovative tool that serves as a complementary and progressive dictionary for Catalan

KEYWORDS: neologism; dictionary; diccionariability; Catalan; criteria

TERMINÀLIA 26 (2022): 7-16 · DOI: 10.2436/20.2503.01.179

Data de recepció: 02/10/2022. Data d'acceptació: 10/11/2022

ISSN: 2013-6692 (impresa); 2013-6706 (electrònica) · <http://terminalia.iec.cat>

1 Introducció i objectius

Els parlants de català utilitzem diàriament paraules que no apareixen al diccionari normatiu, el *Diccionari de la llengua catalana* de l'IEC (DIEC, en endavant). Algunes d'aquestes paraules són freqüents, s'utilitzen en tots els registres de la llengua i no hi ha cap motiu per considerar-les incorrectes. Són paraules diccionaritzables, paraules que podrien aparèixer al diccionari. En canvi, n'hi ha d'altres que encara no han demostrat si són realment necessàries per als parlants i haurà de passar un temps abans no es puguin diccionaritzar o rebutjar; són paraules que podem considerar prediccionaritzables. Finalment, els parlants també fem servir paraules que no són al diccionari ni hi han de ser. Són paraules no diccionaritzables que sovint utilitzem per motius estilístics.

El Garbell és una eina que avalua aquestes paraules que no són al diccionari i determina si són més o menys diccionaritzables; ho fa tenint en compte criteris d'ús, documentals i lingüístics. La majoria d'aquests criteris s'apliquen automàticament, i per això diem que el Garbell és un avaluador automàtic de la diccionariabilitat dels neologismes catalans, però encara hi ha algun criteri que s'ha d'aplicar manualment i, per això, no podem considerar-la una eina totalment automàtica.

El Garbell consta d'un programa informàtic que avalua els neologismes i una base de dades pública on es pot consultar el resultat general de la diccionariabilitat de cada neologisme i el resultat específic de cada criteri. Ha estat desenvolupat per investigadores de l'Observatori de Neologia del grup IULATERM (Universitat Pompeu Fabra) i ha rebut finançament de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) entre els anys 2018 i 2021, i de la Universitat Pompeu Fabra.

En aquest article presentem el funcionament i els resultats del Garbell, però primer volem emmarcar-lo en la recerca actual sobre la relació entre neologismes i diccionaris i, després, valorar les limitacions actuals d'aquesta línia de recerca i les possibilitats per al futur.

2 Diccionariabilitat i criteris de diccionarització

És ben sabut que quan es recullen neologismes lexicogràfics (és a dir, paraules que es documenten en l'ús i que no estan recollides als diccionaris), no tots tenen les mateixes possibilitats de ser incorporats al diccionari en un futur. De fet, molts no són ni tan sols neologismes pròpiament dits, perquè també trobem paraules ja existents però especialitzades, o transparents, o dialectals, etc., o ocasionalismes, aquelles unitats d'aparició única i de funció estilística. I dins dels neologismes pròpiament dits, els que són realment mots nous, n'hi ha de més diccionaritzables que d'altres.

Diccionaritzar una paraula és incorporar-la al diccionari. Normalment, la diccionarització es refereix a

la incorporació en un diccionari monolingüe de referència, però podria no ser així. Perquè una paraula s'incorpori al diccionari ha de ser diccionaritzable, és a dir, ha de complir els criteris d'inclusió fixats per l'empresa o l'organisme que s'ocupa d'actualitzar el diccionari i, a més, no ha de complir cap dels criteris d'exclusió i que la fan rebutjable. En aquest sentit, cal remarcar que les diferents tradicions lexicogràfiques tenen també diferents posicions davant la incorporació de neologismes; de manera genèrica, podem afirmar que la lexicografia romànica és més reguladora que l'anglòfona, per exemple. En qualsevol cas, les paraules són més o menys diccionaritzables segons els criteris de diccionarització que es compleixin o s'incompleixin, i la diccionariabilitat és la qualitat de ser diccionaritzable.

Amb l'estudi de la diccionariabilitat es busca la manera d'objectivitzar l'interès lexicogràfic que pot tenir una paraula per a un diccionari, havent definit el tipus de diccionari que es vol actualitzar, ja que poden tenir ben poc en comú l'actualització d'un diccionari de neologismes i d'un diccionari prescriptiu. La reflexió sobre els criteris per a la diccionarització dels neologismes ha format part de la pràctica lexicogràfica des dels seus orígens, però des de fa uns anys existeix també com una línia de recerca teòrica en si mateixa, iniciada en l'àmbit anglòfon per Barnhart (1985) i continuada amb els treballs d'Algeo (1993), Sheidlower (1995), Ishikawa (2006) i O'Donovan, Ruth; O'Neill, Mary (2008), entre altres. Aquests treballs centraven l'atenció en els criteris d'ús, i molt específicament la freqüència d'ús, per determinar si una paraula és diccionaritzable o no. La freqüència s'hi estudia com un criteri complex i, més enllà del nombre total d'ocurrències d'un mot en un corpus, es té en compte la diversitat textual, geolectal i de registre. En l'àmbit hispanòfon, els treballs d'Adelstein i Freixa (2013) i de Sánchez Manzanares (2013) van mostrar l'interès per aquesta línia, a la qual es va sumar molt aviat el català amb treballs derivats del projecte NADIC (vegeu l'apartat 3). En l'estudi de la diccionariabilitat cal tenir també en compte treballs importants com el de Nam et al. (2016) per al coreà, Bernal et al. (2020 i 2022) per al castellà, i Klosa i Wolfer (2020) per a l'alemany.

3 Antecedents del Garbell: el projecte NADIC

El projecte Garbell beu directament del [NADIC](#)² ('Neologismes per a l'actualització del diccionari normatiu'), un projecte anterior també liderat per l'Observatori de Neologia en què van participar investigadors dels observatoris de neologia de NEOXOC,³ la xarxa que aplega els observatoris de neologia dels territoris de parla catalana i que va rebre finançament de l'IEC durant els anys 2015-2017. L'objectiu del NADIC era la selecció dels mil neologismes més diccionaritzables a partir d'una selecció inicial de 30.000 neologis-

mes detectats pels observatoris de neologia catalans i disponibles a la base de dades pública BOBNEO.⁴ Per poder seleccionar les unitats de manera objectiva, es va elaborar la bateria de criteris que es pot veure a la taula 1, basada en les aportacions de la bibliografia i l'estudi de les dades.

Els criteris del NADIC es presenten agrupats en tres blocs: criteris d'ús, criteris lingüístics i criteris de documentació. Al seu torn, els criteris poden ser d'exclusió, de manera que la unitat que no compleix el criteri es descarta automàticament, o d'inclusió, de manera que la unitat que compleix el criteri suma aquell aspecte dins la matriu de diccionarització. Són criteris d'exclusió els set criteris ombrejats a la taula i criteris d'inclusió els quinze no ombrejats.

El Garbell s'ha beneficiat de l'experiència adquirida en el NADIC, tant pel que fa a la identificació dels criteris com a la informació derivada de la seva aplicació. Per exemple, amb el NADIC es va observar que alguns criteris tenen més potencial discriminant que d'altres, perquè afecten un major nombre d'unitats. Així, els criteris amb major impacte són, per aquest ordre: la freqüència alta, la presència en diccionaris d'altres llengües, en diccionaris especialitzats i en altres diccionaris catalans. El projecte NADIC també va permetre constatar que, un cop seleccionat el miler de neologismes més diccionaritzables, una part important dels neologismes que quedaven fora de la selecció eren també altament diccionaritzables (com ara *agrocombustible*, *ninja*, *multiètnic -a*, *neoconservador -a* o *reaprofitar*), de manera que es va veure la necessitat de no tancar la línia d'investigació amb el NADIC i de pensar en una eina més sostenible, que funcionés amb menys intervenció humana i que anés actualitzant els resultats per poder donar compte de la dinamicitat de la llengua.

La majoria de criteris del NADIC s'han pogut traslladar al Garbell, és a dir, s'han pogut automatitzar.

Altres criteris, però, s'han hagut de desestimar o s'han d'aplicar manualment, com veurem en l'apartat següent, on també ens referirem a altres criteris identificats per al Garbell.

4 El Garbell

El Garbell no detecta neologismes, sinó que analitza els neologismes catalans ja detectats i registrats al BOBNEO, la base de dades dels observatoris de neologia, i n'avalua la diccionariabilitat. Els neologismes registrats a BOBNEO segueixen el criteri lexicogràfic i, doncs, són paraules documentades en l'ús (especialment en premsa, però també en revistes, Twitter i textos radiofònics) i no recollides al DIEC. Amb aquest criteri es recullen els neologismes pròpiament dits (unitats recents en l'ús com *violència sicària*, *sindèmia*, *preprint* o *postmemòria*), però també altres unitats que no són pròpiament neològiques i que no són al diccionari per altres criteris que no són la novetat: són especialitzades, col·loquials, dialectals o transparents.

El Garbell no valora la necessitat social d'aquests neologismes: si són a l'ús, és que són necessaris d'alguna manera. Però sí que té en compte aquesta necessitat (mesurada amb la freqüència) i altres criteris lingüístics i documentals, per determinar si són candidats més o menys bons per al diccionari.

4.1 Criteris i algorisme

Com en el NADIC, els criteris que s'apliquen per valorar la diccionariabilitat es reparteixen en tres blocs: criteris d'ús, lingüístics i documentals. En la taula 2 es pot veure la distribució dels criteris, que s'expliquen més avall (com abans, els criteris ombrejats són criteris d'exclusió).

Criteris d'ús	Criteris lingüístics i temàtics	Criteris de documentació
I. actualitat	II. formació	18. presència en dic. especialitzats
2. presència	12. variant	19. presència en dic. generals prioritzats
3. estabilitat	13. compleció de sèrie derivativa	20. presència en dic. generals no prioritzats
4. extensió	14. compleció de sèrie semàntica	21. presència en dic. d'altres llengües
5. localisme	15. compleció de camp temàtic	22. presència en corpus
6. freqüència elevada	16. impacte	
7. freqüència molt elevada	17. impredictibilitat	
8. representativitat		
9. orientació		
10. validació		

TAULA 1. Criteris de diccionarització proposats en el projecte NADIC

criteris d'ús (9)	criteris lingüístics i temàtics (4)	criteris de documentació (11 fonts)
actualitat	construcció regular	NEOLOTECA
presència	(no) variant	CERCATERM
estabilitat	impacte	GDLC
extensió d'ús	(no) possible error	D62*
(no) localisme		VOX
freqüència alta		DNV
freqüència molt alta		Silencis del DIEC*
representativitat geolectal		Ésadir*
ús (no) marcat		DEL*, ROB*, ZING*

TAULA 2. Criteris de diccionarització del Garbell

4.1.1 Criteris d'ús

Amb els criteris d'ús s'aconsegueix que el Garbell prioritzi els candidats actuals més freqüents i representatius.

Amb el primer criteri es prioritza l'actualitat dels candidats, perquè es rebutgen els que no han aparegut en l'ús durant els darrers cinc anys. Així, neologismes que van ser molt freqüents durant una època però que han perdut la vigència, ja no segueixen el procés per aquest criteri d'exclusió que assegura l'essència del neologisme, que és l'actualitat. Aquest criteri es combina amb el tercer, l'estabilitat, un criteri d'inclusió per prioritzar els candidats que ja han pogut demostrar que són d'interès per als parlants perquè tenen un mínim de dos anys d'antiguitat. Amb aquest criteri es pretén no precipitar la diccionarització de neologismes molt joves encara i que podrien deixar d'estar presents en l'ús en poc temps. Així, amb la combinació d'aquests dos criteris es prioritzen els candidats recents, però ja mínimament assentats en l'ús.

Tres dels criteris d'aquest bloc (segon, sisè i setè) es refereixen a la freqüència, el criteri sobre el qual hi ha més consens a la bibliografia: amb el criteri de presència s'exclouen els candidats que no arriben a un mínim de quatre ocurrences en els últims cinc

anys, per excloure automàticament els candidats que no presenten indicis d'estabilització en l'ús, i amb els altres dos, relatius a la freqüència elevada i molt elevada, es prioritzen els candidats més implantats en l'ús.

L'extensió de l'ús es valora amb tres criteris més: amb l'extensió textual es pretén prioritzar la selecció de candidats que es documenten en diferents tipus de textos), però de moment és un criteri per excloure els neologismes estrictament orals, pel seu caràcter poc diccionaritzable (per exemple, en l'oralitat es produeix una gran quantitat d'interferències amb el castellà). D'altra banda, amb el cinquè criteri es pretén excloure els candidats que són modes, localismes o paraules testimonis d'una època perquè els diccionaris prefereixen no donar entrada a aquest tipus de mots que els parlants deixen d'utilitzar al cap d'un temps. El Garbell en pot detectar una part, concretament els que es poden parafrasejar com a «relatiu a x» on x és el nom propi d'una institució, una persona o un lloc, perquè venen marcades amb una nota des de l'anàlisi que es realitza en la cadena de treball de l'Observatori de Neologia.

Finalment, amb el criteri de representativitat geolectal es marquen les unitats que són representatives a una part del territori lingüístic i que difícilment aconseguiran una gran freqüència en l'ús perquè els tex-

Criteris d'ús (9)	
actualitat	Documentat durant els últims 5 anys.
presència	Té almenys 4 ocurrences.
estabilitat	La primera ocurrencia té almenys 2 anys d'antiguitat.
extensió d'ús	No és exclusivament oral.
(no) localisme	No té nota gRc.
freqüència alta	Té un mínim de 10 ocurrences
freqüència molt alta	Té un mínim de 25 ocurrences
representativitat geolectal	Només es documenta en una font que no és de BCN.
ús (no) marcat	No apareix amb marques tipogràfiques

TAULA 3. Criteris d'ús del Garbell

tos que es buiden no els solen recollir; i amb l'últim criteri, ús (no) marcat, es pretén tornar a focalitzar en les unitats més estabilitzades en l'ús, les que ja apareixen sense marques tipogràfiques de suport, un criteri implantat en el Garbell (no prové del NADIC) pel seu caràcter automàtic.

A més d'aquests nou criteris, en la fase de validació manual de les dades se n'apliquen d'altres, com el criteri d'orientació de l'ús, que considera més diccionaritzables els neologismes amb una forma gràfica que pot generar dubtes, com ara la duplicació de la lletra r, la e epentètica, la l·l, etc.

4.1.2 Criteris lingüístics

Els criteris lingüístics són els més difícilment automatitzables i per això és actualment la part menys desenvolupada del Garbell.

Per prioritzar els neologismes més predictibles i transparents, el Garbell té en compte, en primer lloc, si es tracta d'un mot construït (derivats, compostos, sintàctics i abreviacions) i se li suposa la regularitat, perquè els neologismes amb una formació transgressora ja han estat exclosos pel criteri de freqüència mínima que hem anomenat *presència* en els criteris d'ús. D'altra banda, també s'avalua l'impacte sobre el diccionari, ja que l'addició d'una nova accepció o una subentrada és menys costosa en lexicografia que una entrada completa nova, de manera que els neologismes semàntics i sintagmàtics es consideren més diccionaritzables. Amb la suma d'aquests dos criteris, queden penalitzats els manlleus i els neologismes formats per processos menys productius com l'acronímia i diferents tipus de canvis sintàctics. Com es pot veure, està ombrejat el criteri de variant, amb què s'exclouen tots els neologismes ja recollits al diccionari amb una altra forma (variants gràfiques i ortogràfiques, però no lèxiques).

Els criteris addicionals que es tenen en compte en la validació manual són els criteris no automatitzables que es van aplicar en el projecte NADIC (compleció de sèrie derivativa, semàntica, de camp temàtic i impredecibilitat semàntica), però també altres criteris particulars que es van aïllant i que poden ser automatitzats, com ara la no diccionariabilitat de tots els càrrecs i oficis amb el prefix *ex-*.

4.1.3 Criteris documentals

Quan un diccionari incorpora una paraula a la nomenclatura dona fe de la necessitat que tenen d'aquella paraula els parlants d'una llengua. Per això, el Garbell té en compte el criteri de la presència d'un neologisme en altres diccionaris. En primer lloc, es consulten obres especialitzades (Neoloteca i Cercaterm) i, després, altres diccionaris generals del català que, pel fet de no ser normatius, tenen un caràcter més obert i descriptiu: *Gran diccionari de la llengua catalana* (GDLC), *Gran diccionari 62 de la llengua catalana* (GD62), *Diccionari manual de la llengua catalana* (VOX). També es consulta el *Diccionari normatiu valencià* i altres fonts complementàries per al català com l'*ésAdir* (el portal lingüístic de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals) i el blog de Salvanyà *Silencis del DIEC*. Finalment, també es té en compte el tractament que han rebut els neologismes en diccionaris generals de referència d'altres llengües romàniques: *Diccionario de la lengua española* (DLE), *Lo Zingarelli* (ZING) i *Le Grand Robert* (ROB).

En total, doncs, les fonts d'aquest bloc de criteris són onze i la majoria es consulta automàticament (si bé els neologismes semàntics i sintàctics queden sempre fora de les consultes automàtiques perquè el sistema només pot llegir les formes i no les definicions). Els diccionaris de les altres llengües i les fonts que no disposen d'un lemarí automatitzat s'han de consultar manualment en la fase de validació i, mentrestant, el programa atribueix la categoria de *pendent* als neologismes per als quals no té prou informació documental per determinar-ne l'estat de diccionariabilitat.

4.1.4 Algoritme de diccionariabilitat

Els criteris que acabem de veure no se sumen linealment per atribuir un valor final de diccionariabilitat, sinó que aquest valor s'obté per l'aplicació d'un algoritme que s'aplica en dos nivells. En el primer nivell s'obté un resultat per a cada bloc de criteris. Per exemple, en els criteris d'ús: per obtenir un valor alt, el neologisme ha de complir tres o més criteris d'inclusió (dels cinc existents); obté un valor mitjà si en compleix un o dos, i un valor baix si no en compleix cap.

En el segon nivell, l'algoritme combina el resultat obtingut en cada bloc de criteris per atorgar el valor

Criteris lingüístics (4)	
construcció regular	És un mot construït (PREF, SUF, CULT, COMP, LEX, CONV, ABR).
(no) variant	No té la nota 2a.
impacte	És un neologisme semàntic o sintagmàtic.
(no) possible error	No té la nota 3.

TAULA 4. Criteris lingüístics del Garbell

final, que podrà ser: diccionaritzable, prediccionaritzable, no diccionaritzable o pendent. La combinació de criteris no és lineal, però, en síntesi, són diccionaritzables les unitats que almenys en dos dels blocs tenen un resultat positiu i són prediccionaritzables les unitats que almenys en dos dels blocs tenen un resultat mitjà. Obtenen el resultat de no diccionaritzables els neologismes que compleixen algun criteri d'exclusió i, finalment, el sistema deixa com a pendents els neologismes que no tenen un resultat definitiu en el bloc de criteris documentals, per falta d'informació.

4.2 Resultats

El Garbell és una eina pública consultable a <http://garbell.upf.edu/> des del setembre de 2022. Per tal d'afinar els resultats, durant el primer any s'estan sotmetent a revisió manual tots els resultats i s'estan completant les fonts que no es poden consultar automàticament. Això permetrà revisar els criteris i l'algorisme i aconseguir que en una versió futura, el programa sigui més autònom i fiable. S'espera que al final del procés, el Garbell ofereixi més de 10.000 neologismes avaluats i classificats segons el seu estat de diccionariabilitat.

El Garbell es pot consultar mitjançant les cerques bàsiques de les bases de dades. Per exemple, es poden buscar tots els neologismes que comencin per una lletra o segment. En la figura 1 es pot veure l'exemple de la cerca de neologismes ja publicats que comencen per la lletra s.

Els neologismes destacats amb el fons verd són diccionaritzables i els altres són no diccionaritzables o prediccionaritzables, segons s'indiqui. Com es pot veure, les variants gràfiques i ortogràfiques apareixen unides i tenen un valor de diccionariabilitat independent. Així, la forma *sancta sanctorum* (sense accent) és diccionaritzable i, en canvi, la forma amb accent, no ho és. De fet, la forma diccionaritzable és més freqüent i, a més, ja està recollida al Cercaterm, al GDLC, GD62, al DNV i al ZING (i l'altra forma no està recollida enlloc). De vegades, els grups de variants són molt nombrosos i, de vegades, no n'hi ha cap de diccionaritzable.

A la figura 1 hi ha neologismes semàntics, unitats com *sacsejar* o *segell*, que tenen un significat diferent del que apareix ja recollit en el diccionari. També hi ha unitats derivades, com *sancionador* -a i *salafista*, diccionaritzables, totes amb freqüència molt alta i ja recollides en cinc fonts documentals, o *seguidista* i *sagarrià* -ana (prediccionaritzables); abreviacions lèxiques, com *segurata*, que el Garbell considera prediccionaritzable.

Neologismes que comencin per "s"

S'han trobat 286 resultats amb un total de 333 neologismes.

sabatòfon <i>m</i>	No diccionaritzable	sacsejar <i>v tr</i>	Diccionaritzable
sagarrià -ana <i>adj</i>	Prediccionaritzable	sal grossa <i>f</i>	Prediccionaritzable
salafista <i>adj</i>	Diccionaritzable	salero <i>m</i>	No diccionaritzable
salut mental <i>f</i>	Diccionaritzable	sancionador -a <i>adj</i>	Diccionaritzable
sanfermines <i>m pl</i>	No diccionaritzable	sashimi <i>m</i>	Diccionaritzable
sauvignon <i>m</i>	Prediccionaritzable	script <i>m</i>	Diccionaritzable
sectorització <i>f</i>	Diccionaritzable	secundari secundària <i>m i f</i>	Prediccionaritzable
segell <i>m</i>	Diccionaritzable	segellar <i>v tr</i>	Diccionaritzable
seguidisme <i>m</i>	Prediccionaritzable	seguidista <i>adj</i>	Prediccionaritzable
segurata <i>m i f</i>	Prediccionaritzable	seitan <i>m</i>	Diccionaritzable

FIGURA 1. Cerca per segment inicial (lletra s)

interanual *adj*

Diccionaritzable			Any de la primera ocurrència: 1989									
<table border="1"> <tr> <td>Criteris d'ús</td> <td>Criteris lingüístics</td> <td>Criteris documentals</td> </tr> <tr> <td> Alt</td> <td> Alt</td> <td> Mitjà</td> </tr> <tr> <td>VEURE</td> <td>VEURE</td> <td>VEURE</td> </tr> </table>	Criteris d'ús	Criteris lingüístics	Criteris documentals	Alt	Alt	Mitjà	VEURE	VEURE	VEURE	Nombre total d'ocurrències: 340		
Criteris d'ús	Criteris lingüístics	Criteris documentals										
Alt	Alt	Mitjà										
VEURE	VEURE	VEURE										

CONTEXT

Pel que fa al conjunt de les pensions -jubilatció, viudetat, orfanat, incapacitat i favors a familiars-, se n'han concedit un total d'1,74 milions, un 0,48% més en termes *interanuals*.
[El Diari de Girona, 29/08/2021]

Mostrar 339 contextos addicionals.

OCURRÈNCIES PER ANY

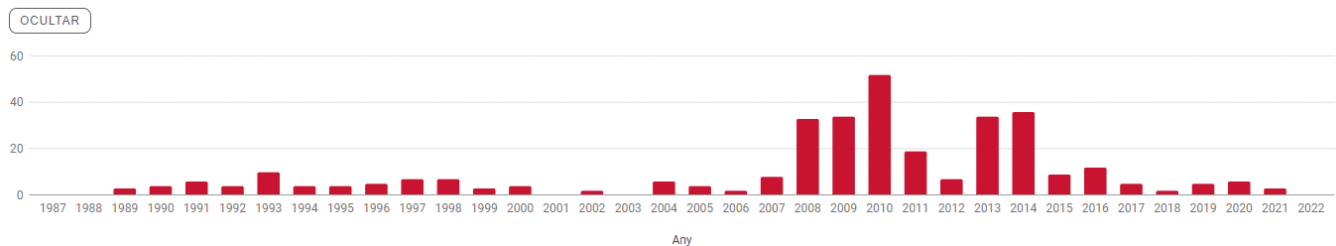

FIGURA 2. Cerca per mot (interanual)

zable perquè, tot i la freqüència alta, només apareix al GD62 i a SIL (pel fet de ser una interferència present especialment en l'ús oral) i també abreviacions sintagmàtiques, com *secundària* (d'*escola secundària*). També hi ha unitats sintagmàtiques com *salut mental* i *sal grossa* i manlleus com *sashimi*, *script*, *salero* o *sauvignon* (no tots diccionaritzables).

Amb l'adjectiu *interanual* mostrem, en la figura 2, la informació que dona el Garbell per a les consultes per mot. A banda de la capçalera amb el mot i la categoria gramatical, el programa mostra una síntesi en una pastilla on s'indica l'estat de diccionariabilitat (diccionaritzable, en aquest cas) i el valor de cada bloc de criteris. Al costat s'ofereix la informació de l'any de la primera ocurrència i la informació del nombre total

d'ocurrències i a sota, un context d'ús (amb font i data) i un botó per consultar altres contextos. Al final de tot, hi ha l'histograma on es mostra l'evolució de l'ús al llarg dels anys.

Si cliquem l'opció 'veure' en la pastilla inicial, es despleguen els resultats obtinguts en cada criteri de cada bloc. En aquest cas, es compleixen set dels nou criteris d'ús, tres dels quatre criteris lingüístics (per això en tots dos casos el valor és alt en la pastilla de síntesi), però el valor de la part documental no és alt perquè només apareix a tres fonts.⁵

Observant els resultats automàtics, podem concloure que el Garbell distingeix clarament els diferents estats de diccionariabilitat en la majoria de casos. Són diccionaritzables els neologismes equiparables a les

CRITERIS D'ÚS

Actualitat i		Localisme i		Freqüència molt alta i	
Presència i		Estabilitat i		Representativitat i	
Extensió i		Freqüència alta i		Ús no marcat i	

CRITERIS LINGÜÍSTICS

Variet i		Formació i	
Impacte i	No aplicable	Error i	

CRITERIS DOCUMENTALS

Neoloteca B		VOX B		ZING	
Cercaterm B		DNV B		ROB	
GDLC		Silencis B		ALT	
GD62		DLE			

FIGURA 3. Criteris desplegats (interanual)

paraules ja diccionaritzades i que compleixen tots o la majoria dels requisits per ser-ho, que ja tenen un recorregut en l'ús social i que no mostren cap característica que pugui qüestionar-ne la sanció lexicogràfica. En canvi, són prediccionaritzables els neologismes que encara no tenen un recorregut suficient per ser diccionaritzables i, alhora, no presenten cap característica que els impedeixi ser-ho en un futur proper. Finalment, són no diccionaritzables els neologismes que es troben a l'inici del recorregut (i, per tant, no compleixen el mínim de requisits) o que ja han avançat en aquest recorregut, i ja han mostrat característiques que els impedeixen ser diccionaritzables.

Ara bé, el Garbell també ofereix alguns resultats sorprenents i que han fet necessària la revisió manual de la totalitat de les dades. A la figura 4 podem veure el cas de *secallona*, un mot clarament no neològic però que el Garbell ha analitzat perquè és un neologisme lexicogràfic (és a dir, apareix en l'ús i no està recollit en el DIEC). Com es pot veure, els criteris d'ús donen un resultat positiu, i també els criteris lingüístics, però el criteri documental converteix el mot en prediccionaritzable, per tal com només apareix recollit en una font.

Semblantment, és sorprenent el resultat de baixa diccionariabilitat del verb *reaprofitar*, estable en l'ús des dels anys 90, amb una freqüència d'ús molt elevada i sense cap limitació lingüística, però que no apareix en cap font (segurament pel seu caràcter transparent). Aquests i altres exemples amb resultat sorprenent indiquen que el criteri documental, que sol funcionar adequadament en la discriminació de la diccionariabilitat dels neologismes, resulta excessiu en un petit

percentatge de casos, quan moltes obres han coincidit en un oblit lexicogràfic.

4.3 Valoració del Garbell

La utilitat del Garbell és inqüestionable, tot i no ser encara una eina que pugui separar del tot automàticament el gra (i diferents qualitats de gra) de la palla. Fins a l'actualitat, no coneixem cap eina, en cap llengua, que pugui avaluar, com el Garbell, la diccionariabilitat de neologismes de manera automàtica i molt menys fer-ho amb una bateria de criteris on es combinen diferents angles d'anàlisi.

La principal limitació del Garbell és, actualment, la necessitat de validació manual de les dades, que hauria de desaparèixer (o, almenys, minimitzar-se) de cara al futur. De moment, el programa no fa excepcions i exclou unitats totalment diccionaritzables segons el sentit comú i el coneixement especialitzat, com hem il·lustrat abans; aquesta limitació es podrà resoldre amb la cerca a corpus i amb un etiquetatge més afinat de les dades; alguns dels errors del Garbell tenen a veure amb incoherències del BOBNEO que dispersen els resultats, i aquest és un dels aspectes que s'està resolent amb la revisió de la base de dades. D'altra banda, alguns blocs de neologismes, com els semàntics, s'escapen encara de qualsevol tractament automàtic fiable.

De fet, precisament perquè ens trobem en un terreny desconegut, és necessària la revisió manual de les dades. Només així podem observar quins aspectes del funcionament de Garbell són sòlids i quins cal replan-tejar o desenvolupar encara més.

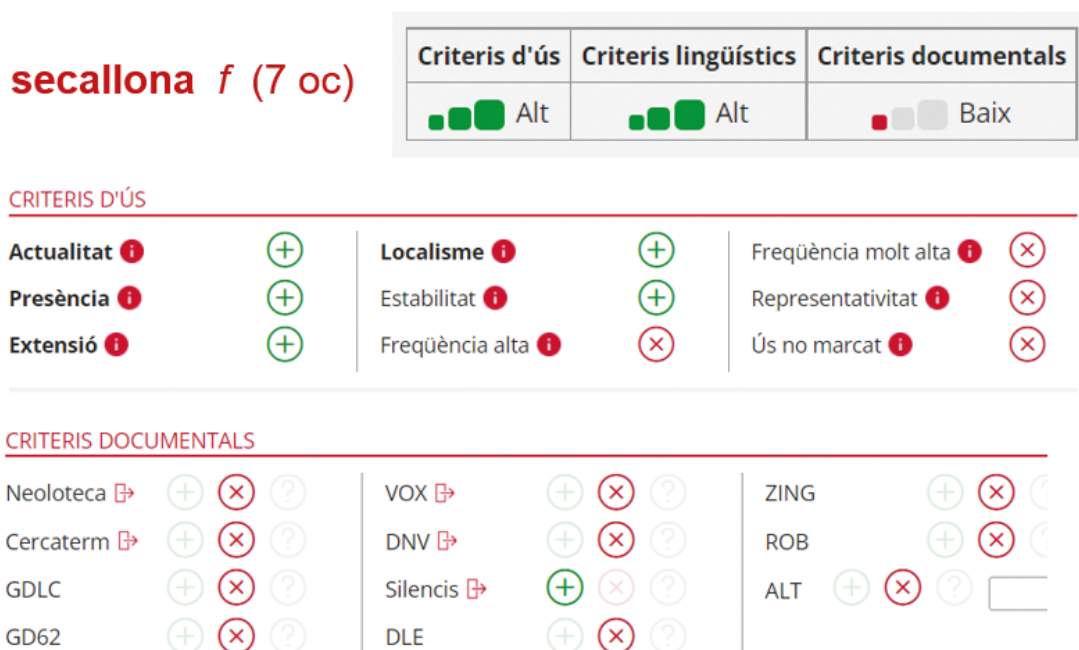

FIGURA 4. El pes del criteri documental (*secallona*)

5 Conclusions

El resultat del Garbell és un recurs lingüístic que serveix com a diccionari complementari, progressiu i que orienta l'ús. És complementari perquè recull precisament allò que no inclou el diccionari de referència; és progressiu perquè va més enllà d'una concepció dicotòmica i situa els candidats a neologismes en diferents punts més o menys allunyats de la meta que és incorporar-los al diccionari, i orienta l'ús, perquè informa també de les unitats excloses.

El Garbell està totalment desenvolupat informàticament i està obert al públic des del setembre de 2022, però encara està en fase de validació i anirà incrementant el nombre de neologismes publicats fins a arribar a un nombre superior als 10.000. Quan s'hagi tancat l'etapa de validació manual, la revisió del Garbell (dels criteris i de l'algoritme) permetrà un funcionament més autònom i anirà incrementant anualment les dades actualitzades sobre la diccionariabilitat dels neologismes catalans. ✨

Bibliografia

- [BOBNEO] Banc de dades dels observatoris de neologia (Barcelona: Institut de Lingüística Aplicada, Universitat Pompeu Fabra, 1989-), <<http://obneo.iula.upf.edu/bobneo/index.php>>, consultat: setembre del 2022.
- [CERCATERM] Cercaterm (Barcelona: Termcat, Centre de Terminologia), <<http://www.termcat.cat/es/Cercaterm/>>, setembre del 2022.
- [GD62] López del Castillo (dir.) *Gran diccionari 62 de la llengua catalana*. (Barcelona: Edicions 62, 2000).
- [DIEC] Institut d'Estudis Catalans, *Diccionari de la llengua catalana* (Barcelona: Edicions 62; Enciclopèdia Catalana, 2007).
- [DLE] Real Academia Española, *Diccionario de la lengua española*, 23rd ed. (Madrid: Real Academia Española, 2014), <<http://www.rae.es/rae.html>>, setembre del 2022.
- [DNV] Acadèmia Valenciana de la Llengua, *Diccionari normatiu valencià* (València: Acadèmia Valenciana de la Llengua, 2014), <<https://www.avl.gva.es/lexicval/>>, setembre del 2022.
- [GDLC] *Gran diccionari de la llengua catalana* (Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1998), <<http://www.diccionari.cat/>>, setembre del 2022.
- [LGR] *Le Grand Robert de la langue française*, 4.1 version (Paris: Dictionnaires Le Robert, 2017), <<https://gr.bvdep.com>>, setembre del 2022.
- [LZ] Lo Zingarelli 2018. *Vocabolario della lingua italiana* (Bologna: Zanichelli, 2017).
- [NEOLOTECA] Neoloteca (Barcelona: Termcat, Centre de Terminologia), <<http://www.termcat.cat/es/Neoloteca/>>, setembre del 2022.
- [VOX] *Diccionari manual de la llengua catalana VOX* (Barcelona: Larousse Editorial, 2015).
- ADELSTEIN, Andreína; FREIXA, Judit (2013). «Criterios para la actualización lexicográfica a partir de datos de observatorios de neología». Presentació inèdita, Congreso Internacional El Diccionario: neología, lenguaje de especialidad, computación, Ciudad de México (Mexico), 28-30th October 2013. Consultable a: <https://repositori.upf.edu/handle/10230/34891>
- ALGEO, John. (1993). «Desuetude among new English words». *International Journal of Lexicography* 6 (4). p. 281-293.
- BARNHART, David K. (1985). «Prizes and pitfalls of computerized searching for new words for dictionaries». *Dictionaries* 7. p. 253-260.
- BERNAL, Elisenda; FREIXA, Judit; TORNER, Sergi. (2020). «Criterios para la diccionarización de neologismos: de la teoría a la práctica». *Signos* 53 (104). p. 592-618.
- BERNAL, Elisenda; FREIXA, Judit; TORNER, Sergi (2022). *La neología del español: del uso al diccionario*. Iberoamericana.
- FREIXA, Judit; TORNER, Sergi (2020). «On the Dictionarization of New Words in Spanish». *Dictionaries* 41 (1). p. 131-153.
- FREIXA, Judit; MARTINES, Josep; GUARDIOLA, M. Isabel; Montané, M. Amor (2022). *The Dictionarisation of Catalan Neologisms*. Peter Lang.
- ISHIKAWA, Shin'ichiro (2006). «When a word enters the dictionary: A data-based analysis of neologism». A: JACET Society of English Lexicography (ed.). *English Lexicography in Japan*. Bunkyo-ku: Taishukan. p. 39-52.
- KLOSA-KÜCKELHAUS, Annette; WOLFER, Sascha (2020). «Considerations on the acceptance of German neologisms from the 1990s». *International Journal of Lexicography*. p. 150-167.

- NAM, Kilim; LEE, Soojin; JUNG, Hae-Yun; CHOI, Jun (2016). «The life and death of neologisms. On what basis shall we include neologisms in dictionary?». A: MARGALITADZE, Tinatin; MELADZE, George (eds.). *Proceedings of the XVII EURALEX International Congress: Lexicography and Linguistic Diversity*. Tbilisi: Ivane Javakhishvili Tbilisi State University. 389-393.
- O'DONOVAN, Ruth; O'NEIL, Mary (2008). « A systematic approach to the selection of neologisms for inclusion in a large monolingual dictionary». A: *Proceedings of the 13th Euralex International Congress*. Barcelona. p. 571-579.
- SÁNCHEZ MANZANARES, Carmen (2013). «Valor neológico y criterios lexicográficos para la sanción y censura de neologismos en el diccionario general». *Sintagma* 25. p. 111-125.
- SHEIDLOWER, Jesse T. (1995). «Principles for the inclusion of new words in college dictionaries». *Dictionaries* 16. p. 33-44.

Notes

1. Aquest treball forma part del projecte de recerca finançat per l'Institut d'Estudis Catalans PRO2018-2021S04-FREIXA.
2. <https://www.upf.edu/web/nadic>
3. <http://www.iula.upf.edu/rec/neoxoc/>
4. <http://bobneo.upf.edu/>
5. En aquest cas, falta informació perquè encara no s'ha completat la cerca manual d'algunes obres.

Anglicismes i manlleus al bàsquet: el cas del català

ANNA SUREDA HOMS

Universitat Autònoma de Barcelona
annasuredahoms@gmail.com

Anna Sureda Homs és graduada en

Traducció i Interpretació per la Universitat Autònoma de Barcelona, on ha pogut fer una xerrada als alumnes de tercer de Traducció sobre la seva experiència amb el Treball Fi de Grau, que és la base d'aquest article. Compta amb un màster en Estudis del Discurs: Comunicació, Societat i Aprenentatge per la Universitat Pompeu Fabra i, actualment, compagina la seva feina amb cursos en línia per seguir amb la seva formació.

Clara Núñez Marsal és graduada

en Traducció i Interpretació per la Universitat Autònoma de Barcelona, on actualment imparteix classes de l'assignatura Terminologia aplicada a la traducció. Compta amb un màster en Traducció Medico sanitària per la Universitat Jaume I, així com amb un màster de Formació de Professorat per la Universitat Autònoma de Barcelona. Dins del camp de la traducció especialitzada, ha treballat amb clients del sector biosanitari.

CLARA NÚÑEZ MARSAL

Universitat Autònoma de Barcelona
Clara.Nunez@uab.cat

Resum

Aquest article presenta un estudi terminològic sobre el bàsquet a través d'una anàlisi d'unitats de traducció en dos idiomes (català i anglès) tenint en compte l'abast lingüístic de cadascun. D'una banda, l'anglès com a llengua original d'aquest esport i, d'altra banda, el català com a llengua romànica encara minoritzada i susceptible d'incorporar anglicismes i manlleus a l'àmbit de l'esport, tot i tenir una normativa i obres lexicogràfiques existents, com ara el Diccionari de basquetbol (1991). Per tant, es recolliran i descriuran termes no incorporats en diccionaris en català o l'ús dels quals és paral·lel o independent del registre normatiu.

PARAULES CLAU: traducció especialitzada; terminologia del bàsquet; català; anglès; unitats terminològiques; registre funcional; registre normatiu

Abstract

Anglicisms and Borrowings in the Field of Basketball: the Case of the Catalan Language

This article presents a terminological study of basketball by analyzing translation units in two languages (Catalan and English) considering their linguistic scope where English is, on the one hand, the source language of this sport. On the other hand, with Catalan being a minorized language susceptible to include sports anglicisms and borrowed terms, even when having sports regulations and lexicographical works, such as the Diccionari de basquetbol (1991). Therefore, terms that have not been incorporated into Catalan dictionaries will be compiled and described here, as well as those that are independent or parallel to the regulatory register.

KEYWORDS: specialized translation; basketball terminology; catalan; english; terminological units; functional register; regulatory register

TERMINÀLIA 26 (2022): 17-24 · DOI: 10.2436/20.2503.01.180

Data de recepció: 19/07/2022. Data d'acceptació: 14/11/2022

ISSN: 2013-6692 (impresa); 2013-6706 (electrònica) · <http://terminalia.iec.cat>

1 Introducció

La internacionalització del bàsquet, des del seu naixement l'any 1891 als Estats Units, ha comportat la incorporació dels termes anglosaxons tant als reglaments i normativa com a la pista de joc i els mitjans de comunicació. De fet, aquesta internacionalització coincideix amb la primera onada d'anglicismes a Europa, tal com citen Torredadella-Flix i Planas-Ballet (2011): «Cap a mitjan segle XX, hi ha una forta influència de la cultura anglesa a França. Els anglicismes s'estenen pertot arreu amb l'expansió colonial britànica i les societats europees també incorporen i modifiquen aspectes semàntics de la llengua.»

El català, igual que el castellà, va haver de fer front llavors a l'arribada de terminologia importada mitjançant els calcs, les adaptacions o els manlleus. No obstant això, el català i el castellà no necessàriament procedien de la mateixa manera, com s'explica a Torredadella-Flix i Nomdedeu-Rull (2013):

La palabra *fútbol* fue tomada, a principios del siglo XX, por el periodista deportivo catalán José Elías, que la utilizó frecuentemente como préstamo lingüístico. Fuera de Cataluña, prevaleció el anglicismo *foot-ball*, hasta que Mariano de Cavia, el recuperador de la voz *deporte*, lanzó el término *balompié*, un calco lingüístico que fue aceptado como voz castellana. Sin embargo, la popularidad del anglicismo *foot-ball* en castellano también penetró en el uso periodístico común, aunque algunos prefirieron reemplazar el término *football* por el préstamo lingüístico *fútbol*, como lo hiciera el periodista Ricardo Ruiz hacia 1912 al comenzar a utilizar en Madrid. Durante varias décadas prevalecieron las tres formas lingüísticas, *foot-ball*, *fútbol* y *balompié*, hasta que las palabras *fútbol* y *balompié* se impusieron definitivamente.

Malgrat haver passat un segle, en el qual s'hauria pensat que la normalització s'imposaria, ens trobem encara el català com a llengua minoritzada, d'una banda, respecte al castellà i, de l'altra, respecte a l'anglès. És per aquest motiu que aquest article presentarà i descriurà unitats terminològiques encara no incorporades a diccionaris en català o l'ús de les quals és paral·lel o independent del registre normatiu.

Considerem que és important fer la distinció entre els registres emprats al bàsquet en català, ja que la variació funcional, definida com aquella varietat de la llengua «que depèn del context [...] per adequar-se a les circumstàncies, objectius i participants de la comunicació» (Busquets de Jover i Nogué, 2019), és un fenomen que pot repercutir sobre la normalització pel fet de desvincular-se del registre normatiu. En aquest cas, la varietat funcional seria aquella que, per exemple, utilitzen els comentaristes del partit o l'equip mateix, mentre que el registre normatiu seria aquell que recullen obres lexicogràfiques, normatives i reglaments.

De fet, en una entrevista de l'any 2010, Josep Riera Font, director d'El 9 Esportiu de Catalunya, expressa de manera implícita la variació funcional present en aquest diari, pel fet que quan es redacta en català, es fa referència a la llengua, al context i al punt de vista, i es mira el món en primera persona, «i no a través d'una llengua interposada o des d'un altre punt de vista més estatal». Continua, a més a més, explicant per què és difícil conformar-se amb les solucions prescriptives i per què la varietat funcional emprada pels mitjans de comunicació es contradiu amb el registre normatiu i pot anar, per tant, en detriment de la normalització:

«El servei lingüístic ens diu que el TERMCAT ho ha fixat com a posició preferent, i discutim si ho acceptem o si trobem posicions intermèdies. Un altre exemple seria el *hat-trick*, per al qual el TERMCAT proposa *trío de gols*. Els correctors ens intenten imposar que surti més *trío de gols* o *posició preferent*, i nosaltres intentem esmunyir-hi, també, els manlleus, si estan molt fixats en l'ús. En aquests casos, pensant en els lectors, per a no despistar-los gaire, solem combinar les dues solucions, però abans ho discutim. [...] Ara bé, tots ens adonem de la tasca que podrien fer-la televisió i la ràdio, perquè són els que tenen més facilitat per a fixar denominacions i expressions; i, en canvi, és d'on ens ve tot més contaminat.»

Hem fet una recopilació de termes de la varietat o registre funcional,¹ ja que són els més complicats de conèixer perquè no es troben en cap normativa, per il·lustrar la realitat d'aquesta varietat dins del món del bàsquet.

Cal dir que en aquest article marquem unitats terminològiques amb el símbol del quadradet (#) a tall de proposta terminològica quan s'han detectat mancances terminològiques, o bé quan es fa servir l'anglès directament mitjançant un manlleu pur. De fet, com que no hi ha formes establertes en el registre normatiu (RN) com a equivalent d'algunes de les formes en el registre funcional (RF), en alguns casos s'ha de suplir aquesta mancança per mitjà de paràfrasis descriptives basades en accions.

REGISTRE FUNCIONAL (RF)	REGISTRE NORMATIU (RN)
Recollir la brossa	Recuperar pilota i fer cistella#
Feina bruta	Accions molt importants però que no es veuen en les estadístiques#
Obrir la pista	Buscar posicions on els espais siguin més grans#
Treballar per rebre	Desmarcar-se per rebre la pilota#
Evitar que entrin a casa; Tancar casa	Evitar que entrin i es moguin per la zona#

REGISTRE FUNCIONAL (RF)	REGISTRE NORMATIU (RN)
Extrapàs	Passada a una posició millor de tir#
Tirar mandarines; Fer aigua	Fallar un llançament#
Saltar al dos	Saltar al dos contra un#
No saltar	No creure les fintes de l'atac#
Entrar fins a la cuina	Entrar fins a cistella, fins al final#
Defensa cara a cara	Defensar el jugador sense mirar la pilota#
Pujar la pilota	Portar la pilota a l'altre camp#
Regalar la pilota	Perdre la pilota absurdament#
Tenir la mà calenta	Encertar tots els tirs#
(La pilota) fer la corbata	(La pilota) entrar al cercol i tornar a sortir per dalt#

2 Situació de les llengües de treball: anglès vs. català

Com hem vist prèviament, el castellà i català, davant la invasió de neologismes dins l'àmbit esportiu, d'alguna manera van intentar protegir la llengua i establir una terminologia, no necessàriament incorporant les mateixes solucions ni alhora.

Ara bé, malgrat l'enorme influència del castellà sobre el català també en l'àmbit esportiu, com va manifestar Josep Riera Font a l'entrevista de l'any 2010 feta per la revista *Terminàlia*, els mitjans de comunicació, «calquen estructures castellanques sense saber-ho». Riera afegia que això li «preocupa més que utilitzar un terme en anglès en lloc d'una possible solució en català». El problema és el mateix: s'empra una altra llengua (anglès o castellà) en detriment del català. És a dir, aquesta tendència de manllevar d'una llengua dominant, normalment del castellà —i, amb menys freqüència, de l'anglès— es tradueix en la supeditació lingüística que, no obstant això, també pateixen altres llengües amb molts més parlants, com ara el castellà o el francès, tal com indica Barreau (2009):

Des de fa diverses dècades, el castellà i el francès han manllevat constantment del seu «company» més representat a l'escena internacional, és a dir, l'anglès, o més aviat angloamericà. Els anglicismes en castellà i francès no falten, doncs, i es troben al centre d'una mena de moviment inevitable d'intercanvis entre certs modismes atrapatats en el remolí de la globalització.

Per tant, des de la sociolingüística es pot afirmar que el català, en termes generals, es troba en una relació de dependència respecte a altres llengües i, en el cas de l'esport —i del bàsquet més en concret—, depèn molt i de manera molt estreta de l'anglès. Els motius són ben evidents: no és cap secret que el català ha estat perseguit i marginat socialment al llarg de la seva història per raons polítiques, la qual cosa ha contribuït a la minorització d'aquesta llengua i a la seva supeditació a altres llengües més hegemòniques. Un exemple molt il·lustratiu referenciat per la Plataforma per la Llengua és la situació del català a la Unió Europea: és una llengua que compta amb més parlants que onze de les oficials de la Unió Europea, com per exemple, més que el maltès o el gaèlic irlandès, i, tanmateix, encara no és una llengua oficial de la UE. Alhora, és important recordar que les discriminacions lingüístiques no són dependents només de la situació administrativa, sinó que la influència lingüística que exerceixen altres sectors també determina el grau de minorització d'una llengua. Així doncs, el cas del català és un cas de minorització, fenomen que determina l'evolució d'una llengua i els seus recursos de formació terminològica, malgrat la prescripció lingüística que, d'entrada, hi hagi establerta.

En contraposició, la situació de l'anglès és molt més favorable, ja que s'ha convertit en la primera llengua global. Els motius pels quals ha pogut passar això són múltiples: l'imperialisme britànic, el posterior creixement de la societat nord-americana, la seva influència cultural, etc. Més concretament, el suport econòmic de les dues potències angloparlants juntes ha construït una base idònia perquè aquest fenomen succeeixi. Quan parlem de l'anglès, podem parlar de revolució lingüística, especialment durant els noranta, amb l'aparició d'Internet. La creació d'aquest ciberespai va portar una infinitat de canvis per a les llengües en general (creació del ciberllenguatge, per exemple) i especialment per a l'anglès, entre altres motius per la seva contínua presència a la xarxa que, actualment, segueix en augment (Crystal, 2005).

L'omnipresència d'aquesta llengua majoritària no millorarà la situació de les llengües minoritzades, amenaçades o en procés de desaparició, i és per això que resulta indispensable donar suport a projectes lingüístics que intenten conscienciar sobre la importància de la preservació de llengües minoritàries a través dels mitjans de comunicació, de l'art, dels plans d'estudi escolar o d'Internet. Tot això, al costat d'una bona inversió econòmica per part de les institucions i un interès conscient per part de les comunitats lingüístiques afectades, equivaldria a una millora en la preservació de llengües minoritàries o en vies de desaparició (Crystal, 2005). De fet, Sánchez i Mateu (2018) apunten que:

Els canvis socials i econòmics de les darreres dècades —marcats per la societat de la informació, les revolucions tecnològiques, la globalització i el capitalisme tardà—

han impulsat canvis substancials en la realitat sociolingüística mundial [...], s'està produint una reducció de la diversitat lingüística en l'àmbit global [...] i una important extensió de l'anglès com a llengua franca principal arreu del món. Potser per primera vegada en la història de la humanitat s'ha configurat un veritable sistema mundial de llengües amb una única llengua hipercentral que en aquests moments no sembla tenir cap competidor directe.

És per això que destaquem que l'aparició de l'anglès com a llengua global ha revolucionat l'equilibri de poder lingüístic i ha generat una sèrie de noves actituds sobre les llengües i el llenguatge. Moltes comunitats es preocupen per aquesta transformació i temen que la seva llengua pugui desaparèixer, circumstància que les ha portat fins i tot a implantar programes de protecció. Com predeia Crystal el 2005, durant el nou mil·lenni s'haurà de conviure amb una major preocupació per les llengües minoritàries i, al mateix temps, amb una acceptació de la transformació natural de les llengües. Aquestes prediccions queden estudiades i corroborades, com afirma Salomone (2022):

L'anglès s'ha convertit no només en la "llengua d'Europa"; s'ha convertit en la llengua franca dominant del món. [...] el terme llengua franca en si no és neutral. L'anglès no és la llengua "universal" que Condorcet podria haver imaginat ni una llengua artificial com l'esperanto. Tampoc és simplement un fenomen geopolític recent; encara porta l'empremta del seu passat colonial i la seva influència actual lligada als països anglòfons. [...] A tot el món, l'anglès ocupa els titulars de la premsa, és el tema de les tertúlies i és l'idioma preferit de les conferències acadèmiques i les revistes acadèmiques. Actualment, gran part del coneixement científic es difon en anglès tant en forma impresa com digital. Ara hi ha més persones de totes les edats que estudien anglès que qualsevol altre idioma. [...] Tot i que idiomes com el francès, el xinès i l'espanyol tenen pes en determinats mercats, i es diu que l'alemany està guanyant terreny a Europa, l'anglès s'està allunyant prou dels seus amarratges nacionals.

Aquesta situació sociolingüística tan diferenciada que evidencia el contrast de l'abast de l'anglès i el català també contribueix a l'anostrament de la terminologia en un esport que, com és el bàsquet, també té el seu origen en el món angloparlant.

3 Metodologia

Per fer un recull de les diferents unitats terminològiques, vam partir de la creació d'un corpus on vam recopilar els termes d'ús més freqüents o coneguts; posteriorment, vam analitzar i comparar aquest corpus en totes dues llengües per fer-ne una anàlisi més exhaustiva. En aquest article ens centrarem en l'anàlisi de les unitats més interessants pel que fa a la formació

terminològica o traducció, i exposarem breument les conclusions a les quals hem arribat segons la genuïnitat de cada terme.

No obstant això, per poder tenir una visió completa del tipus de termes que hem estudiat, presentem a continuació un arbre de camp de 49 termes en les dues llengües de treball, distribuïts en una jerarquia lògica i semàntica adaptable segons els estudis més o menys exhaustius que se'n puguin fer en el futur. Aquest arbre de camp es va dissenyar després de fer l'extracció i interrogació terminològica del corpus i es basa tant en coneixements lingüístics com, sobretot, en coneixements experts d'aquest esport. En aquest article, però, només ens centrarem en uns quants termes, els que hem considerat més rellevants, tot i que a l'apartat d'annexos els inclourem tots amb les respectives referències en totes dues llengües.

El procés d'obtenció de termes s'ha basat en un buidatge terminològic de reglaments i normatives publicats a internet (vegeu l'apartat «7. Bibliografia dels termes consultats») i en una escolta activa de partits de bàsquet televisius. A més a més, per obtenir una referència realista i versemblant dels termes que es fan servir als partits en català, un altre recurs molt útil ha estat el seguiment de jugadores durant el partit per trobar un gran ventall de termes; en concret, hem analitzat el discurs dels comentaristes esportius sobre les jugades de Laia Palau.

I Acció del jugador amb pilota

- cat. camp enrere / en. backcourt violation
- cat. canvi de mà, de direcció / en. ball reversal
- cat. bloqueig directe / en. ball screen
- cat. posició favorable#; costat favorable# / en. ball side
- cat. fer bàsquet / en. to score
- cat. agafar el rebot / en. get the rebound
- cat. un contra un / en. one on one
- cat. superar el defensor / en. beat the opponent
- cat. canvi de mà per l'esquena / en. behind-the-back-dribble
- cat. pilota perduda / en. lose the ball
- cat. rebre i llançar a cistella / en. catch and shoot
- cat. rebot defensiu / en. defensive rebound
- cat. contraatac / en. fast break
- cat. entrada a cistella / en. layup

I.1 Tipus de passades

- cat. passada per l'esquena / en. behind-the-back-pass
- cat. passada sense mirar / en. blind pass
- cat. passada picada / en. bounce pass
- cat. passada de pit / en. chest pass

I.2 Tipus de tirs

- cat. tir lliure / en. free shot
- cat. tir fàcil / en. easy shot
- cat. tir en suspensió / en. airborne shooter
- cat. tir guanyador / en. buzzer beater
- cat. finta de tir / en. ball fake

2 Acció del jugador sense pilota

- cat. porta enrere / en. backdoor
- cat. defensa individual / en. men to men
- cat. defensa en zona / en. zone defense
- cat. guanyar la posició / en. battle for position
- cat. recuperació defensiva / en. close out
- cat. balanç defensiu / en. defensive balance
- cat. mantenir la posició / en. hold the position

2.1 Tipus de bloqueig

- cat. bloqueig indirecte / en. off-ball screen
- cat. bloqueig per l'esquena#; bloqueig sense mirar# / en. back screen; blind screen
- cat. bloqueig i continuació / en. pick and roll
- cat. bloqueig i obertura / en. pick and pop

3 Normativa

- cat. temps mort / en. timeout
- cat. violació de 24 segons / en. 24 second violation
- cat. expulsar jugadors / en. kick out
- cat. rellotge de possessió / en. shot clock
- cat. falta d'atac / en. offensive foul
- cat. falta antiesportiva / en. unsportsman-like-foul
- cat. assenyalar una falta / en. call a foul
- cat. entrar en bonus / en. bonus situation
- cat. primer quart / en. one quarter

4 Pista

- cat. cistella de tres punts/ triple / en. three-point field goal
- cat. línia de fons / en. baseline
- cat. pilota extra# / en. money ball

5 Membres de l'equip

- cat. segon entrenador / en. assistant coach
- cat. jugador a la banqueta# / en. benchwarmer
- cat. jugador més valorat# / en. Most Valued Player

D'aquests 49 termes que van establir el punt de partida, vam triar les unitats traductològiques que vam considerar lingüísticament més interessants per diferents motius: no estan prou compensades, hi vam trobar contrastivitat, la seva traducció no acaba d'encaixar o directament no tenen traducció a la pràctica. A més a més, hi ha bastants termes que tenen sinònims i denominacions alternatives en funció de si es fan servir dins la pista —és a dir, el que abans hem indicat com a RF— o a fora —el que abans hem indicat com a RN. Al següent apartat s'exposen les unitats terminològiques triades per a l'anàlisi.

4 Resultats i discussió de les unitats terminològiques

Un cop fet el buidatge terminològic i consultades les fonts de referència en català, vam escollir unitats terminològiques encara no incorporades en diccionaris

en català o l'ús de les quals és paral·lel o independent del registre normatiu. Com anunciàvem anteriorment, les propostes de traducció van acompanyades del símbol del quadradet. És possible, però, que les propostes siguin tractades pel TERMCAT en un futur o susceptibles de discussió terminològica, tal com expressava Josep Riera Font (2010) a l'entrevista citada en els apartats previs: «El TERMCAT ho ha resolt prou bé amb vocabularis específics de la majoria dels esports i sovint fa actualitzacions de terminologia esportiva. Encara que algunes les puguem discutir, com ara el terme *tobogan* per denominar l'especialitat coneguda internacionalment com a *skeleton*».

Ball Side

El terme *ball side*, el qual és traduït com a *costat de la pilota*, podria ocasionar doble confusió. Fa referència a un jugador que està situat en posició favorable, ja que està al costat de la pilota. Existeix també el seu contrari com a *weak-side*, que en català seria *costat dèbil*. Per tant, la proposta seria:

<i>ball side</i> (en)	posició favorable# (ca); costat favorable# (ca)
-----------------------	--

Back Screen / Blind Screen

Back screen i *blind screen* són un mateix concepte en anglès que presenta aquesta variació denominativa. Fan referència al moviment que fa el jugador atacant quan un jugador defensor l'està marcant: quan el jugador defensor no deixa que l'atacant rebi la pilota i, per tant, el jugador atacant es desmarca per l'esquena del defensor per tal de poder rebre-la.

S'ha documentat el terme *bloqueig cec* en català (Tuset Peris, 2013). No obstant això, com que també existeix el terme *blind pass* (establert en català com a *passada sense mirar*, segons el TERMCAT), l'al·lusió a la ceguesa pot induir a confusió, tot tenint en compte la variació denominativa existent en anglès. Per tant, reproduint la formació del terme *passada sense mirar* establerta en català, proposem per al registre normatiu *bloqueig per l'esquena* i *bloqueig sense mirar* per referir-nos a *back screen* i *blind screen*, malgrat la coexistència que tindrien amb el terme *bloqueig cec* que es fa servir en registre funcional. Aleshores, la problemàtica sorgeix tenint variació denominativa d'un terme en les dues llengües i, també, en els dos registres.

<i>back screen</i> (en)	bloqueig per l'esquena# (ca)
-------------------------	------------------------------

<i>blind screen</i> (en)	bloqueig sense mirar# (ca)
--------------------------	----------------------------

Most Valued Player

Dins el món del bàsquet, el millor jugador tant del partit com de la lliga rep un premi que s'atorga al jugador més valorat, d'aquest honor s'anomena *Most Valued Player* en anglès, per tant, per tal d'adaptar-ho al català,

tal com es fa al registre funcional (Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, 2021), s'opta per traduir el terme:

Most Valued Player (MVP) (en)	jugador més valorat# (ca)
-------------------------------	---------------------------

Money Ball

És un terme emprat per referir-se al darrer tir llançat durant un concurs de triples. S'anomena així perquè, en ser l'última pilota del carro, es compatibilitza per doble, és a dir, val dos punts en lloc d'un. Per tant la proposta de traducció és pilota extra.

money ball (en)	pilota extra# (ca)
-----------------	--------------------

Benchwarmer

Terme que tampoc està recollit al diccionari, però que s'utilitza al registre funcional (Arroyo, 2020). Fa referència al jugador de l'equip que o bé perquè és novell, o bé perquè està lesionat, no juga i, com a conseqüència, mira els partits des de la banqueta. La nostra solució per a aquest terme és la proposta següent:

benchwarmer (en)	jugador a la banqueta# (ca)
------------------	-----------------------------

5 Conclusions

Un cop presentats els resultats d'anàlisi, limitats però contrastats amb tres fonts de consulta de terminologia especialitzada —el TERMCAT, la Neolosfera i el Diccionari del bàsquetbol— pel que fa al registre normatiu i la terminologia establerta, podem concloure que la llengua d'especialitat en català, en aquest cas, la de l'esport i, més en concret, la del bàsquetbol, encara és susceptible d'evolucionar a causa de la presència d'anglicismes, manlleus i la contaminació lingüística, així com la dualitat de registres en funció del context que hem descrit al cos de l'article.

Som conscients, igual que els experts en esports que hem citat, que no és fàcil imposar unes solucions terminològiques normatives a uns usuaris que ja han adoptat i integrat una solució alternativa dins del seu repertori. Tot i això, com bé diu Josep Riera Font a l'entrevista de *Terminàlia* (2010), la manca de tradició és un dels principals problemes terminològics en el català dels esports, però la tradició es fa a còpia de planes i planes cada dia. Per això, encoratgem l'ús de coherència terminològica tant com sigui possible a través de la difusió d'alternatives, com algunes de les presentades en aquest article, que s'adeqüin, enriqueixin i beneficiïn el català garantint alhora la seva normalització.

Volem destacar, d'entre les fonts de consulta, el TERMCAT, tant per haver recollit termes que el *Diccionari del bàsquetbol* no incloua —per motius evidents: és un diccionari de l'any 1991 en paper—, com per incloure les consultes dels usuaris, com en el cas de la nostra consulta sobre el terme *alley-oop*. De fet, aquest article parteix dels mateixos interessos que té el TERMCAT: la normalització terminològica a través de la fixació de les formes catalanes dels nous termes en àmbits d'especialitat.

Tot i que la consulta dels termes normatius ha estat més fàcil, gràcies a la feina lexicogràfica i terminogràfica prèvia, el procés d'obtenció de termes que pertanyen a la varietat funcional i són paral·lels o independents dels normatius ha estat més complicat, ja que s'ha basat en una escolta activa de partits de bàsquet televisius i en un seguiment de jugadores, com Laia Palau.

Malgrat limitacions d'aquesta anàlisi, i tenint en compte que les futures línies de treball han de continuar versant sobre la dualitat de registres segons els contextos i la seva repercussió en la terminologia esportiva, volem expressar que la nostra motivació per a l'elaboració d'aquest article neix de l'interès per la normalització de català i, segons el nostre parer, la necessitat d'un català menys contaminat i amb formes pròpies, genuïnes, que contribueixin a la fixació de termes i fraseologia i en garanteixin l'ús, no només en normatives i obres lexicogràfiques, sinó entre comentaristes, jugadors i, en definitiva, parlants. ✨

6 Bibliografia

- BARREAU, Jean-Louis (2009). «Deux langues romanes à la sauce anglaise. De l'anglo-américain en français et en espagnol». A: ARNAVIELLE, Teddy; CAMPS, Christian (eds.). *Discours et savoirs sur les langues dans l'aire méditerranéenne*. Paris: L'Harmattan, p. 136.
- BUSQUETS DE JOVER, Marta; NOGUÉ SERRANO, Neus (2019). «“Prenianotes per enrecordar-se'n del que deien els advocats”: la sintaxi col·loquial a la GIEC». Treball Final de Màster, Universitat de Barcelona.
- Cercaterm (2022). Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia.

- Consell de Redacció de *Terminàlia* (2010). «TERMINÀLIA parla amb... Josep Riera Font, director d'El 9 Esportiu de Catalunya». A: *Terminàlia*, núm. 1, p. 43-46.
- CRYSTAL, David (2005). «El futuro de las lenguas inglesas». *La revolución del lenguaje*. Madrid: Alianza Editorial, p. 19-59.
- Diccionari general de l'esport. TERMCAT [en línia]. Barcelona: Centre de terminologia de la llengua catalana.
- Neolòsfera. [en línia]. Barcelona: Observatori de Neologia de la Universitat Pompeu Fabra.
- Plataforma per la Llengua. És el català una llengua minoritària? I minoritzada?. <<https://www.plataforma-llengua.cat/campanyes/llengua-minoritaria-o-minoritzada/>>
- SALOMONE, Rosemary (2022). *The Rise of English: Global Politics and the Power of Language*. Nova York: Oxford University Press, pp. 3-18.
- SANCHEZ FERRIZ, Miguel-Àngel; MATEU, Rosa (2018). *La ciència en català: des del segle XIII fins avui*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, pp. 15-16.
- TORREBADELLA-FLIX, Xavier; PLANAS-BALLET, Alexandre (2011). «Del deport a l'esport i de l'esport al deport. Més que una discussió terminològica». *Terminàlia*, núm. 3, p. 22-30.
- TORREBADELLA-FLIX, Xavier; NOMDEDEU-RULL, Antonio (2013). «Foot-ball, futbol, balompié... Los inicios de la adaptación del vocabulario deportivo de origen anglosajón». *Revista Internacional de Ciencias del Deporte*, núm. 31, p. 5-22.

7 Fonts de buidatge

- AdB hoops. Revista oficial. València: L'Alqueria del Basket. <<https://www.alqueriadelbasket.com/?r=index/RevistaAdbhoops>>
- BASKETBALL FOR COACHES. *Man-to-Man Defense - Complete Coaching Guide*. <<https://www.basketballforcoaches.com/>>
- Basketball HQ. <<https://basketballhq.com/>>
- Basketballerz. Canal You Tube. <<https://www.youtube.com/channel/UCmyZpFttiPA3aBB1r05DEqw>>
- BREAKTHROUGH BASKETBALL. *Basketball Basics*. <<https://www.breakthroughbasketball.com/basics/basics.html>>
- CENTRE D'ESTUDIS JURÍDICS I FORMACIÓ ESPECIALITZADA (2015). *La dinamització del basquetbol als centres penitenciaris. Generalitat de Catalunya*. <https://cejfe.gencat.cat/web/.content/home/formacio/gestcon/cop/esport/basquet2015_irtorn/pc_dinamitzacio_basquet_abril2015.pdf>
- COMITÈ I ESCOLA D'ÀRBRITES (2021). *Regles de joc. Regles mal interpretades*. Federació Catalana de Basquetbol. <<https://www.basquetcatala.cat/document/getdocument/776>>
- CONSELL DE L'ESPORT ESCOLAR DE BARCELONA (2014/15). *Reglament de joc de bàsquet*. <http://www.elconsell.cat/elconsell/ceeb/images/Esports_Equip/Reglaments/reglament_basquet.pdf>
- Diari Ara Andorra. <<https://www.ara.ad/>>
- Diari de Girona. <<https://www.diaridegirona.cat/>>
- DUCKSTERS. *Basketball: Rules and regulations of the game*. <<https://www.ducksters.com/sports/basketballrules.php>>
- Esport3. Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA). <<https://www.ccma.cat/esport3/>>
- L'Esportiu de Catalunya. <<https://www.lesportiudecatalunya.cat/>>
- FEDERACIÓ CATALANA DE BASQUETBOL. <<https://www.basquetcatala.cat/>>
- FEDERACIÓ INTERNACIONAL DE BÀSQUET (FIBA). <<https://www.fiba.basketball/>>
- Fosbury. *Esport i compromís*. <<https://fosbury.cat/>>
- GELADA GISPERT, Edu. <<https://egbasquet.blog/>>
- GELS, James. (2020). *Basketball Terms - Terminology*. Coach's Clipboard Basketball Coaching. <<https://www.coachesclipboard.net/BasketballTerminology.html>>
- Glossary of basketball terms. <https://en.wikipedia.org/wiki/Glossary_of_basketball_terms>
- HAEFNER, Jeaf (2010). *Basketball 101: Fundamentals of Passing*. <<https://www.usab.com/youth/news/2010/04/basketball-101-fundamentals-of-passing.aspx>>
- HOOPTACTICS. <<https://hooptactics.net/>>
- MASTER CLASS. *Learn About Ball Screens in Basketball: Steph Curry's 7 Tips for Setting Up a Ball Screen*. <<https://www.masterclass.com/classes/>>
- NATIONAL BASKETBALL LEAGUE (NBA). <<https://www.nba.com/>>
- P Betting. <<https://pbetting.co.uk/category/sports/>>
- ROOKIE ROAD. <<https://www.rookieroad.com/basketball/>>
- SCADLOCK, Kyle (2017). *Basketball Fundamentals: Using an Off-Ball Screen*. Stack. <<https://www.stack.com/a/basketball-fundamentals-using-an-off-ball-screen/>>

Anglicismes i manlleus al bàsquet: el cas del català

Anna Sureda Homs i Clara Núñez Marsal

- SCANSON, Justin (2016). *A Message for the Benchwarmer*. FastModel Sports. <<https://team.fastmodelsports.com/>>
- SILVERMAN, Steve (2018). *Backcourt Violation Rules*. SportsRec. <<https://www.sportsrec.com/4244499/backcourt-violation-rules>>
- SPORTSLINGO. *Sports Glossary*. <<https://www.sportslingo.com/sports-glossary/>>
- TUSET PERIS, Jordi (2013). *Automatismes de finalització*. <<https://blocs.xtec.cat/futbolin/>>
- VARSITY SPORTS. *10 Basketball Slang Terms You Must Know*. <<https://varsitysportssa.com/10-basketball-slang-terms-must-know/>>
- Viquipèdia, l'enciclopèdia lliure. <<https://ca.wikipedia.org>>
- VTB UNITED LEAGUE. *Language of Basketball*. <<http://old.vtb-league.com/>>

Nota:

1. No tots els autors utilitzen les mateixes etiquetes per fer referència als diversos tipus de variació, cosa que pot provocar certa confusió terminològica. Així, s'utilitzen les denominacions *variant dialectal*, *dialecte*, *variant formal* o *variació social* per fer referència a la variació relacionada amb els usuaris, i *registre*, *variació contextual*, *variació situacional*, *variació diatòpica*, *variació diafàsica* o *variació funcional* per a la variació associada als àmbits d'ús (Busquets de Jover i Nogué, 2019).

Anglicisms in Higher Education and their impact on Spanish Terms¹

JORGE M. PORRAS-GARZÓN

Grup IULATERM, Universitat Pompeu Fabra

ORCID: 0000-0002-7160-4915

jorgemario.porras@upf.edu

Jorge M. Porras-Garzón és

investigador col·laborador del grup IULATERM de l'Institut de Lingüística Aplicada (IULA-CER) i de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans. És doctor en Traducció i Ciències del Llenguatge per la Universitat Pompeu Fabra (UPF); màster en Lingüística Teòrica i Aplicada per la mateixa universitat, i graduat en Traducció anglès-francès-espanyol per la Universitat d'Antioquia (Colòmbia). Ha estat professor col·laborador de la UPF de les assignatures de Terminologia i Tecnologies de la Traducció del Departament de Traducció i Ciències del Llenguatge i del taller de Gestió de la terminologia en memòries de traducció del màster online en Terminologia de l'IULA-CER. Actualment és professor col·laborador de Terminologia de la Universitat Oberta de Catalunya al grau de Traducció, Interpretació i Llengües Aplicades.

Abstract

The use of written texts in English for oral and written communication in Spanish in higher education settings is not uncommon today. The impact that this has on the lexical level has not yet been evaluated in the specialized communicative context of Colombian university higher education. As we will see, in this context the use of terminological Anglicisms is surpassing the Spanish terms that already exist to refer to the same concepts.

KEYWORDS: terminological Anglicism; English as lingua franca; internationalization; medical terminology; specialized communication

Resum

Els anglicismes a l'educació superior i el seu impacte en la terminologia en castellà

L'ús de textos escrits en anglès per a la comunicació oral i escrita en castellà a les universitats no és estrany actualment. L'impacte que això té a nivell del lèxic encara no ha estat avaluat en el context comunicatiu especialitzat de l'educació superior universitària colombiana. Com veurem en aquest article, els anglicismes terminològics estan desplaçant en l'ús els termes en castellà que ja existeixen per referir-se al mateix concepte.

PARAULES CLAU: anglicisme terminològic; anglès com a lingua franca; internacionalització; terminologia mèdica; comunicació especialitzada

TERMINÀLIA 26 (2022): 25-35 · DOI: 10.2436/20.2503.01.181

Data de recepció: 16/09/2022. Data d'acceptació: 10/11/2022

ISSN: 2013-6692 (impresa); 2013-6706 (electrònica) · <http://terminalia.iec.cat>

1 Introduction

Currently —and for some time now— international economic and political dynamics and the phenomenon of English as *lingua franca* have been responsible for the “exporting” of linguistic borrowings from English into most languages in the world, even into widely spoken languages such as Spanish. We can say that this great number of borrowings (Anglicisms), most of which are lexical in nature, are used in other languages because of the international contact between cultures, the increase of bilingual communication in specialized fields and, also due to the scientific and technical development occurring in a few first-world countries. It is precisely this last reason why many concepts with their denominations appear in the English-speaking world —mostly in the United States— or in English-speaking contexts—for example, public and private research centers.

The flow of specialized vocabulary derived from this reality has various linguistic consequences for the recipient language: for example, superfluous neology, semantic proliferation, misalignment of semantic relations, lack of use of native terms («linguistic parasitism» [Navarro and Hernández, 1993, p. 142]), speaker disengagement, and disturbances in scientific and technical terminology (Muñoz Martín and Valdivieso Blanco, 2006, p. 294). These linguistic consequences are evidently disadvantageous for the recipient language, and as such could potentially have an impact on its communicative functionality, primarily in specialized scenarios. The importance of these contexts lies in the fact that here is where specialized knowledge is being communicated, that is, where terminology is produced, transmitted and taught naturally. So, the spontaneous creation of terminology in Spanish—the language of this study—is irregular and tends to decrease, since English has been entering with greater or lesser impetus in the different scientific and technical communication settings.

Spanish in the short term is not at risk of being replaced in its general use by English, but it may be the case of its specialized communicative situations—such as those of higher education institutions—, in which it is essential to control or, at least, be aware of the adoption or “importation” of English terms, in order to reduce the risk for these scenarios to be undermined by English as the *lingua franca* of the moment. This potential risk is increased when the language policies of a higher education institution establish English as the official second language, generally as a response to the extensively accepted idea of the Internationalization of Higher Education (IHE). A socio-communicative situation of this magnitude means that in the context of higher education and scientific publication—which generally go together—English is gradually replacing the native language, sidelining it, or causing it to become unnecessary (Haberland and Mortensen, 2012, p. 5).

As a result, in higher education institutions experts (professors, researchers, etc.) communicate essentially in their own language —Spanish in our case— and adopt English for: a) their academic and scientific activities (congresses, workshops, conferences, etc.); b) communication with their peers, both national and international, in different specialized settings (laboratories, meetings, etc.); c) teaching, to a greater or lesser extent; and for publishing papers, books, and scientific literature in general. In most cases, this responds to a strategy designed to favor the internationalization proposed by their governments and their institutions and, at the same time, to meet specific criteria that will allow them to advance in their academic and professional careers as they are being constantly assessed. Furthermore, most of the current reference literature in many specialties is published mainly in English. And all this literature will in turn be used by the scientific and academic community in each field to document research, prepare classes and make recommendations to students, many of whom will continue this cycle of publishing in English for internationalization in a Spanish-speaking context, in which they communicate in their mother tongue with their colleagues in the professional career or as part of a higher education institution.

In accordance with this reality, we believed that it was necessary to study the terminological Anglicisms used for the transmission of knowledge in both written and oral Spanish in higher education, so that we could advance in establishing the current synchronic impact of this language on Spanish terms. To be able to make this diagnosis, we conducted an empirical lexical study in which we contrasted a corpus in English and one in Spanish. Both corpora consisted of texts used by professors of medicine in their classes in the context of a Colombian public university.

Even a cursory glance at the results of an empirical study such as ours is evidence of the need to propose and implement strategies, such as the ones proposed for languages in potentially threatening socio-communicative situations, to favor comprehensive language policies and internationalization strategies in higher education institutions or governments that go beyond carelessly adopting English as a foreign language and forgetting to intervene in the local language.

2 English and specialized communication

It is necessary to briefly discuss our object of study and the sociocommunicative context in which we have analyzed it. In this section we will discuss what we consider to be a terminological Anglicism from a theoretical perspective, and we will describe the context of internationalization in higher education from which we decided to carry out the analysis presented in this paper.

2.1 The terminological Anglicism

It is not surprising that when we speak of lexical borrowings or loanwords in any of the contemporary languages, we refer directly to Anglicisms, since, undoubtedly, the main language that “loans” or “exports” lexical units at the present time is English. This is evident, for example, in the fact that the different definitions of the notion of lexical borrowing in linguistics and even the main classifications of the type of borrowings proposed by different authors (Haugen, 1950; Weinreich, 1953; Pratt, 1980; Gómez Capuz, 1998; Pulcini, Furiassi, and Rodríguez González, 2012) are the result of studies carried out on different languages with regard to the impact that English has on them.

What different authors consider as an Anglicism is determined, to a greater or lesser extent, by the objective of the research they are carrying out or the data they are observing. Pratt in his synchronic study (1980, 115), for example, considers that Anglicisms are the linguistic elements —lexical or syntactic— that are used in peninsular Spanish, and whose “immediate etymon” is a model of English. In other words, they are those units in which the “import” model comes directly from English, regardless of its historical path, which can be traced back to the first or most remote documented language —ultimate etymon—, usually Latin or Greek.

Thus, in our research, which, like that of Pratt, is of a synchronic nature, we do not analyze the *ultimate etyma* because:

- a) We think it is unnecessary to engage in such a task because it mainly concerns etymologists—.
- b) Making a diachronic-historical analysis to establish the language from which the *ultimate etymon* of the units we have identified comes from is not relevant to our specific study.
- c) And the *ultimate etymon* of many of the units identified in this study comes from English, since this research focuses on the specialized lexicon of medicine, which, in its current synchronic state, is indisputably associated with the present direct contact with said language in terms of academic and scientific communication.

It is therefore sufficient for our analysis to consider as Anglicisms all those forms or meanings “imported” directly and immediately from English. And since our main objective was to diagnose the direct impact on Spanish terms derived from the use of English texts for university medical classes, it was key to focus on the synchronic influence —regardless of the degree— of English lexical models at both the formal (structure) and semantic levels on the terminology used in Spanish in this specialized context.

As for the *terminological* part of *terminological* Anglicism, we take into account what is considered as a term

in the Communicative Theory of Terminology (CTT) (Cabr , 1998; 1999). In this theoretical perspective, terms are lexical units described as denominative-conceptual units with referential properties. The condition of *term* is a value that is pragmatically activated in specific contexts and situations. Consequently, the content of these units has specific features in each situation, which are determined by the field, the topic, the perspective from which the topic is approached, the type of text in which they appear, the sender, the receiver, and the situation (Cabr , 1998). In other words, terms do not belong to any single field, but are used with a specific value in a specific field. Moreover, terms can be simple or compound units (complex units of syntactic structure that, when they meet the requirements of semantic specificity and necessity, become terminological) that are prototypically nouns (Cabr , 2009, p. 12). We consider that the most appropriate definition of *term* for our research is the one proposed in the CTT, since we agree that *terms* are lexical units that activate a precise meaning in each socio-communicative context and, thus have the same characteristics as the lexical units that some attribute to the general language; they are likely to undergo the same changes; and be subject to the same analysis. Therefore, in this paper we have focused on the most prototypical terms: the **specialized nominal lexical units**.

2.2 The Internationalization of Higher Education (IHE)

A definition that describes this phenomenon in a way that it recognizes that the Internationalization of Higher Education has different purposes and outcomes depending on the actor or stakeholder is the one proposed by Knight (2012, p. 29):

Internationalization at the national sector / institutional levels is defined as: “the process of integrating an international, intercultural, or global dimension into the purpose, functions or delivery of post-secondary education”.

In the Colombian setting we find a similar definition proposed by Anzola-Pardo (2021, p. 263):

Process of a HE [higher education] institution to holistically incorporate international features that add value to its substantive elements (i.e., teaching, research, and extension) employing its capacities, resources, and context adaptation to transform socially based realities.

We can notice, then, that internationalization mainly involves the participation of governments, through their various official bodies, and Higher Education Institutions. Knight (2004) emphasizes the importance of these actors in the internationalization of higher education and comments that precisely the national and the institutional levels are key for the IHE.

Thus, at the national level there is the direct influence of the international dimension on local higher education through policies, funding, programs, and regulations. However, it is the individual higher education institutions that adapt to the entire internationalization process based on national guidelines.

The adoption of any type of educational policy has consequences on the parties involved, so it is inevitable that there will always be favorable and unfavorable positions on the internationalization adopted by governmental authorities and institutions of higher education. Accordingly, internationalization, like any other institutional or governmental proposal, has aspects in favor (benefits) and against (risks). According to the reports of the International Association of Universities (Knight, 2006; Egron-Polak and Hudson, 2014; Marinoni, 2019), benefits and risks exist at both the societal/national and institutional levels. The benefits of internationalization most valued by the involved actors include reasons that drive internationalization: for example, a) international awareness and preparation of students and professors, b) improvement of academic quality and c) strengthening of teaching-learning processes and research capacity.

On the other hand, the main risks reported are the commercialization of education, the increase of brain drain, elitism in access to international education, and the competition between local institutions that is often unequal due to the greater economic capacity of some over others. Additionally, there is concern about the excessive use of English. This specific risk can at times go unnoticed due to the normalization of its use in some contexts and the “prestige” that comes with utilizing it.

English for the internationalization is undeniable, and some authors, such as Rumbley, Altbach, and Reisberg (2012, p. 6), comment that «[t]he increasing prevalence of the English language for teaching and research» is one of the key aspects to understanding the scope and complexity of the phenomenon of internationalization in higher education. These authors state that, in many parts of the world, universities conduct research or teach all or a significant part of their educational programs in English as a strategy to increase openness, attractiveness and international competitiveness.

The use of English for internationalization is evident and, at present, almost inherent to it. If one wants to implement any measure in favor of national or institutional internationalization, it is necessary to introduce English to a greater or lesser degree in different communicative contexts, which leads us to think of English as a *lingua franca*; since we are talking about scenarios of education of specialists and scientific communication, specifically as a *lingua franca* of specialized communication. Thus, the debate on internationalization and the language for communication for such essentially revolves around how—and to what extent—English should be incorporated into higher education.

2.3 Publish in English or perish

Alongside the use of English for teaching in higher education, we also have its use in research and scientific publication. In this regard, Ferguson (2007, p. 7) comments that one of the effects of the use of English—or rather, of English proficiency—in academic research is the communicative inequality that occurs between specialists/academics who are native speakers of English and those who are not, since the latter are at a disadvantage when they want to position their work in highly-ranked international journals. For example, the research of scholars who are not native English speakers and who publish in English has come to be considered as research without scientific rigor, lacking in clarity, etc. (Clyne, 1987; Mauranen, 1993).

The current dominance of English as an international language for academic publishing is well documented (see, for example, Graddol [1997] or Crystal [2003]). The preferential use of English in this context of specialized communication has consequences of various kinds on the non-English-speaking expert community. For example, Gunnarson (2001, p. 311–312) suggests that if the increase in research publication in English continues, it will lead to a detriment of the specialized register in one’s own language and there will be a slow impoverishment of the lexical and stylistic resources of the language in specialized contexts due to lack of use, just as a muscle that atrophies when it is not used.

In a recent study carried out by the Organization of American States (Organización de Estados Iberoamericanos, 2021) based on consultations and institutional interviews with representatives, experts, researchers and specialists linked to scientific production and dissemination, as well as to the development of scientific repositories and Ibero-American publishing houses, it was reported that in 2020 95.7% of the papers that were incorporated in the Web of Science (one of the most used scientific/academic platforms in the world) were published in English, out of the 50 languages in which they were published during that same year. The average of the last two decades exceeds 85% of the total number of publications. As for Spanish, the report showed that in 2020 only 1.7% of the papers were published in this language.

This linguistic domination of English in publications has two main consequences on the languages of non-native English speakers who are the main recipients of scientific articles, who essentially are researchers, university professors and specialists in training: a) the evident reduction of scientific production in their own language, which is of vital importance for the dissemination of new knowledge; and (b) the fact that they have to read publications in English and then communicate with their colleagues or students in their own language to discuss the subject matter of the articles, make comments on them, use them in their class-

es, etc. And this situation, as we will later discuss, has linguistic consequences at the lexical level.

3 Corpus compilation

For the analysis we had in mind for this study we had to compile an *ad hoc* text corpus, since there were no comparable corpora that would allow us to carry out a contrast between oral and written medical texts in English and Colombian Spanish to determine the impact of English on the Spanish terms derived from the use of papers and book chapters published in English in this specific higher education setting. The compilation of these corpora was quite laborious —mainly that of the oral corpus—, but with the collaboration of different university professors we were able to download the recorded classes from an online educational platform, and their corresponding written materials (journal articles, books, Powerpoint® presentations, etc.). Thus, we were able to have comparable corpora the main difference between which was precisely the language in which they were produced.

In the following sections we will describe the methodology we followed for the creation of the text corpora and for the extraction and validation of the list of terms from which we did the analysis.

3.1 Text corpora

Before starting with the selection of the texts that constituted the corpus, we established a general criterion and other specific ones. To define these criteria, we followed and adapted to our study the approach of Cabré (2007, p. 90–93) on how to build a corpus of specialized texts. In addition, for the processing of the texts, we considered the methodological approach used for the treatment of oral texts of Castellà (2002), and the methodology for the setting-up of comparable oral and written text corpora of Seghezzi (2011).

The general criterion allowed us to delimit the professional communication scenario in which the analysis would be carried out. We established a general field in which to search for texts for the empirical study, namely medicine. This field was chosen because it is one that, despite having existed for thousands of years, continues to be of great importance to society today, for obvious reasons; scientific and economic interests in this field are ongoing. This means that it has a greater economic and human investment than many other areas of knowledge, not only for research, but also for the education of new experts in all medical-health specialties. As a result, much information is readily available online.

After the selection of the field, it was necessary to establish the specific criteria to select the texts for the corpus of analysis as follows:

- (a) The degree of specialization: the corpus is made up of texts with a high and medium degree of

specialization, that is, texts produced by experts and addressed to other experts and to experts in training (Cabré, 2002, p. 30).

- (b) Language: the languages of the corpus are English and Spanish. Thus, it was necessary to collect written texts in English (essentially, journal papers and book chapters) and oral and written texts in Spanish produced by specialists.
- (c) Mode: since we also wanted to analyze the difference in the use of Anglicisms in each mode, it was necessary to have both oral and written texts in Spanish.
- (d) Link to the field of study: all the selected texts were texts produced or used by university professors, from the Faculty of Medicine of the University of Antioquia, to address a specific topic in their subjects.
- (e) Oral texts not read: for the oral texts it was necessary to verify that they were not read aloud versions from a written document, since oral discourse has different linguistic characteristics from that of written texts.

According to the availability of the professors of the Faculty of Medicine of the University of Antioquia, three subareas were selected within the field of Medicine, namely: Vascular Medicine, Electrocardiography, and Orthopedics and Traumatology. The size and descriptions of the final corpora is presented in Table 1.

	Word count	Text count
Vascular Medicine		
EN		
written	23480	6
SP		
written	10147	10
oral	33015	6
Basic Course of Electrocardiography		
EN		
written	17804	5
SP		
written	3919	5
oral	20995	5
Orthopedics and Traumatology		
EN		
written	17388	6
SP		
written	5831	7
oral	25157	6
Total	157736	56

TABLE 1. Word and text count of the corpora

Table 1 shows that in all subjects the oral corpus in Spanish is longer than the written one, which is not surprising, since in oral communication the speaker has the option, and, sometimes, even the obligation, to move away from the “script” established before the lecture, in order to develop secondary aspects, give examples, make the lecture more interactive, etc. We tried to ensure that the total length of the texts for each subject was similar. As for the final size of the textual corpus (almost 160 thousand words), we consider that a corpus of this length is adequate for the needs of this study, the time to implement the chosen methodology and the initially proposed objectives, since it allowed us to successfully carry out research. In addition, in a previous similar study (Seghezzi, 2011), where written and oral corpora were compared, the author used a 100-thousand-word corpus for the analysis.

3.2 Terms for the analysis

As was done for the text corpora, we established general and specific criteria for term selection. The general criterion for the selection of the terms was thematic relevance, in other words, that the terminological value of a give unit was activated within the scientific field selected for the analysis. Based on this criterion, we analyzed the text corpus and then extracted all the units that conveyed specialized concepts related to the topics dealing with each of the subjects of the medical specialty selected for the study.

Since we are not experts in any of these fields, we decided to do a preliminary extraction of a list of term candidates and then a validation by means of different encyclopedic, terminological and bibliographic resources: the *Diccionario de Términos Médicos* of the Real Academia Nacional de Medicina de España, various terminological and encyclopedic databases, WikiYate (a terminology extraction system that combines the extraction of term candidates from the YATE system and Wikipedia as a source of semantic information for the validation of term candidates) and, by extension, Wikipedia and several specialized journal databases.

We then established three specific criteria for the detection and extraction of the terms. Firstly, we considered the morphosyntactic structure criterion and secondly, a language and an appearance criterion, which are closely linked to each other. The morphosyntactic criterion allowed us to reduce the selection of specialized lexical units to terms of the same linguistic nature: nouns, both single-word and multi-word units. We made this decision because in scientific and technical fields nouns are the lexical units that prototypically convey specialized knowledge and therefore are normally found in specialized dictionaries and glossaries. Moreover, «... nouns are the most prototypical units both for the way of expressing knowledge and for the psychological evidence that specialists have

of them, as well as for their number and frequency in specialized discourses» (Cabré and Estopà, 2005, p. 90).

As for the criteria of language and of appearance in the corpus, we selected in an initial phase all the referents (and all their denominative variants) that appeared at least once in a Spanish text (whether written or oral); then, we collected all the equivalents of these referents from the English corpus (again in all their variants). Grouping by referents allowed us to detect all the forms or variants that referred to the same concept. In addition, it enabled us to contrast first between languages and then between the corpora in (oral and written) Spanish.

Language:	Spanish		English	
Mode:	written	oral	written	
groups	units			
322	2,197	3,130	2,502	
150	330	0	451	
101	0	258	274	
186	452	589	0	
242	384	0	0	
174	0	292	0	
Total	1,175	3,363 (1,469)	4,296 (1,200)	3,227 (964)

TABLE 2. Groups of referents and terms for the analysis

After thematically validating the terms and grouping them by referents, we obtained a total of 1,175 groups, of which 573 (approximately 50 %) are used only in Spanish texts and 580 (the remaining 50 %) in Spanish and English texts. This information was relevant because we needed to know quantitatively how many terms there were in Spanish and whether they had an equivalent in the English corpus or not, in order to determine the impact of English on the Spanish lexicon in general. In addition, the validated units correspond to 10,859 repetitions and 3,032 unique forms (number in parentheses).

When we had the list of validated terms for the analysis, we continued verifying if any of the medical terms used in Spanish was a terminological Anglicism. This is why, based on the validated groups, we analyzed each one of the units and tagged them according to the lexical borrowing classification proposed by Pulcini, Furiassi, and Rodríguez González (2012):

We adapted said classification according to the observations of our study. So, we grouped the direct Anglicisms into a) *non-adapted* and *adapted loanwords*, and b) *hybrids* (we did not include the *false borrowings* since we did not detect any); and the indirect ones into a) *calques* (structural), b) *semantic loans*, and c) we added the category of *frequency borrowings* (Anglicisms)

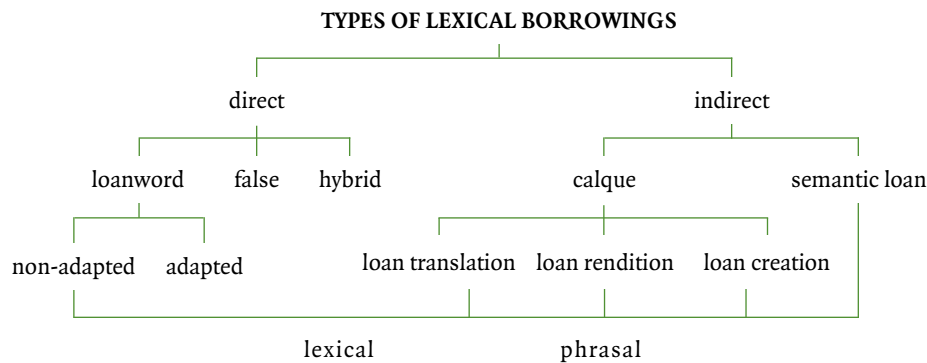

CHART. 1 Types of lexical borrowings Pulcini, Furiassi, and Rodríguez González (2012)

(Zindler, 1959; Cartensen, 1965; Darbelnet, 1976), to refer to those words that exist in Spanish, which are used instead of more traditionally used variants, simply because they are paronyms of English words (for example, the term *fibula* and its derivative *fibular* are frequently used due to English influence, but in Spanish they already have a traditionally used word, *peroné* and *peroneo*, -a, respectively).

After tagging the terms accordingly we were left with a total of 3,514 terminological Anglicisms in use in Spanish, which correspond to 798 unique forms.

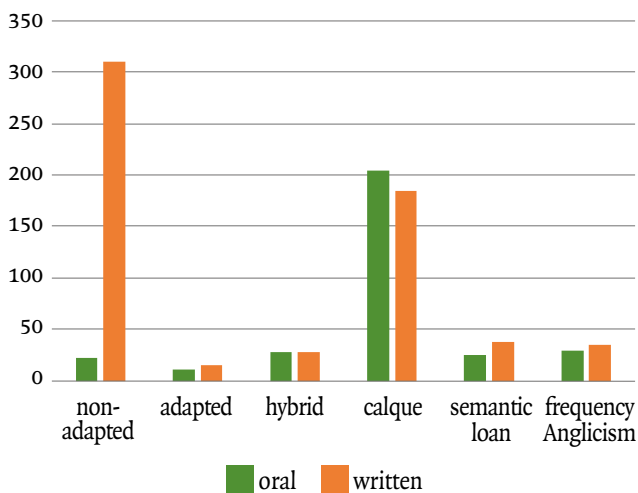

CHART 2. Types of Anglicisms in Spanish

The chart presented above shows that, although the non-adapted Anglicism is the most frequently employed strategy in written texts, it is much less frequent in oral ones. This is largely due to the characteristics of written texts. For example, in these texts the sender has the possibility of using fragments, phrases or vocabulary directly copied from other texts in English. On the other hand, in the oral corpus we can see that the (structural) calque has a greater prominence, which, in part, can also be explained by the inherent characteristics of oral discourse (e.g., spontaneity and immediacy).

4 English impact on Spanish terms

In this section we will focus on the observed Anglicisms and their interaction with the Spanish variants used. That is to say, we will discuss the types of Anglicisms and specify whether they are used in Spanish and coexist with a native variant already in use, or whether, on the contrary, they are used as an option that, at some point, experts or linguistic mediators considered the most appropriate to fill a specific gap in designation.

It is necessary to point out that we first looked for the native variants in Spanish that coexisted with the Anglicisms of our corpus of analysis; and, we subsequently conducted an external search in various terminological databases and specialized journals (essentially the same validation resources we used for the extracted terms) for the Anglicisms that did not have Spanish variants in the corpus, which allowed us to verify whether these Anglicisms currently coexist with other designations in Spanish in general.

4.1 Anglicism and/or native Spanish variant?

Out of the 798 Anglicisms detected, 304 cases (38% of the total) were cases of units that do not coexist with a variant. We could say that these are Anglicisms in Spanish were treated as designative necessities at a given moment and had no Spanish equivalent beforehand. Most of these correspond to calques in widespread use in Spanish. We also have the adapted Anglicisms, which correspond mainly to designations of medications or enzymes. The use of calques and adaptations is not surprising, since these are mechanisms of word formation that speakers—specialists and linguistic mediators—use recurrently. Thus, these would be the types of Anglicisms that we would most recommend using, provided that the grammatical and orthographic rules of Spanish are taken into account when proposing them.

type of Anglicism	number	percentage
adapted	17	5,6
non-adapted	10	3,3
calque	262	86,2
hybrid	15	4,9
Total	304	100,0

TABLE 3. Anglicism without variants

In Table 3 we can observe there are some non-adapted Anglicisms and some hybrids that essentially correspond to acronyms or names of pharmacological substances (e.g., aVF, aVL, aVR, CEAP, fondaparinux or rt-PA). Furthermore, there are some hybrids that are formed from an English acronym or with a formant imported from English (e.g., *escala Has-bled*, *pletismografía* or *xantina oxidasa*). The remaining 494 Anglicisms for which we did detect variants, either in the corpus or in an external resource, are distributed as follows:

Type of variant	Anglicism (calque, hybrid, adapted or ill-formed)	Spanish native term	Total
outside the corpus	70	145	215
in the corpus	82	197	279
Total	152	342	494

TABLE 4. Distribution of variants in the Spanish corpus

Of the total number of Anglicisms with variants, we can see that 279 (almost 35%) coexist with at least one variant within the corpus and 215 (almost 27%) have, at least, one variant outside the corpus, i.e., in terminological resources, specialized texts, encyclopedias, etc. And we can also observe that 342 Anglicisms (almost 43% of the total) have at least one Spanish variant in use. Of these 342, 197 coexist within the corpus of analysis with a Spanish variant. We found variants in use for all types of Anglicisms analyzed in our study. The relative frequencies of the variants detected for these 279 Anglicisms are as follows:

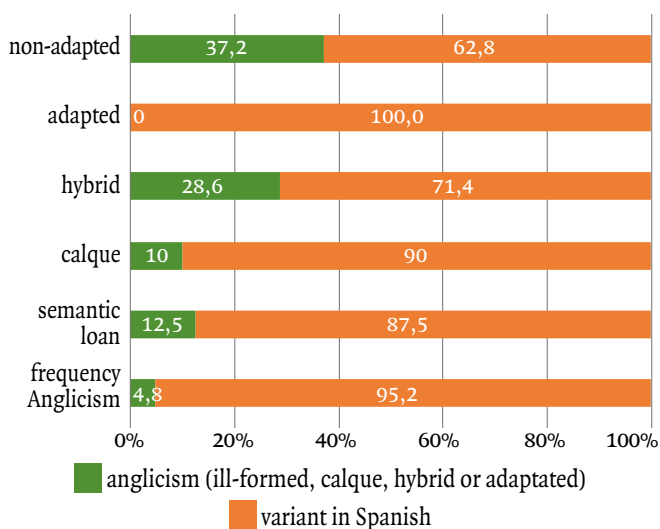

CHART 3. Distribution percentage of the variants in the corpus.

According to the previous chart, over 62% of the non-adapted Anglicisms have a Spanish variant already in use in the corpus, while the remaining variants correspond to other Anglicisms that are essentially adapted or calques, and some ill-formed Anglicisms. These ill-formed terms cases are mostly units created without taking into account Spanish word formation strategies or which included some English-influenced formants or affixes (e.g., *endarterectomy* and its incorrectly formed variant in Spanish *endarterectomía*, instead of *endarteriectomía*; or the non-adapted Anglicism *subtalar dislocation* and its variant *luxación subtalar*, instead of the variant *luxación subastragalina*). Other cases to highlight from Chart 2 are the calques, since the vast majority of them also have a variant already in use in Spanish. This is interesting since it is a very productive mechanism of lexical innovation, although it must be taken into account that there are only 30 cases, which are essentially affixes or formants that have been copied from English (for example, *fractura bicondilar* instead of *fractura bicondílea*). There are also some calques of apposition in English (e.g., *mala unión* instead of *callo vicioso*). The semantic loans and the frequency Anglicisms, as expected, also generally have a variant formed with Spanish lexical resources.

4.2 Consequences for the Spanish lexicon

In order to have an idea of the impact that English as the *lingua franca* of specialized communication has on Spanish terms, it is necessary to look at the Anglicisms we detected in the corpus and contrast them with the Spanish variants with which they coexist. This allows us to know which of the terms of the corpus are used more frequently: the imported terms or the native ones. In the table below we can observe the absolute frequencies of use of the native variants and the Anglicisms:

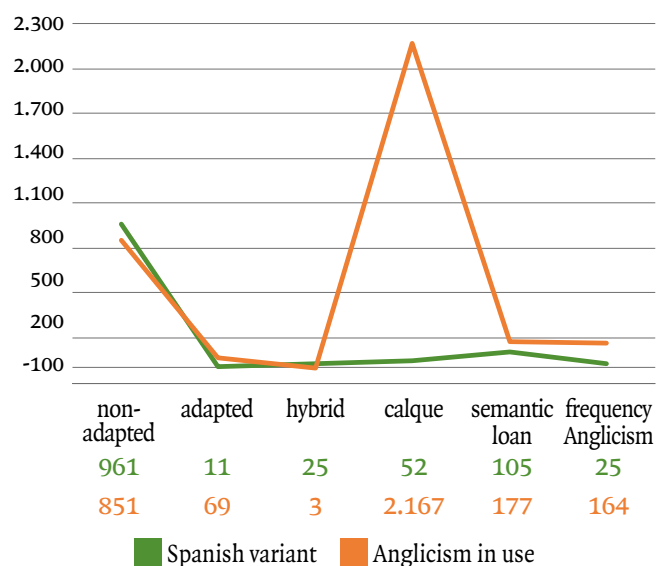

CHART 4. Absolute frequency of the Anglicisms and their variants in the corpus

Chart 4 shows that the frequency of use of non-adapted Anglicisms is close to that of their existing Spanish variants, though the native terms are more frequently used than the Anglicisms as such. On the other hand, adapted Anglicisms, semantic loans and frequency Anglicisms are more frequently used than their Spanish counterparts, and as a result are displacing Spanish well-formed terms in this specialized medical context. There is a great difference in use of calques, although calques are a special case, because they are the most productive type of Anglicism when adapting new realities to any given language, as previously mentioned. This is a great example of how English as a *lingua franca* dominates the generation of specialized knowledge, since it is from here that other languages adapt the term referring to those new realities.

5 Final remarks

According to the data presented in this analysis, we were able to identify that 494 Anglicisms (almost 62%) coexist with at least one variant either in the corpus of analysis or outside of it. Of these 494, approximately 70% (342 terms) have one or more variants in Spanish. Thus, we can say that terminological Anglicisms that already have a well-formed Spanish equivalent with their own lexical resources displace the use of the latter.

For the remaining 304 (38%) Anglicisms, we did not detect, either in the corpus or elsewhere, variants tra-

ditionally used in Spanish. That is to say, most of these cases correspond to calques of extended use in Spanish and a few hybrid Anglicisms and adapted Anglicisms. These calques and adapted Anglicisms are the reflection of an international sociolinguistic reality that will not change in the short term, but for which we can propose mechanisms of integration, such as linguistic policies that holistically integrate terminology management in order to guarantee users a specialized lexicon constructed and thought out in their own language.

The contemporary reality of English as the *lingua franca* is not going to change in the coming decades, so we will continue to witness the adoption of many more Anglicisms in Spanish. This is not entirely negative, because historically languages have been in contact with other languages and have been enriched by them, but it is also true that the current relation between English and any other language is asymmetrical, to say the least. And in the future, it may even be another language that becomes the *lingua franca* of the world economy and, by extension, of communication in specialized scenarios.

Nevertheless, as users who care about the language, we have a duty to look for new ways or implement new strategies to guarantee, or at least make available to specialized users, the terminological resources necessary for them to communicate in all imaginable contexts, if they themselves decide to do so, of course. The important thing is that specialists should have the option of deciding in which language they wish to communicate.✿

6 Bibliography

- ANZOLA-PARDO, Giovanni (2021). «Colombian Higher Education Internationalization and Social Sustainable Development. From Meaning to Practice». In: THONDHLANA, Juliet; CHIYEVO GARWE, Evelyn; DE WIT, Hans; GACEL-ÁVILA, Jocelyne; HUANG, Futao; TAMRAT, Wondwosen. *The Bloomsbury Handbook of the Internationalization of Higher Education in the Global South*. London: Bloomsbury Academic, p. 244–263.
- CABRÉ, M. Teresa (1998). «Una Nueva Teoría de La Terminología: De La Denominación a La Comunicación». In VI Simposio Iberoamericano de Terminología. La Habana: Unión Latina.
- CABRÉ, M. Teresa (1999). *La Terminología. Representación y Comunicación*. Primera. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada.
- CABRÉ, M. Teresa (2002). «Textos Especializados y Unidades de Conocimiento: Metodología y Tipologización». In: GARCÍA PALACIOS, Joaquín; CABRÉ, M. Teresa. *Texto, Terminología y Traducción*. Salamanca: Ediciones Almar, p. 15–36.
- CABRÉ, M. Teresa, (2007). «Constituir Un Corpus de Textos de Especialidad: Condiciones y Posibilidades». In: BALLARD, Michel; PINEIRA-TRESMONTAN, Carmen. *Les Corpus En Linguistique et En Traductologie*. Arras: Artois Presses Université, p. 89–106.

- CABRÉ, M. Teresa (2009). «La Teoría Comunicativa de La Terminología, Una Aproximación Lingüística a Los Términos». *Revue Française de Linguistique Appliquée*, XIV, 2, p. 9–15.
- CABRÉ, M. Teresa; ESTOPÀ, Rosa (2005). «Unidades de Conocimiento Especializado: Caracterización y Tipología». In: CABRÉ, M. Teresa; BACH, Carme. *Coneixement, Llenguatge i Discurs Especialitzat*. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada, Universitat Pompeu Fabra, p. 69–93.
- CARTENSEN, Broder (1965). *Englische Einflüsse auf die deutsche Sprache nach 1945*. Heidelberg: Carl Winter.
- CASTELLÀ, Josep M. (2002). *La Complexitat Lingüística En El Discurs Oral i Escrit: Densitat Lèxica, Composició Oracional i Connexió Textual*. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada.
- CLYNE, Michael (1987). «Cultural Differences in the Organization of Academic Texts». *Journal of Pragmatics*, 11, p. 211–247. <https://doi.org/10.4324/9781410605603-40>.
- CRYSTAL, David (2003). *English as a Global Language*. Second Edition. New York: Cambridge University Press.
- DARBELNET, Jean (1976). *Le français en contact avec l'anglais en Amérique du Nord*. Quebec: Presses de l'Université Laval.
- EGRON-POLAK, Eva; HUDSON, Ross (2014). «Executive Summary of the IAU 4th Global Survey. Internationalization of Higher Education: Growing Expectations, Fundamental Values». International Association of Universities.
- FERGUSON, Gibson (2007). «The Global Spread of English, Scientific Communication and ESP: Questions of Equity, Access and Domain Loss». *Ibérica*, 13, 1, p. 7–38.
- GÓMEZ CAPUZ, Juan (1998). *El Préstamo Lingüístico: Conceptos, Problemas y Métodos*. Valencia: Facultat de Filologia. Universitat de València.
- GRADDOL, David (1997). *The Future of English*. London: The British Council. <https://doi.org/10.1017/S0266078400010816>.
- GUNNARSSON, Britt Louise (2001). «Swedish, English, French or German - the Language Situation at Swedish Universities». In: AMMON, Ulrich. *The Dominance of English as a Language of Science: Effects on Other Languages and Language Communities*. Berlin: Mouton de Gruyter, p. 287–316. <https://doi.org/10.1515/9783110869484.287>.
- HABERLAND, Hartmut; MORTENSEN, Janus (2012). «Language Variety, Language Hierarchy and Language Choice in the International University». *International Journal of the Sociology of Language*, 216, p. 1–6. <https://doi.org/10.1515/ijsl-2012-0036>.
- HAUGEN, Einar (1950). «The Analysis of Linguistic Borrowing». *Language*, 26, 2, p. 210–231.
- KNIGHT, Jane (2004). «Internationalization Remodeled: Definition, Approaches, and Rationales». *Journal of Studies in International Education* 8, 1, p. 5–31. <https://doi.org/10.1177/1028315303260832>.
- KNIGHT, Jane (2006). «Highlights of Findings IAU 2nd Global Survey. Internationalization of Higher Education - New Directions, New Challenges». International Association of Universities.
- KNIGHT, Jane (2012). «Concepts, Rationales, and Interpretive Frameworks in the Internationalization of Higher Education». In: DEARDORFF, Darla K.; DE WIT, Hans; HEYL, John D.; ADAMS, Tony. *The SAGE Handbook of International Higher Education*. Los Angeles: SAGE Publications, p. 27–42. <https://doi.org/10.4135/9781452218397.n2>.
- MARINONI, Giorgio (2019). «IAU 5th Global Survey -Internationalization of Higher Education: An Evolving Landscape Locally and Globally». International Association of Universities.
- MAURANEN, Anna (1993). *Cultural Differences in Academic Rhetoric*. Bern, Switzerland: Peter Lang.
- MUÑOZ MARTÍN, Javier; VALDIVIESO BLANCO, María (2006). «La importación lingüística en una relación asimétrica. español e inglés, dos socios desiguales». *Panace@* 7, 24, p. 285–296.
- NAVARRO, Fernando A.; HERNÁNDEZ, Francisco (1993). «Nuevo listado de palabras de traducción engañosa en el inglés médico». *Medicina Clínica*, 102, p. 142–149.
- Organización de Estados Iberoamericanos (2021). *Desafíos para una ciencia en español y portugués* (online). «<https://www.youtube.com/watch?v=BueotfGLKwk&t=115>».
- PRATT, Chris (1980). *El anglicismo en el español peninsular contemporáneo*. Madrid: Gredos.
- PULCINI, Virginia; FURIASSI, Cristiano; RODRÍGUEZ GONZÁLEZ, Félix (2012). «The Lexical Influence of English on European Languages: From Words to Phraseology». In: PULCINI, Virginia; FURIASSI, Cristiano; RODRÍGUEZ GONZÁLEZ, Félix. *The Anglicization of European Lexis*. Amsterdam - Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1–24. <https://doi.org/10.1075/z.174.03pul>.
- RUMBLEY, Laura E.; ALTBACH, Phillip G.; REISBERG, Liz (2012). «Internationalization within the Higher Education Context». In: DEARDORFF, Darla K.; DE WIT, Hans; HEYL, John D.; ADAMS, Tony. *The SAGE Handbook of International Higher Education*. Los Angeles: SAGE Publications, p. 3–26.

SEGHEZZI, Natalia (2011). Variación Terminológica y Canal de Comunicación. Estudio Contrastivo de Textos Especializados Escritos y Orales Sobre Lingüística. Universitat Pompeu Fabra.

WEINREICH, Uriel (1953). Languages in Contact, Findings and Problems. La Haya: Mouton Publishers.

ZINDLER, Horst (1959). Anglizismen in der deutschen Presse nach 1945. Kiel: Christian-Albrechts-Universität.

Note

1. In this paper we present part of the results obtained in the research carried out by the author for his PhD thesis *El anglicismo terminológico. Consecuencias léxicas del uso de textos escritos en inglés en las clases de medicina en español*.

Educar en materia de feminismo y violencia de género: el alcance del diccionario¹

BEATRIZ GUERRERO GARCÍA

Universidad de Salamanca

ORCID: 0000-0001-9624-8518

bguerg8@usal.es

Beatriz Guerrero García és

graduada en Traducció i Interpretació per la Universitat de Salamanca, institució on va començar la formació i l'interès per la terminologia i la neologia. Posteriorment, va cursar el màster universitari en Lingüística Teòrica i Aplicada a la Universitat Pompeu Fabra, on va aprofundir els seus coneixements en ambdues disciplines, així com en lexicografia especialitzada. Actualment està fent els estudis de doctorat a la Universitat de Salamanca per a la qual cosa se centra en la dimensió cognitiva i ideològica de la variació terminològica.

Resumen

Mediante la confección de propuestas de definición de 10 términos a partir de definiciones reales de alumnos de secundaria, se pretende estudiar cómo estos estudiantes construyen el significado de palabras especializadas y valorar el método lexicográfico bottom-up. Se observó que las diferencias de conceptualización entre primer y segundo ciclo de ESO son lo suficientemente significativas como para considerar establecer dos subtipos de diccionarios destinados a la enseñanza secundaria.

PALABRAS CLAVE: lexicografía escolar; terminología; feminismo; violencia de género; educación secundaria

Resum

Educar en matèria de feminisme i violència de gènere: l'abast del diccionari

Mitjançant la confecció de propostes de definició de 10 termes a partir de definicions reals d'alumnes de secundària, es pretén estudiar com construeixen el significat de paraules especialitzades els estudiants d'ESO i valorar el mètode lexicogràfic bottom-up. Es va observar que les diferències de conceptualització entre primer i segon cicle d'ESO són prou significatives com per a considerar establir dos subtipus de diccionaris destinats a l'educació secundària.

PARAULES CLAU: lexicografia escolar; terminologia; feminisme; violència de gènere; educació secundària

Abstract

Education on feminism and gender-based violence: the scope of the dictionary

Through the proposal of definitions of 10 terms derived from real definitions of secondary school students, the aim of this article was to study how they construct the meaning of specialised words and to evaluate the bottom-up lexicographic method. It was observed that differences in conceptualisation between students from the first and second cycle of ESO are significant enough to consider establishing two sub-types of dictionaries for secondary education.

KEYWORDS: educational lexicography; terminology; feminism; gender-based violence; secondary education

TERMINÀLIA 26 (2022): 36-45 · DOI: 10.2436/20.2503.01.182

Data de recepció: 01/09/2022. Data d'acceptació: 10/11/2022

ISSN: 2013-6692 (impresa); 2013-6706 (electrònica) · <http://terminalia.iec.cat>

1 Introducción y objetivos

En los últimos años hemos presenciado un movimiento que reivindica la feminización del lenguaje, para que este realmente refleje la realidad social y cultural actual. Nos encontramos ante un intento de redefinición de *feminismo* que pretende eliminar las connotaciones negativas que se le han asociado en las últimas décadas, lo que pone de manifiesto la importancia que cobra el lenguaje en este ámbito. Si de algo ha servido la institucionalización del movimiento feminista, ha sido para que las mujeres retomen la palabra que se les había negado a lo largo de la historia, y la utilicen como herramienta para reclamar su espacio, luchar por la igualdad y, finalmente, educar. En palabras de Herrera (2019): «los cambios sociales y políticos que está trayendo el feminismo son ya imparables. Estamos inundando de feminismo las aulas [...] y la lengua» (como se citó en Martín, 2019, p. 11). Aunque quede mucho camino por recorrer, la voz de las mujeres se empieza a reconocer cada vez más y el diccionario comienza a ser testigo de una sociedad con valores renovados (Martín, 2019). Como hemos visto, el feminismo es una lucha social y uno de los medios para intentar abordarla es la educación en igualdad, a través de las palabras. Por estos motivos, el objetivo del presente estudio es determinar cómo los alumnos de la ESO construyen el significado de palabras especializadas del ámbito del feminismo y la violencia de género. Este objetivo principal se puede desglosar en otros dos más específicos. Por un lado, observar si existe algún tipo de marca o sesgo ideológico que influya en la conceptualización de los términos que se adscriben a este ámbito. Para ello, se prestará especial atención a las explicaciones de los términos ofrecidas por los participantes para determinar si en ellas se encuentran cuestiones ideológicas que hayan podido interferir en la categorización y conceptualización de los términos. De este modo, la primera hipótesis sería que, mediante un trabajo experimental con estudiantes, se podrán identificar las cuestiones ideológicas que se esconden tras ciertos términos culturalmente marcados y, por lo tanto, influyen en la conceptualización al crear un sesgo ideológico.

Por otro lado, también se pretende determinar, en función a posibles diferencias de conceptualización, si existe un *décalage* (desfase) entre los primeros cursos de la ESO y aquellos más avanzados. La segunda hipótesis, por lo tanto, sería que sí es posible que exista una brecha, ya que las personas de cursos más avanzados se han visto expuestas durante más tiempo a los conceptos y fenómenos que denominan los términos y han incorporado esas experiencias vitales a su conocimiento.

Estos primeros objetivos pueden traducirse en pequeños subobjetivos aplicados al campo de la lexicografía. En primer lugar, este estudio permitiría valorar el método lexicográfico *bottom-up*, el cual se ha utilizado anteriormente para realizar diccionarios escola-

res de ciencia especializados, y determinar si también es aplicable con usuarios de otras edades y en ámbitos temáticos diferentes. En segundo lugar, también se podría confeccionar un léxico que parta de los conocimientos de los jóvenes de entre 12 y 16 años, una franja de edad que no se ha trabajado anteriormente con esta metodología. De este modo, se podría valorar si el tipo de diccionarios para la enseñanza secundaria establecido dentro de la clasificación de lexicografía escolar propuesta por Carvalho y Bagno, y Krieger (como se citó en Estopà, 2021, p. 65) se corresponde al conocimiento colectivo de todos los estudiantes de secundaria o si, por el contrario, tendría cabida distinguir entre dos tipos de diccionario que respondieran a las necesidades de los alumnos de primer y segundo ciclo de la ESO respectivamente. Consecuentemente, la tercera hipótesis sería que, teniendo en cuenta que el método lexicográfico *bottom-up* está basado en el Principio de adecuación (Cabré como se citó en Estopà, 2021, p. 99) y en el principio de aprendizaje significativo de Ausubel (2002), este resultará efectivo y podrá aplicarse a otros contextos que difieran en temática y edad de los participantes, al lograr adecuarse a las necesidades denominativas y comunicativas de los usuarios meta de manera significativa.

2 Marco teórico

2.1 Definir la terminología

Desde los primeros planteamientos que consideraban los términos como meras etiquetas, pasando por varios acercamientos que ya trataban estas palabras como unidades que vehiculan conocimiento especializado (Cabré et al., 2018), la terminología como disciplina ha ido avanzando para superar las limitaciones de enfoques anteriores. Aunque definir y delimitar este ámbito sigue siendo una tarea compleja, en el presente artículo tomaremos como referencia la Teoría Comunicativa de la Terminología, propuesta por Cabré (2009). Esta asume que las unidades terminológicas son poliédricas (lingüísticas, cognitivas y sociocomunicativas), y accesibles por estas tres puertas, cada cual exige una teoría propia que comparta el mismo objeto central y necesariamente coherente con las del resto de puertas (Cabré, 2009). Desde una aproximación lingüística, en esta teoría los términos serían unidades léxicas con un significado específico en un contexto especializado y necesario en la estructura conceptual de ese dominio, y su carácter terminológico se activaría en función de su uso (Cabré et al., 2018). Son precisamente las características pragmáticas de dichas situaciones comunicativas las que determinarán el sentido especializado asociado a toda unidad léxica, activado o no (Cabré, 2009).

La activación o no del sentido especializado de las unidades terminológicas estaría ligada a la movili-

dad de los términos descrita por Dury (como se citó en Humbert-Droz, 2021), quien afirma que el uso de estas unidades no se ve restringido a solamente al *lenguaje de especialidad* ni está prohibido en el *general*, sino que puede darse en cualquiera de estos ámbitos. Es más, resultaría imposible prescindir de los términos en la comunicación especializada, puesto que para que el experto haga llegar la información al lego, ha de emplear la herramienta común que comparten, las palabras (Gaudin, 2002), lo que llevaría a considerar ambos lenguajes como un conjunto (Humbert-Droz, 2021). Así, hemos de tener en consideración que el movimiento de los términos puede derivar en una inestabilidad conceptual si estas unidades funcionan de forma diferente en ámbitos especializados y no especializados (Humbert-Droz, 2021) debido a brechas lingüísticas y cognitivas entre el emisor especializado y el receptor lego que dificultan la comprensión (Estopà, 2020). No obstante, a pesar de estos «riesgos», la difusión constituye el momento decisivo para la circulación de los términos, para que estos se acerquen al público y pasen a formar parte de la lengua general (Diki-Kidiri, 2008), y resulta imposible prescindir de ellos a pesar de las modificaciones formales y semánticas que estos experimentan en dicho proceso (Adelstein, 1996), ligadas con el grado de especialidad de los hablantes, el grado de especialización de los conceptos a tratar, las diferencias en la conceptualización y distanciamiento ideológico (Palomero, 2020). Todo esto nos hace considerar las consecuencias sociales del acercamiento de la terminología al público no experto, sobre todo por las implicaciones cognitivas e ideológicas que la variación puede entrañar.

2.2 Terminología en sociedad y terminología feminista

Gaudin (1993) fue el primero que acuñó el término *socioterminología*, teoría que pretende dar cuenta de cómo la terminología está al servicio de las necesidades sociales y sirve para regular el ejercicio del conocimiento especializado mucho más allá de los campos de especialidad. De este modo, podríamos plantearnos si utilizamos el lenguaje no solo para denominar nuevas realidades, sino también como herramienta para construirlas, ya que la realidad está integrada en el lenguaje (Gaudin, 2002). Por lo tanto, no hemos de ignorar el componente social de estos términos, sobre todo en relación con la desterritorialización, considerada por Gaudin (2002) como un problema sociolingüístico, y la variación denominativa motivada por causas ideológicas.

En el ámbito del feminismo, Brufrau (2009) describe cómo el propio término *mujer* ha cambiado de significado conforme el feminismo y la lucha contra la violencia de género se han vuelto un compromiso de la sociedad, lo cual ilustraría cómo la perspectiva socioterminológica afecta y modifica los términos de este ámbito, y viceversa. En los últimos años, sobre

todo a raíz de ciertas políticas, el debate lingüístico en el ámbito de la violencia de género se ha centrado en torno a la variación denominativa y conceptual, con claros matices ideológicos. Palomero (2020) defiende que estas variantes denominativas surgen conforme el hablante va dejando entrever las causas ideológicas y actitudinales tras su selección denominativa entre el conjunto de variantes existentes, aunque haya ciertas expresiones, como *violencia de género*, que se han lexicalizado y consecuentemente han perdido su capacidad de transmitir la concienciación ideológica tras ellas (Moreno, como se citó en Palomero, 2020).

Además, el activismo en redes sociales puede también provocar que aumente la dinamicidad terminológica en este ámbito, entendida como la capacidad de los términos para variar su significado o forma, frecuencia, evolución y uso en la comunidad lingüística general y especializada (Bueno, 2020). El dinamismo e inestabilidad de estos términos pueden ser el motivo de la reticencia de la Real Academia Española a incluir palabras creadas desde el feminismo en el diccionario académico, y no solamente porque estos denominen realidades que «no les gustan» (Martín, 2019, p. 95). En lo que parece haber consenso es en el importante papel que podría tener el diccionario como obra de referencia para dar visibilidad a esta problemática y poder educar a través del lenguaje (Martín, 2019).

2.3 El diccionario como apoyo a una educación en igualdad

Además, si consideramos, como defienden ciertos autores, que la violencia de género es el reflejo de una educación que no enfatiza lo suficiente en estos temas y reduce los espacios en los que se han de tratar (Mujica, 2020), abordar determinados aspectos en un contexto educativo contribuiría a la erradicación de la violencia y la consecución de la igualdad en un entorno cada vez más diverso (Puche, 2021). Frente a la dificultad de implementar estos contenidos en todas las asignaturas, sería pertinente trabajarlos desde uno de los elementos que son comunes a todas las materias, como puede ser el lenguaje y, en concreto, a través del diccionario, al ser este la herramienta principal a la hora de trabajar, aprender y procesar el léxico.

Desde esta propuesta, cabría plantearse cuál sería el diccionario idóneo en la enseñanza, aunado con la terminología, que realmente permitiera al alumno ampliar su conocimiento. Está claro que un diccionario general de lengua no sirve en este contexto (Estopà, 2021, p. 78), y es necesario enseñar a usar el diccionario de forma correcta e implementarlo de forma constante en su aprendizaje para fomentar hábitos de uso adecuados que trasciendan el ámbito escolar (Palacios, 2009; Azorín, 2000). Alvar (2003) propone que se confeccionen diccionarios escolares «más enciclopédicos» en los que las entradas estén agrupadas onomasiológicamente conforme a con-

juntos de estructuras extralingüísticas que permitan relacionar unas palabras con otras. Este tipo de acercamiento lexicográfico le resultaría más útil al estudiante al aportarle conocimientos lingüísticos y culturales, ya que le proporcionaría información especializada que amplíe su formación gracias al léxico especializado (Prado, 2005). Para ello, ha de encontrarse la manera en la que el alumnado se involucre más en la práctica y el uso lexicográficos. A este respecto, cabe destacar la metodología empleada por Estopà para confeccionar el *Primer diccionario de ciencia* (2012) y *Primer diccionari de medicina il·lustrat* (2018). Partiendo del principio de adecuación se emplea un flujo *bottom-up* para la confección de las definiciones desde las propias explicaciones que ofrezcan los alumnos y su punto de vista colectivo. Así, el contenido del diccionario podrá adecuarse realmente a sus necesidades comunicativas y contextos sociales y lingüísticos, asentando el conocimiento en una base sólida y así ampliando sus competencias previas. Asimismo, gracias a este proceso podrán añadirse informaciones culturales al diccionario que suplan los vacíos de conocimiento (Estopà, 2021) y el diccionario podrá ser de utilidad tanto en el plano lingüístico como en el cultural. Este momento sería decisivo en el aprendizaje de los alumnos, ya que adoptarían un papel mucho más activo en la práctica lexicográfica que en otros enfoques, lo que les incentivaría a usar el diccionario con más asiduidad y les permitiría acceder a discursos que de otra manera les resultarían imposibles de entender (Estopà, 2021).

3 Metodología

3.1 Selección de los términos

Las voces con las que se realizó el estudio fueron *feminicidio*, *feminismo*, *igualdad*, *lenguaje inclusivo*, *manspreading*, *misoginia*, *persona*, *relación abusiva*, *techo de cristal*, *violencia machista*. Estas se seleccionaron tras realizar un vaciado de los glosarios *Mujeres y feminismos*, del Ajuntament de Barcelona, *Feminismo para principiantes*, de la Universidad de León y *Términos relacionados con la igualdad de género*, de la Consejería de Sanidad y Política Social de la Región de Murcia, y observar las voces con más ocurrencias en ellos que podían resultar adecuadas para el estudio. Por otro lado, la selección de *persona* responde a una cuestión ideológica, para poder observar cómo se marcan determinadas ideologías en esta voz.

3.2 Participantes y confección del corpus

Los dos centros que participaron en el estudio fueron IES Padre Isla (León, León) e IESO La Pola de Gordón (La Pola de Gordón, León). En ambos centros, aunque se encuentran en entornos diferentes, la mayo-

ría del alumnado procede de familias de clase media; además, en el currículum educativo de estos institutos se prioriza el desarrollo intelectual y personal de sus estudiantes, mediante actividades complementarias a la docencia. Por lo tanto, la educación que reciben los alumnos que participaron en el estudio les capacita para expresarse correctamente por escrito y les proporciona los conocimientos necesarios como para que sus definiciones resulten útiles para otras personas de su edad.

Para recoger las definiciones reales a partir del conocimiento previo de los participantes, se confeccionó un cuestionario abierto con las palabras que deberían definir. Además, se les dio la opción de añadir cualquier tipo de comentario que considerasen pertinente, como la sensación que les transmitían ciertos términos o tratar el tema sobre el que versa el estudio. Por otro lado, para determinar si había diferencias en las respuestas en función del nivel de estudios o el género del estudiante que participara en la actividad, se les pidió que indicaran su curso y género mediante casillas, y así poder mantener su participación en el anonimato. La actividad se realizó en el aula, bajo supervisión docente y sobre papel, para evitar influencias externas y asegurar la fiabilidad de los datos recolectados. Se recogieron un total de 112 cuestionarios durante el segundo trimestre del curso escolar 2021-2022 como parte de una actividad complementaria al programa académico.

3.3 Propuestas de definición a partir del corpus

En lo que respecta al procesamiento de los datos recolectados y la confección de las propuestas de definición de los términos, se tomó como referencia la metodología descrita en *El diccionario escolar de ciencia: un aliado en el aula* (Estopà, 2021). Se separó la información que los participantes describieron de forma adecuada, que era susceptible de usarse en las propuestas de definición, de aquella con tintes culturales e ideológicos que podía resultar falsa o tóxica (por ejemplo, «es una mujer o una chica porque [sic] las mujeres y las chicas son feminininas [sic] todas» como definición de *feminicidio*). Asimismo, se desglosaron las definiciones reales de los alumnos para identificar los descriptores más empleados (como sería *movimiento* en las definiciones de *feminismo*), así como los patrones de definición («es como», «es un tipo de») y las estrategias descriptivas más frecuentes, como ejemplos («amigue») y metáforas, y reproducirlos en las propuestas de definición para adaptarlas a las expectativas del usuario meta.

Además, se intentaron suplir los «vacíos de conocimiento» vinculados a la información nociva en relación con términos que se conceptualizaron de forma diferente y que podían confundirse entre ellos, o marcas ideológicas que interferían en la construcción del conocimiento con aclaraciones y explicaciones extraí-

das del corpus. Por último, cabe mencionar que solamente se incluyeron las acepciones y usos presentes en el corpus.

3.4 Prueba de control

Para corroborar si este método lexicográfico funcionaba y las definiciones realmente se adecuaban a las necesidades del público meta, se llevó a cabo una prueba de control con estudiantes que no habían participado en la primera fase del estudio. Se creó un formulario de Google en el que los alumnos debían seleccionar la definición que entendían con mayor facilidad e indicar las palabras que desconocían de las presentes en las definiciones. Sin indicar las fuentes, las opciones entre las que debían realizar la selección estaban compuestas por nuestra propuesta de definición y las de los glosarios especializados en el ámbito *Mujeres y feminismos*, del Ajuntament de Barcelona; *Feminismo para principiantes*, de la Universidad de León, y *Términos relacionados con la igualdad de género*, de la Consejería de Sanidad y Política Social de la Región de Murcia. Además, en algunos de los términos que contaban con entrada en el *Diccionario de la Lengua Española* (RAE, 2014), se incluyó también esta opción. Se seleccionaron tres definiciones por cada uno de los diez términos del estudio, de las cuales una siempre era la propuesta propia e intercalando

las dos restantes. Asimismo, se pidió a los participantes que indicaran su género y curso del mismo modo que en el primer cuestionario y se les proporcionó un espacio para expresar su opinión respecto del tema, si lo encontraban necesario.

4 Resultados

4.1 Participación en el cuestionario

El número de cuestionarios recogidos fue de 112. No obstante, muchos de ellos no contenían definiciones para todos los términos, por lo que el número total de definiciones recibidas sería finalmente de 683, lo cual se traduce en un porcentaje de participación del 60,98%. Cabe especificar que dicho porcentaje no es homogéneo, sino que encontramos distinciones en función del género, el curso de los participantes y la palabra a definir, con mayor participación por parte de las chicas y personas que se identifican como *otro*, y alumnos de 3º y 4º de ESO, como nos muestra la tabla 1.

Por otro lado, las palabras que más definiciones recibieron fueron *igualdad*, *persona* y *violencia machista*, mientras que *manspreading*, *misoginia* y *techo de cristal* se encuentran en el extremo opuesto de la lista.

	1º ESO	2º ESO	3º ESO	4º ESO	NC	Total
Chica	68,57 %	55,29 %	68,18 %	71,43 %	75 %	64,09 %
Chico	49,23 %	49,33 %	68 %	65,88 %	81,67 %	60,16 %
Otro	–	30 %	70 %	–	–	65 %
NS/NC	–	52,5 %	–	–	30 %	42 %
Total participación	56 %	51,89 %	68,18 %	67,5 %	74,44 %	60,98 %

TABLA 1. Porcentajes de participación desglosados por curso y género

Feminicidio	40,17 %
Feminismo	89,28 %
Igualdad	95,53 %
Lenguaje inclusivo	66,07 %
Manspreading	10,71 %
Misoginia	17,86 %
Persona	91,07 %
Relación abusiva	77,68 %
Techo de cristal	31,25 %
Violencia machista	91,07 %

TABLA 2. Porcentaje de participación desglosado por palabra

4.2 Respuestas al cuestionario y propuestas de definición

Tras examinar las respuestas del cuestionario y realizar el estudio pertinente de cada uno de los términos, observamos que la mayoría de definiciones solamente constan de una oración y en las ocasiones en las que encontramos varias oraciones, la segunda y sucesivas se emplean para expresar lo que suscita el término a los participantes.

En cuanto al nivel de precisión de las definiciones, se observa que este es mayor mientras más alto sea el curso. Es decir, las definiciones de 1º y 2º comienzan por oraciones como «es cuando», «es que», «es como» o «es un tipo de», y las de los alumnos de 3º y 4º, por distintos hiperónimos a modo de descriptor. El uso de diversos descriptores en los casos de igualdad y misoginia pone de relieve la dificultad que puede suponer definir un sustantivo abstracto, así como las diferentes conceptualizaciones de un mismo término, lo que implica que el nivel de precisión de las definiciones sea más bajo en estos casos. Por otro lado, cabe mencionar que todos los cursos definen lenguaje inclusivo y persona con un nivel de precisión alto.

Los ejemplos cobran especial importancia en determinados términos, como lenguaje inclusivo o relación abusiva, en los que los alumnos indican saber qué es, pero no saber definirlo, y se apoyan en dichos ejemplos para explicar los conceptos a los que hacen alusión dichas voces. Llama la atención que en las definiciones del último término predominan palabras como tóxico o toxicidad.

Ateniéndonos al contenido de las definiciones y no a la estructura, observamos distintas formas de representar y plasmar el sentido especializado en las mismas. Por un lado, en el caso de igualdad los participantes suelen indicar que existen muchos tipos de igualdad y esto afectaría al significado recogido en la definición, lo que podría considerarse un indicio de que, ya a estas edades, son conscientes de la activación del sentido especializado de determinadas voces en algunos contextos concretos. Por otro lado, llama la atención cómo, en el caso de persona, la influencia de otras asignaturas se deja ver claramente en las definiciones al hablar de «organismos» o «sistema nervioso», entre otros. Esto podría tomarse como prueba de que el contenido que se enseña en unas asignaturas es capaz de trascender a otros ámbitos y que, por lo tanto, el conocimiento especializado es algo que se va construyendo de forma progresiva y que cualquier elemento es susceptible de adherirse a él e influir en la forma en la que el hablante (o estudiante, en este caso) ve y construye el mundo. Por ello, tratar determinados temas, como pueden ser el feminismo y la violencia de género, de forma transversal en la escuela podría derivar en una educación al respecto más efectiva.

Cabe mencionar que en muchas de las definiciones de *techo de cristal* no se detecta el sentido especia-

lizado ni la metáfora vinculada a este, sobre todo en aquellas confeccionadas por participantes de 1º y 2º de ESO, lo cual pone de manifiesto las diferencias de conceptualización entre ambos ciclos de secundaria. Esto nos lleva a considerar aquellos casos en los que la conceptualización de los términos dista mucho de aquello a lo que las voces hacen verdaderamente alusión. Resulta interesante que en casos como *feminismo* o *violencia machista* los alumnos de cursos inferiores confundan estos conceptos con las personas que realizan las acciones relacionadas con ellos. Por otro lado, *misoginia* no se confunde con la persona, a pesar de ser un sustantivo abstracto que a priori pudiera parecer que les supondría dificultades a los participantes, lo que indica que este término puede estar más asentado en el vocabulario de aquellos estudiantes que sí conocen la palabra. Por último, *manspreading* resulta la voz con más fallos de conceptualización, cuyas definiciones distan más del concepto al que alude, especialmente en cursos más bajos, puede que por tratarse de una forma inglesa.

En lo que respecta a las marcas ideológicas presentes en las definiciones, estas no son numerosas y solamente se dejan entrever en determinadas selecciones léxicas que no influyen en la conceptualización ni categorización de los términos a definir. Es decir, la ideología se refleja en determinadas palabras como «machista» o «salvajada» y en entrecorrer ciertas palabras, como igualdad, así como en algunas explicaciones que aclaran que tanto hombres como mujeres somos personas o que ciertas conductas «no están bien». De este mismo modo, los participantes parecen ser capaces de ver la carga ideológica de algunas denominaciones. Al especificar que la *violencia machista* es aquella ejercida por hombres y preguntarse cómo se denominaría si fueran las mujeres quienes la ejercieran, se pone de manifiesto que, posiblemente debido a las connotaciones ideológicas de esta voz, no establecen *violencia machista* como sinónimo de *violencia de género* u otras denominaciones más extendidas. Por último, llama la atención ver cómo la experiencia personal influye en la conceptualización y expresión de ciertas realidades, como muestran las definiciones de quienes se identificaban como *otro*, con palabras como *género* o *persona*, mientras que en las del resto de participantes encontramos «hombre y mujer».

Finalmente, solamente dos participantes expresaron su opinión en un apartado específico para ello. Ambos emplearon este espacio para indicar que «el patriarcado no existe» poniendo como ejemplo la ley y otras muestras «tangibles» de lo que consideran igualdad. Por el contrario, el resto de alumnos incluyeron su visión personal dentro de las definiciones de los términos, la mayoría para mostrar su apoyo al movimiento feminista o la tristeza que les generaba tratar el tema de la violencia de género. A este último respecto, cabe mencionar que los participantes de cursos más bajos son más propensos a incluir su opinión

como parte de las definiciones, mientras que los alumnos de 3º y 4º procuraban mostrarse más objetivos; un claro ejemplo son las definiciones de *violencia machista*, en las que en 1º y 2º abundaban comentarios como «no debe hacerse» y similares. Por otro lado, llama la atención que, en palabras con menor índice de participación, es decir, que han sido definidas menos veces, aparecen más opiniones de los participantes. Este es el caso de *lenguaje inclusivo*, donde los alumnos se apoyan en la Real Academia Española como argumento de autoridad para tachar este lenguaje de «incorrecto» y «ridículo», si bien indican respetar a quien lo use.

Por lo tanto, teniendo en cuenta todos estos factores y prestando atención a las particularidades de cada término, se confeccionaron las siguientes propuestas de definición:

Feminicidio: Muerte causada a una mujer por el hecho de serlo. El autor de dicha muerte suele ser un hombre, normalmente su pareja o expareja.

Feminismo: Movimiento que reivindica la igualdad de género entre hombres y mujeres, por lo que tanto hombres como mujeres pueden ser feministas. No ha de confundirse ni con *machismo* ni con *hembrismo*.

Igualdad: Principio que reconoce que todas las personas, tanto hombres como mujeres, tengan los mismos derechos, obligaciones y oportunidades en todos los ámbitos (familiar, social, laboral), y reciban el mismo trato.

Lenguaje inclusivo: Forma de emplear el lenguaje de modo que este incluya a todos los géneros: masculino, femenino y no binario. Por ejemplo, podremos emplear palabras que no marquen el género, como «persona», o también incluir la terminación «-e», como «amigue». Esta última opción no está aceptada por la RAE, quien considera el masculino como el género que incluye al resto.

Manspreading: Manera de sentarse con las piernas abiertas que tienen algunos hombres, ocupando más sitio del necesario y, consecuentemente, reduciendo el espacio público disponible para las personas de su alrededor.

Misoginia: Odio a las mujeres.

Persona: Ser humano con sentimientos, dignidad y capacidad para razonar, así como derechos y deberes. Todos somos personas sin importar el género.

Relación abusiva: Relación en la que uno de los integrantes controla o maltrata física y/o psicológicamente al otro. Tanto hombres como mujeres pueden ser víctimas dentro de una relación abusiva.

Techo de cristal: Barrera invisible que dificulta a las mujeres ascender en el trabajo y, sobre todo, acceder a altos cargos. Este término esconde una metáfora que establece una relación entre el significado literal de *techo de cristal* y este límite impuesto a las mujeres.

Violencia machista: Violencia que algunos hombres ejercen sobre su pareja o expareja porque creen que las mujeres son inferiores a los hombres. Esta violencia puede ser de varios tipos (verbal, física, sexual, psicológica...) y puede acabar incluso con la muerte de la víctima.

4.3 Prueba de control

En la prueba de control participaron 34 estudiantes. Si observamos los resultados totales, sin establecer distinción por curso, estos muestran que nuestra propuesta de definición se eligió como la más adecuada en *feminismo*, *lenguaje inclusivo*, *persona* y *violencia machista*. De forma similar, en los términos *manspreading*, *misoginia* y *relación abusiva*, nuestra propuesta resultó la segunda más adecuada, con números similares a la primera opción. Por otro lado, para *igualdad*, *techo de*

	DLE	Mujeres y feminismos	Feminismo para principiantes	Términos relacionados con la igualdad de género	Nuestra propuesta
Feminicidio	32,3 %	38,2%	–	–	29,4 %
Feminismo	5,8 %	–	8,8 %	–	85,2 %
Igualdad	–	55,8 %	–	17,6 %	26,4 %
Lenguaje inclusivo	–	5,8 %	–	20,5 %	73,5 %
Manspreading	–	17,6 %	47 %	–	35,3 %
Misoginia	5,8 %	–	–	52,9 %	41,1 %
Persona	23,5 %	–	8,8 %	–	67,6 %
Relación abusiva	–	38,2 %	26,4 %	–	35,2 %
Techo de cristal	–	–	52,9 %	20,5 %	26,4 %
Violencia machista	–	38,2 %	–	10,5 %	41,1 %
TOTAL	16,9 %	32,3 %	28,8 %	26,4 %	46,1 %

TABLA 3. Porcentajes de preferencia totales

cristal y feminicidio, los resultados no son tan favorables. Finalmente, si observamos el porcentaje de personas que escogieron cada diccionario de cada vez que pudieron hacerlo, observamos que nuestra definición presenta el índice de preferencia total más alto.

Los resultados desglosados por curso nos permiten estudiar en mayor detalle estos datos. En 1º de ESO, nuestra propuesta de definición para feminismo y persona fue elegida en el 100 % de los casos, mientras que lenguaje inclusivo, manspreading y relación abusiva, el 50 %. No obstante, las respectivas definiciones de feminicidio, igualdad, misoginia, techo de cristal y violencia machista no se seleccionaron en ninguna ocasión. En este caso, el índice de preferencia por nuestra propuesta de definición es del 35 %, muy por debajo del más alto, el del Ajuntament de Barcelona (58,3 %).

Los participantes de 2º de ESO, escogieron las propuestas de definición para feminicidio, feminismo, lenguaje inclusivo, persona y violencia machista como las más adecuadas. Por otro lado, igualdad y misoginia se seleccionaron como la segunda opción más adecuada; manspreading apenas fue escogida, mientras que relación abusiva y techo de cristal no se eligieron en ningún caso. En este curso el índice de preferencia por nuestra definición se encuentra empatado al 42,5 % con el glosario de la Universidad de León, lo cual muestra una mejora con respecto a 1º de ESO, pero aun así no se sitúa como la opción predilecta de los participantes de este curso.

En 3º de ESO más de la mitad de nuestras propuestas fueron seleccionadas como las más adecuadas, concretamente en el caso de feminismo, igualdad, lenguaje inclusivo, manspreading, persona y relación abusiva. Asimismo, en misoginia y techo de cristal nuestra propuesta está empatada con la única otra opción elegida en ambos casos. Por último, aunque feminicidio y violencia machista figuren como las segundas más adecuadas, siguen presentando un porcentaje relevante. El porcentaje de preferencia por nuestra propuesta de definición es del 63,3 %, situándose por encima de los demás índices.

Los participantes de 4º de ESO también seleccionaron nuestra opción como la más adecuada en feminismo, lenguaje inclusivo, persona y violencia machista. En el caso de manspreading, misoginia, relación abusiva y techo de cristal, nuestra opción aparece en segundo lugar, mientras que en feminicidio e igualdad figura como la menos adecuada. El porcentaje de preferencia por nuestra propuesta de definición es más elevado, con un índice del 43,3 %.

Finalmente, de las personas que contestaron a la pregunta acerca de qué palabras presentes en las definiciones no entendían, la mayoría indicaron que conocían todas, tanto las de nuestra propuesta como las de los demás diccionarios de referencia. No obstante, siete señalaron que, antes de haber leído las definiciones, desconocían el significado de manspreading, tres

el de techo de cristal y dos el de misoginia. Por otro lado, en el espacio destinado a que los alumnos expresaran su opinión, observamos que predominan sustantivos como rabia, impotencia y furia, y llama la atención que sobre todo las chicas de 3º y 4º mencionan el miedo a caminar solas o el «acoso callejero». Asimismo, cabe mencionar que, en este espacio, muchos alumnos señalan la necesidad de tratar temas como el feminismo y la violencia de género, ya que son de gran importancia y, como indican ellos mismos, «en las aulas casi no se menciona».

5 Discusión de los resultados

Vemos, por lo tanto, que los resultados generales de la prueba de control son favorables. No obstante, si desglosamos los datos, observamos que las propuestas de definición realmente no funcionan en 1º y 2º de ESO, como reflejan los bajos porcentajes de preferencia y el hecho de que en estos cursos hay algunos términos en los que nuestra propuesta no ha sido seleccionada en ningún caso. Además, cabe mencionar que, aunque los resultados de 3º y 4º han sido generalmente favorables, estos también indican que hay ciertos términos cuyas propuestas de definición tienen margen de mejora, al no haber sido apenas seleccionadas.

En el caso de feminicidio, nuestra propuesta ha resultado la menos seleccionada. Si comparamos esta con la presente en el glosario Mujeres y feminismos del Ajuntament de Barcelona, «[a]sesinato de una mujer por el hecho de ser mujer», observamos que esta resulta mucho más breve y precisa. Por lo tanto, sería necesario condensar la información presente en nuestra propuesta con selecciones léxicas más exactas que permitan expresar el conocimiento compartido de esta franja de edad recogido en el corpus.

En otros casos, como igualdad, manspreading, misoginia, relación abusiva y techo de cristal, nuestra definición ha sido la segunda más seleccionada. En todos los casos, las opciones elegidas como las más adecuadas resultan más extensas e ilustrativas al proporcionar ejemplos que pueden servir de apoyo a la comprensión, contener mayor adjetivación e, incluso, información etimológica. Esto indicaría una vez más la importancia de los ejemplos en este tipo de definiciones.

Finalmente, cabe mencionar que el bajo índice de respuesta en el cuestionario en determinados términos, sumado al hecho de que en la prueba de control no se ha seleccionado la definición del DLE como la más adecuada en ningún caso, pondrían de manifiesto la conveniencia de un diccionario o glosario especializado ya a estas edades, pues un diccionario de lengua general no se adapta realmente a las necesidades de los usuarios según qué contextos.

6 Conclusiones

Al comienzo del presente artículo se estableció como primer objetivo identificar algún tipo de marca ideológica que pudiera influir en la categorización o conceptualización de los términos seleccionados para el estudio. A grandes rasgos, no se han detectado sesgos ideológicos importantes que afecten a la categorización. Es decir, la mayoría de definiciones venían a describir lo mismo, obviando los comentarios personales añadidos por los participantes, tanto en aquellos casos en los que indicaban no estar de acuerdo como en los que señalaban apoyar la causa. Esto puede deberse a la gran dificultad de identificar la ideología en las definiciones recogidas en el cuestionario, ya que estas son textos breves y no construyen un discurso planificado, al contrario de como podría suceder en obras lexicográficas de mayor envergadura.

Sin embargo, aunque esta ideología o visión personal parezca no afectar a las definiciones recogidas, vemos que sí podría influir en cómo los participantes perciben los términos. En algunos casos se discierne a través de comentarios como «la violencia machista no existe» y similares, mientras que en otros hacen uso de palabras con fuertes connotaciones ideológicas, como *machista* o *hembrismo*. Encontramos en el caso de *violencia machista* un claro ejemplo de cómo cala la ideología en estos niveles del lenguaje y, ulteriormente, en la construcción del conocimiento, cuando un participante se plantea cómo se denominaría la violencia ejercida hacia los hombres de forma sistemática. En lo que respecta a la selección léxica, observamos que la ideología ya es capaz de impregnar la construcción del conocimiento incluso en estas edades y reflejarse a nivel denominativo, y que las experiencias vitales de cada participante son especialmente influyentes en esta conceptualización.

Por otro lado, los resultados desglosados poco favorables en 1º y 2º de la prueba de control muestran que las diferencias de conceptualización entre ambos ciclos de ESO son lo suficientemente significativas. Las definiciones del presente estudio partieron del corpus de definiciones confeccionadas por estudiantes de los cuatro cursos de secundaria, tomando como referencia aquella información positiva, así como las palabras más adecuadas y patrones explicativos empleados por los alumnos. En la mayoría de los casos, estas muestras procedían de 3º y 4º de ESO, por lo que, según el criterio de adecuación y en base a los resultados obte-

nidos en la prueba de control, sería necesario confeccionar otra serie de definiciones adaptada a 1º y 2º de ESO.

En lo que respecta a la evaluación del método lexicográfico *bottom-up* en el contexto del feminismo y la violencia de género, vemos que este ha resultado adecuado a la hora de confeccionar definiciones para alumnos de 3º y 4º de ESO, por lo que sí podría aplicarse en contextos de diferente temática y adaptarse de forma efectiva al usuario meta. No obstante, no hemos de olvidar las diferencias de conceptualización entre ambos ciclos de la ESO, ya que estas indican que el tipo de diccionarios para la enseñanza secundaria establecido dentro de la clasificación de lexicografía escolar propuesta por Carvalho y Bagno, y Krieger (como se citó en Estopà, 2021, p. 65) para personas entre 12 y 16 años podría no corresponder al conocimiento colectivo de todos los estudiantes de secundaria. Por lo tanto, tendría cabida establecer dos subtipos de diccionario, uno correspondiente a cada ciclo de la ESO para que dicha obra lexicográfica verdaderamente resulte de utilidad a sus usuarios meta en estos contextos.

No obstante, para corroborar estos resultados, sería pertinente realizar estudios posteriores en los que se tomara una muestra mayor de estudiantes. Asimismo, también sería interesante volver a valorar el método lexicográfico *bottom-up*, esta vez estableciendo la división propuesta anteriormente entre primer y segundo ciclo de ESO para comprobar si esta metodología puede llegar a funcionar en 1º y 2º.

Para terminar, cabe destacar el hecho de que estas actividades, tanto la redacción de definiciones en el aula como la prueba de control, hayan suscitado el interés de los participantes, quienes han expresado lo beneficioso que han encontrado tratar el tema en un espacio dedicado para ello. Los docentes que supervisaron el cuestionario reconocen que sirvió para tratar posteriormente el tema en clase y comenzar un debate del que los alumnos pudieron sacar provecho y ampliar sus conocimientos. Además, como los propios estudiantes han señalado, no deberían excluirse los temas de feminismo y violencia de género de las aulas, puesto que estos son los espacios indicados para educar, y donde podría comenzar a forjarse un cambio social a mayor escala. Pequeñas actividades como las descritas en el presente artículo pueden suponer un buen punto de partida, ya que gracias a ellas hemos comprobado que es posible educar al respecto utilizando la herramienta al alcance de todos con la que construimos aquello que nos rodea: las palabras. ✨

7 Referencias

- ADELSTEIN, Andreína (1996). «Banalización de términos con formantes de origen grecolatino». *Actas del V Simposio Iberoamericano de Terminología. Terminología, ciencia y tecnología*. Ciudad de México: RITERM, p. 12-17.
- ALVAR EZQUERRA, Manuel (2003). *La enseñanza del léxico y el uso del diccionario*. Madrid: Arco Libros.
- AUSUBEL, David (2002). *Adquisición y retención del conocimiento. Una perspectiva cognitiva*. Barcelona: Paidós Ibérica.
- BUENO RUIZ, Pedro Javier (2020). «La dinamicidad terminológica en Twitter: análisis de la terminología LGTB mediante NodeXL». Martínez Pleguezuelos, Antonio et al. (eds.) *MariCorners. Estudios interdisciplinarios LGTBQ+*. Madrid: Universidad Politécnica de Madrid, p. 220-235. <<https://oa.upm.es/64177/1/MaquetaMaricornersOI.pdf>>
- CABRÉ CASTELLVÍ, Maria Teresa, Domènech Bagaria, Ona y Estopà Bagot, Rosa (2018). *La terminología avui. Termes, textos i aplicacions*. Barcelona: Editorial UOC.
- CABRÉ, María Teresa (2009). «La teoría comunicativa de la terminología, una aproximación lingüística a los términos». *Revue française de linguistique appliquée*. 2(15), p. 9-15.
- Real Academia Española. *Diccionario de la lengua española*. 23.ª ed., [versión 23.5 en línea]. <<https://dle.rae.es/>>
- DIKI-KIDIRI, Marcel (2008). *Le vocabulaire scientifique dans les langues africaines: Pour une approche culturelle de la terminologie*. París: Karthala.
- ESTOPÀ BAGOT, Rosa (2012) *Mi primer diccionario de ciencia*. Montserrat: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- ESTOPÀ BAGOT, Rosa (2018). *Primer diccionari de medicina il·lustrat*. Montserrat: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- ESTOPÀ BAGOT, Rosa (2020). «Terminología médica en sociedad: del uso especializado al diccionario de lengua». GUERRERO RAMOS, Gloria; PÉREZ LAGOS, Manuel Fernando (2021). *Terminología, Neología y Traducción*. Granada: Comares, p. 97-112.
- ESTOPÀ BAGOT, Rosa (2021). *El diccionario escolar de ciencia: un aliado en el aula*. Sevilla: Aula Magna.
- Feminismo para principiantes* [en línea]. León: Universidad de León. <<https://blogs.unileon.es/educa/documentos/>>
- GAUDIN, François (1993). *Pour une Socioterminologie: des Problèmes Sémantiques aux Pratiques Institutionnelles*. Rouen: Université de Rouen.
- GAUDIN, François (2002). *Socioterminologie. Une approche sociolinguistique de la terminologie*. Louvain-la-Neuve: Duculot.
- HUMBERT-DROZ, Julie (2021). *Définir la déterminologisation: approche outillée en corpus comparable dans le domaine de la physique des particules*. [Tesis doctoral, Université de Genève].
- MARTÍN BARRANCO, María (2019). *Ni por favor ni por favora. Cómo hablar con lenguaje inclusivo sin que se note (demasiado)*. Madrid: Los libros de la catarata.
- Mujeres y feminismos* [en línea]. Barcelona: Ajuntament de Barcelona. <<https://ajuntament.barcelona.cat/dones/es/recursos/glosario>>
- MUJICA JOHNSON, Felipe Nicolás (2020). «Educación moral en función del amor en los procesos pedagógicos: prevención de la violencia de género». *ENSAYOS, Revista de la Facultad de Educación de Albacete*, 35(1), p. 67-78.
- PALACIOS GARCÍA, Isabel María (2009). «El diccionario: aplicaciones prácticas en el aula». *Revista Digital «Innovación y experiencias educativas»*. 24(122), p. 1-12.
- PALOMERO LÓPEZ DE ARMENTIA, Vicente (2020). «Motivacions ideològiques en la variació terminològica de la violència de gènere». *Terminàlia*. 21, p. 29-39.
- PRADO ARAGONÉS, Josefina (2005). «El uso del diccionario para la enseñanza de la lengua: consideraciones metodológicas». *Káñina. Revista de Artes y Letras*. 29, p. 19-28.
- PUCHE, Luis (2021). «Hacia una (co)educación sexual inclusiva. Aportes desde la investigación sobre infancia y juventud trans». *Magister* 33(2021), p. 17-23.
- Términos relacionados con la igualdad de género* [en línea]. Murcia: Consejería de Sanidad y Política Social de la Región de Murcia. <<https://igualdadyviolenciadegenero.carm.es/documents/202699/216889/Glosario/c53c4fcd-3ca7-41a4-a8cf-ad2c3e9e01c4>>

Nota:

1. El estudio en el que se basa el presente artículo se realizó como parte del Trabajo de Fin de Máster *Feminismo y violencia de género: el diccionario como refuerzo de una educación en igualdad*, dirigido por la Dra. Rosa Estopà.

TERMINÀLIA parla amb...

Joan Nunes i Alonso, professor de la Universitat Autònoma de Barcelona i especialista en informació geogràfica i teledetecció

Joan Nunes i Alonso Barcelona, 1956

Joan Nunes és doctor en Geografia i ha estat professor de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), fins l'any 2020, on va fundar i dirigir, de 1987 a 2012, el Laboratori d'Informació Geogràfica i de Teledetecció (LIGIT). També hi va crear i dirigir el màster en Tecnologies de la Informació Geogràfica (actualment, màster en Geoinformació).

La seva activitat de recerca s'ha orientat cap a la modelització de la informació geogràfica, l'aplicació dels sistemes d'informació geogràfica

(SIG) a l'anàlisi del paisatge i la gestió d'espais naturals, el desenvolupament d'aplicacions personalitzades dels SIG a internet, i l'estudi dels usos socials dels SIG i dels serveis basats en la localització. Ha publicat múltiples articles i ha participat en nombrosos projectes de recerca i desenvolupament en totes aquestes línies de recerca.

L'any 2012 va publicar el *Diccionari terminològic de sistemes d'informació geogràfica*, en el marc d'una sèrie de diccionaris impulsada per l'Institut

Cartogràfic i Geològic de Catalunya. Es tracta d'una obra extensa, amb definicions i equivalents al castellà i l'anglès.

Joan Nunes també és un col·laborador habitual del TERMCAT com a membre adscrit del Consell Supervisor, des de 2015, i com a integrant de la xarxa d'especialistes amb què l'entitat compta per a la normalització de neologismes i la resolució de dubtes terminològics, concretament dins del grup de treball en Ciències de la Terra.

Què us va empènyer a fer un diccionari dels sistemes d'informació geogràfica? Era la necessitat d'aclarir conceptes? O la necessitat de fixar-ne les denominacions? A quins usuaris principals s'adreçava?

D'entrada, semblava que la necessitat més imperiosa del diccionari era l'establiment d'una terminologia ben definida en català. Els sistemes d'informació geogràfica (SIG), i en general totes les tecnologies de la informació, són un camp científicotècnic sorgit i desenvolupat gairebé únicament en anglès i, per tant, tots els termes ens han arribat sempre en anglès. Després de més de dues dècades d'ús a les administracions públiques i de formació d'aquesta tecnologia a casa nostra, i fins i tot havent-hi publicats alguns glossaris, més modestos, tant en català com en

castellà, la terminologia dels SIG en català era encara molt pobra i vacil·lant, i es recorria, gairebé sempre, a les formes angleses o, encara pitjor, a les males traduccions en castellà.

Cercar les equivalències o proposar les adaptacions dels termes anglesos ja era, de fet, una tasca considerable, atesa la manca de referents o de formes genuïnes produïdes directament en català. La sorpresa, però, va ser que l'elaboració del diccionari terminològic va imposar la necessitat de redactar definicions coherents entre tots els termes i, de cop, va esdevenir l'ocasió, tot i que va ser una feina difícil, de desenvolupar un esquema de conceptes coherent, estructurat i precís, que feia tanta o més falta que la fixació de les denominacions; fins i tot per a la llengua anglesa original, ja que la joventut i el grau d'immadu-

resa conceptual dels SIG feien arrossegar encara moltes idees obsoletes, tributàries dels orígens dels termes, o dels biaixos, les confusions i les imprecisions que s'hi havien afegit amb el temps.

Els principals destinataris del diccionari havien de ser lògicament els professionals dels SIG i de disciplines afins —p. e., cartògrafs, topògrafs, informàtics, etc.— de les administracions públiques i d'empreses del sector, així com professors i estudiants de totes les disciplines que en fan ús. L'objectiu era proporcionar-los una terminologia adequada en català, però també, i a mesura que la tasca conceptual guanyava protagonisme, proveir-los d'una obra de referència o de consulta que ajudés a tenir una visió coherent d'aquest camp.

La revisió terminològica del diccionari va anar a càrrec del TERMCAT. Quins reptes va plantejar la terminologia dels sistemes d'informació geogràfica (SIG) en català?

Recordo que hi vam passar moltes hores i que els terminòlegs del TERMCAT hi van esmerçar molta dedicació i paciència. Algunes dificultats, no estrictament lingüístiques, que vam haver de superar van ser, d'entrada, la meua ignorància de com s'havia de fer un diccionari. Així, quan vam començar la revisió i jo vaig aparèixer amb la primera versió «acabada» del diccionari em van fer adonar que calia refer-lo tot de cap a peus: definicions massa llargues, descriptors inadequats, ús inadequat de les notes, desenvolupament de formes paral·leles i sistematicitat desigual són alguns dels defectes formals que vaig haver de corregir en una segona redacció.

Una segona dificultat que va sorgir, tenint en compte que aquest diccionari formava part, juntament amb tres més, d'una col·lecció de dicci-

L'elaboració del diccionari terminològic sobre els SIG va ser l'ocasió de desenvolupar un esquema de conceptes coherent, estructurat i precís de la matèria

onaris cartogràfics, va ser la gran quantitat d'encavalcaments i repeticions de termes entre uns i altres diccionaris —prop de 900 homògrafs amb definicions més o menys coincidents, però no sempre, i amb matisos diversos que imposaven les disciplines diferents i els estils personals dels autors—, fins al punt que el TERMCAT ens va haver de convocar a tots els autors amb el

prec que miréssim de cenyir-nos al cor del nostre camp respectiu i renunciéssim a expandir-nos en el terreny de les disciplines i tecnologies afins, tot mantenint quan ho consideréssim necessari el terme repetit amb la definició particular de cadascú, cosa que encara ara es veu si consultem els diccionaris en línia del TERMCAT.

En el terreny pròpiament terminològic, crec que una de les principals dificultats va ser posar-nos d'acord sobre què acceptàvem com a terme, atès que pròpiament el camp dels SIG ha produït poc lèxic nou i que la majoria de termes són formes sintagmàtiques explicatives, com ara *codificació per longitud de recorregut* o *xarxa irregular de triangles*, cosa que no vol dir que no hi hagi termes específics. Precisament, la pedra de toc per fer acceptable una denominació va ser l'existència o no d'un concepte específic darrere, cosa

En la terminologia dels SIG es van mantenir formes del lèxic comú, emprades en anglès amb sentit metafòric, com són ara *arbre*, *capa* o *cel·la*, quan el sentit metafòric era coincident i ben establert en català

que em va obligar a filar encara més prim i a ser més precís en les definicions de conceptes i, de retruc, va reforçar la tasca de clarificació de conceptes.

Quant a les solucions, en aquests casos, va ser relativament senzilla, ja que les formes explicatives s'ha-

Font: Arxiu personal de l'autor

Joan Nunes en una sortida de camp amb alumnes del grau de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona

vien anat generant directament en català durant les dècades prèvies de praxi científica i professional, de tal manera que en el moment d'elaborar el diccionari moltes ja eren disponibles.

Les formes procedents del lèxic comú, emprades en anglès amb sentit metafòric, com són ara *arbre*, *capa*, *cel·la*, *dilatació*, *dissolució*, *etiqueta*, *esdeveniment*, *estil*, *filtre*, *llinatge*, *mallà*, *màscara*, *mosaic*, *tessel·la*, *tirant*, *tolerància* o *vista*, van plantejar més dificultats, encara que afortunadament el nombre és reduït. En aquests casos, només es va mantenir la forma catalana del lèxic comú quan el sentit metafòric era coincident i ben establert en català. En canvi, en molts d'aquests casos es va haver d'optar en català per la forma sintagmàtica explicativa, atès que la traducció més o menys literal de la forma anglesa resultava estranya en català i no conferia el significat evocat per la metàfora anglesa, com, per exemple, els casos de *buffer* (càlcul d'àrees d'influència), *sliver* (micropolígon), *undershoot* (línia inacabada), *overshoot* (línia sobrepassada) o *snap* (ajust).

En un article que va publicar en aquesta mateixa revista l'any 2018 (Nunes Alonso, Joan «La terminologia dels sistemes d'informació geogràfica». *Terminàlia*, 17, 2018, p. 38-43), dieu que en el camp dels SIG hi ha pocs manlleus no adaptats. Creieu que la tendència s'ha mantingut?

Efectivament, i és una de les conclusions sorprenents o paradoxals de l'elaboració del diccionari. En el camp dels SIG, en català, hem hagut de retenir molt pocs manlleus de l'anglès no adaptats, tan pocs com tres (*zoom*, *spline* i *variant*), més sis derivats, d'un total de 1660 termes específics, i encara cal remarcar que no són realment termes específics dels SIG, sinó d'òptica i informàtica gràfica o de gestió de bases de dades. De fet, tal com deia igualment en aquell article, tampoc són gaire més nombrosos els man-

lleus adaptats, tot just una desena (*aliàsing*, *croma*, *dàtum*, *geomàrqueting*, *krigatge*, *píxel*, *plòter*, *ràster*, *renderització* i *vòxel*) més uns cinquanta derivats, la major part dels quals també procedeixen inicialment de la informàtica, la geodèsia i la geostatística.

I la tendència s'ha mantingut, certament, en els darrers anys. En el recull de modificacions futures que he anat anotant per a una hipotètica nova versió del diccionari terminològic dels SIG, no apareix pràcticament cap manlleu que calgui adoptar o adaptar. Sembla estrany en un camp pertanyent a les tecnologies de la informació, que aparentment és un dels que gene-

En el camp dels SIG hi ha molt pocs manlleus de l'anglès, adaptats o no adaptats, i es manté la preferència pels sintagmes explicatius en català

ra més neologismes rebuts de l'anglès. Però, en realitat, els SIG no generen terminologia de gran difusió i, en molts casos, es tracta de conceptes tan específics que és preferible, fins i tot en anglès, recórrer a les formes sintagmàtiques explicatives.

Després de la publicació del vostre diccionari, heu seguit col·laborant de manera regular amb el TERMCAT com a especialista i participeu en les reunions del Consell Supervisor. En què consisteix la vostra col·laboració?

La participació en el Consell Supervisor del TERMCAT és una tasca molt estimulants i del tot variada, tant pel que fa als àmbits temàtics que s'hi aborden com al tipus de situacions terminològiques

que s'hi presenten. Tractem de tot, des de cuina xinesa, mobilitat sostenible o dansa, fins a ciberseguretat, medicina i economia. Essencialment, consisteix a debatre les propostes de normalització de terminologia preparades pels experts del TERMCAT, ja sigui en resposta a demandes rebudes en el seu servei de consultes o bé, sovint, com a resultat de l'elaboració de diccionaris terminològics. En tots aquests casos, es disposa del parer d'especialistes de l'àmbit temàtic i de l'argumentació lingüística per a adoptar o desestimar les diferents opcions plantejades, a més d'indicadors de la freqüència d'ús de cada opció. I, com deïem en el cas dels SIG, sovint hem de dedicar força estona a aclarir conceptes per poder decidir entre les formes proposades, a més de considerar els criteris lingüístics i d'ús i les preferències dels especialistes consultats.

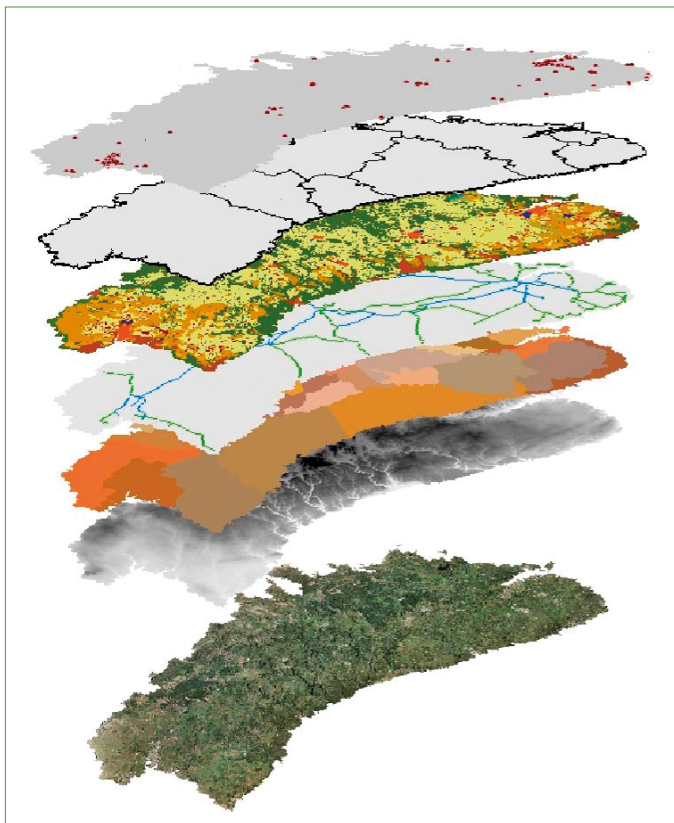
A part del Consell Supervisor, el grup de treball sobre Ciències de la Terra és un col·lectiu d'experts multidisciplinari aplegat pel TERMCAT, que funciona com a fòrum al qual se sotmeten dubtes i consultes sobre termes de geologia, meteorologia i altres disciplines afins, sovint sorgides també en el servei de consultes.

Finalment, a títol individual, també he col·laborat ocasionalment per a resoldre consultes puntuals plantejades en l'àmbit específic dels sistemes d'informació geogràfica, la cartografia o la informàtica gràfica.

La difusió de neologismes terminològics entre la comunitat científica es fa de manera natural mitjançant la publicació d'articles en revistes d'impacte, que són generalment en anglès. La terminologia catalana, doncs, sol anar a remolc del terme anglès. Com penseu que condiciona això les propostes neològiques per al català?

Ens agradi o no, la font de la terminologia científica, especialment pel

Font: Elaboració pròpia de l'autor

Visió típica d'un sistema d'informació geogràfica com a col·lecció de conjunts de dades anomenats capes, que representen diferents classes de fenòmens geogràfics d'un mateix àmbit territorial

que fa als neologismes, és la llengua anglesa. No tant per l'efecte de difusió de les publicacions científiques, que és un efecte amplificador o multiplicador, sinó perquè la producció científica original es fa, en molts casos, en els països de llengua anglesa. Si més no, pel que fa a les investigacions inicials, capdavanteres, que estableixen conceptes i camps de recerca, de manera que la recerca subsegüent feta en altres països, com Catalunya, per avançada i rellevant que sigui, ha d'utilitzar, necessàriament, com a referents, els conceptes originals i els termes anglesos. Afortunadament, no tot són quarks. El vocabulari científic està format, en un noranta per cent o més, a partir de cultismes llatins o grecs, de manera que moltes expressions troben una traducció natural i satisfactòria en català, com ara els mateixos *hadrons* que formen els *quarks*.

Més difícil solució té el camp de la tecnologia i, encara més, el de l'ús

social de la tecnologia, que genera infinitat de neologismes, moltes vegades sorgits de contextos informals, amb jocs de paraules, sentits metafòrics i convencions que s'escapen del context cultural del català, i, a més, amb un grau de difusió aclaparador a través dels mitjans de comunicació, d'internet i de les xarxes socials. En aquests casos, l'adopció dels manlleus, adaptats o no, és gairebé inevitable, per bé que, en la mesura del possible, s'intenta oferir també una forma alternativa en català, que sol ser un sintagma explicatiu.

Com es vehicula la terminologia en català, per tal que sigui coneguda per la comunitat científica catalana? Les propostes de normalització terminològica en què participeu són ben rebudes pels especialistes del vostre àmbit? Dins del Laboratori d'Informació Geogràfica i Teledetecció, us heu plantejat el disseny d'alguna estratègia terminològica en català per aplicar-la a les publicacions?

Tenim la sort de comptar amb la participació d'experts de diversos àmbits en la tasca de normalització del Consell Supervisor del TERMCAT, de manera que gairebé sempre es pot disposar de l'acceptació de les propostes terminològiques per part dels especialistes, sigui perquè aprovem les seves propostes, o bé perquè arribem a un consens. Aquests especialistes, destacats en el seu àmbit, són una primera font de difusió i garanteixen un mínim de consens. Més decisiu és, encara, el fet que moltes de les propostes neològiques, especialment les de l'àmbit científic, i també les de tecnologia, formen part d'obres de difusió àmplia com són els diccionaris terminològics, que el TERMCAT ha publicat en gran nombre i que són tots consultables en línia en el seu web.

Els mitjans de comunicació en català, sobretot els que dediquen espais importants a la divulgació científica, que solen ser molt curiosos i generen moltes de les consultes que donen peu a les propostes de terminologia aprovades pel Consell Supervisor del TERMCAT, ajuden força en la difusió dels nous termes també.

Més enllà de tot això, seria cabdal poder incidir en la producció de llibres de text científics i tècnics en català per a la formació, donat que la capacitat de difusió d'aquesta mena d'obres és molt superior a la de les publicacions de recerca, que difícilment es podran fer en català si es vol que tinguin impacte internacional.

D'acord amb la vostra experiència, i tenint en compte que hi ha poques publicacions de recerca en català, quin impacte han tingut les propostes de normalització terminològica en què heu participat? Penseu que hi ha diferències entre l'àmbit de la recerca i el de la divulgació?

Recerca i divulgació són àmbits amb lògiques i condicionants diferents. La recerca s'avalua internacional-

ment i, òbviament, s'ha de comunicar en anglès. No és negatiu publicar en anglès i fer servir la terminologia anglesa en aquestes publicacions, ben al contrari. El que té efectes negatius és fer servir la terminologia anglesa a les publicacions en català, sovint de caire més divulgatiu.

És en l'àmbit de la divulgació, doncs, i encara més en l'àmbit de la formació superior —universitària, però també secundària no obligatòria—, que cal centrar els esforços. La formació sol arribar abans i a moltes més persones que la recerca. Si els termes que designen els conceptes científics s'aprenen primer en català, després, per més que es trobin en anglès quan hom s'iniciï en la recerca, el referent català no s'oblidarà i, ans al contrari, es veurà reforçat per la identificació de la correspondència entre les formes angleses i les catalanes, ja conegudes.

Heu assenyalat en alguna comunicació, per exemple a *En primera persona: Joan Nunes i Alonso* | TERMCAT. <https://www.termcat.cat/ca/actualitat/apunts/prime-ra-persona-joan-nunes-i-alonso>, la dificultat que comporta «donar definicions coherents i sistemàtiques a tota aquesta terminologia», que es genera en l'àmbit dels SIG. Ha calgut fer-hi modificacions a mesura que el camp s'ha anat desenvolupant? Com es podria mantenir actualitzada la terminologia catalana en aquesta matèria?

Certament, el camp dels SIG s'ha desenvolupat molt de pressa, i no ha estat fins a la darrera dècada que ha arribat a una certa maduresa, amb un grau de consens i comprensió dels conceptes general i compartit per la majoria dels professionals, tècnics i científics que

És cabdal poder incidir en la producció de llibres de text científics i tècnics en català per a la formació, amb més capacitat de difusió

s'hi dediquen. El diccionari publicat el 2012, tal com he confessat més d'un cop, em va obligar a fer un esforç de sistematització i coherència fins aleshores intuït, però no realitzat i, tanmateix, reflecteix només el grau de comprensió assolit en aquell moment.

Avui, que la maduresa del camp s'ha fet més palesa i que la innovació continuada n'ha engrandit i diversificat l'abast, la meua comprensió d'aquest domini és també més profunda i faria un altre diccionari. De fet, he anat anotant idees i reflexions que servirien per a fer-ne una revisió a fons més endavant.

En qualsevol cas, la situació dels SIG és comparable a la de molts camps del coneixement. En paraules de Neurath, la comprensió d'un camp de coneixement —o la construcció del coneixement d'un camp— és comparable a la tasca d'haver de refer un vaixell amb els recursos disponibles mentre navega a alta mar. Cada peça s'ha de canviar per una de nova, però conservant les altres peces velles com a suport per a mantenir el vaixell surant.

Mantenir sempre actualitzada la terminologia dels SIG, com la de qualsevol altra disciplina científica o tècnica, és una feina continuada. Bàsicament, hi ha dos camins: l'actualització contínua a base d'apor-

tacions individuals, i la revisió sistemàtica periòdica dels diccionaris realitzada per autors experts. Per a la primera, el mateix servei de consultes del TERMCAT és una font constant d'actualització, a partir dels dubtes plantejats pels usuaris. Potser es podria obrir, encara més, demanant una participació proactiva dels especialistes en forma de noves propostes. Per a la segona, cal comptar amb la iniciativa dels autors, que no sempre estan disponibles. Crec que una pràctica saludable, en aquest sentit, seria obligar-se a fer revisions periòdiques regulars, cada quatre o cinc anys, dels diccionaris existents, com fa l'Organització Internacional per a l'Estandardització (ISO) amb els seus estàndards, per tal de decidir-ne la vigència o conveniència de reelaboració. Aquí, el paper del TERMCAT podria ser decisiu per a promoure i incentivar una periodicitat estable de les revisions.

En el vostre camp d'estudi, i en el de les ciències de la terra en general, hi ha nomenclatures fixades per organismes internacionals, com passa amb l'àmbit de la química?

Fins allà on conec, en l'àmbit de la informació geogràfica no hi ha nomenclatures fixades amb el nivell de detall i precisió com en el cas de la química, però sí que, gràcies al treball d'estandardització d'organismes, com l'Open Geospatial Consortium i el Comitè Tècnic 211 d'ISO, disposem de més d'un centenar d'estàndards, que estableixen amb rigor conceptes i procediments, i proporcionen les especificacions tècniques, ben definides i fixes, per a fer-ne la implementació en el programari.

CONSELL DE REDACCIÓ

Mirades a la neologia especialitzada

La neologia especialitzada o terminològica (també anomenada *neonímia*) és, segons Rondeau (1981), la denominació que representa la noció de neologisme lèxic en les llengües d'especialitat.¹ En aquest dossier temàtic de TERMINÀLIA, volem conèixer una mica més de prop la relació de diverses llengües amb la neologia especialitzada. Com acullen i tracten els neologismes especialitzats, per exemple, el català, el castellà, el francès, l'eslovè o l'irlandès? Per saber una mica més sobre el tema i tenir diferents punts de vista, hem enviat el qüestionari següent a institucions i investigadors que treballen amb aquestes llengües.

A continuació, us presentem, doncs, opinions i punts de vista sobre neologia especialitzada de les llengües següents:

CA 1 [TERMCAT]:

Dolors Montes
Secretària del Consell Supervisor
TERMCAT

CA 2 [CCMA]:

Ernest Rusinés Gramunt
Cap d'Assessorament Lingüístic
Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA)

ES [DGT]:

Blanca Collazos i Luís González
Traductors de la Direcció General de Traducció
Comissió Europea

FR [DGLFLF]:

Étienne Quillot
Cap de la missió de desenvolupament
i enriquiment de la llengua francesa
Delegació General de la Llengua Francesa
i de les Llengües de França
Julie Andreu, Nathalie Lanckriet i Valerio Emanuele
Terminòlegs
Delegació General de la Llengua Francesa
i de les Llengües de França

GA [DCU]:

Úna Bhreathnach
Directora editorial de Fiontar & Scoil na Gaeilge
Dublin City University

SL [ZRC SAZU]:

Mojca Žagar
Cap de la Secció de Terminologia
Institut Fran Ramovš de la Llengua Eslovena

Nota:

1. ESTOPA, R. (2010). «La neologia especialitzada, repte constant per al mediador lingüístic». *Memòries de la Societat Catalana de Terminologia*, núm. 2, p. 15-39. <https://doi.org/10.2436/15.2503.02.9> [Consulta: 24 novembre 2022].

1 Quina és la funció principal del vostre organisme en relació amb la terminologia i, especialment, amb la neologia especialitzada o terminològica?

CA 1 [TERMCAT]: La funció del TERMCAT és, en línies generals, coordinar l'activitat terminològica en llengua catalana per garantir que els parlants tenen a la seva disposició la terminologia que els cal en qualsevol àmbit de coneixement o d'activitat i amb la qualitat necessària. Això es concreta en la prestació de serveis d'assessorament als usuaris, la creació de diccionaris i altres productes terminològics, l'establiment o la normalització dels neologismes terminològics que ho requereixen i la difusió de la terminologia en català.

CA 2 [CCMA]: Els mitjans de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA) difonem continguts de tota mena i amb tota mena de registres. Oferim des de divulgació científica —via mitjans digitals, en forma d'article, per exemple, o via programes de ràdio i televisió— fins a productes molt informals —via xarxes socials o programes multiplataforma. La funció principal dels nostres mitjans en aquesta matèria és oferir continguts màximament comprensibles pel que fa a terminologia i màximament pròxims pel que fa a neologismes, sobretot els que adopten les persones joves.

ES [DGT]: Com a institució de la Unió Europea amb iniciativa per proposar polítiques, la Comissió Europea produeix una gran quantitat de textos que constitueixen un repositori ingent de terminologia. En virtut del principi de multilingüisme, consagrat al Reglament núm. 1 pel qual es fixa el règim lingüístic de la Comunitat Econòmica Europea, la legislació i bona part dels documents no legislatius de la UE es tradueixen a totes les seves llengües oficials. Entre els documents no legislatius més importants des del punt de vista lingüístic, pel seu volum i la seva projecció pública, cal destacar el material de comunicació, tant el que es publica a les diferents pàgines web de la Unió Europea com el que s'adreça a la premsa.

La nostra funció principal com a traductors i terminòlegs de la Comissió Europea consisteix a garantir

que la versió espanyola de tots aquests textos reflecteixi de manera fidel i exacta el contingut dels originals, utilitzi la terminologia apropiada, sigui coherent amb les altres versions lingüístiques i sigui correcta d'acord amb la normativa de l'espanyol.

Paral·lelament, i com a complement d'aquesta tasca de traducció, la Comissió Europea, i en concret la Direcció General de Traducció, exerceix una funció de sistematització i consolidació terminològica que es reflecteix en les seves contribucions a la base de dades interinstitucional IATE. Els termes incorporats a les fitxes de la IATE provenen dels textos de la UE o hi estan directament relacionats i van acompanyats de les definicions, les referències i les notes pertinents perquè els traductors puguin decidir amb fonament sobre el seu ús. La IATE té una orientació eminentment pràctica i no és una base de dades normativa, sinó una eina de treball que pretén oferir als traductors elements per fonamentar les seves decisions terminològiques.

Cal recordar aquí una obvietat: la traducció institucional és una tasca col·lectiva i anònima, però es construeix, a la pràctica, sobre una multitud d'aportacions (i, per tant, de decisions) individuals. La coordinació al nostre Departament (cinquanta-cinc traductors), com en qualsevol grup nombrós, és necessària i molt especialment en les qüestions de terminologia i neologia, en què una intervenció oportuna pot evitar divergències i confusions que no faran més que complicar la vida al traductor. Si la neologia és una qüestió complexa, la que es genera en la traducció és doblement complexa, perquè implica dues (o més) llengües i sistemes. A més, els neologismes tenen orígens i registres molt diversos i la seva vida és, de vegades, efímera. Al nostre Departament som conscients que el neologisme requereix reflexió col·lectiva i certa «pedagogia raonada», més enllà de decisions basades en simples actituds puristes o en inèrcies institucionals o jeràrquiques. La interacció i el debat entre traductors, terminòlegs i altres especialistes ha de basar-se en una argumentació documentada, que no és nova en la nostra tradició: ni més ni menys que el 1535, al seu *Diàleg de la llengua*, Juan de Valdés intenta convèncer els seus interlocutors de la conveniència d'adoptar el que aleshores eren mots nous, com ara *paradoja* (*paradoxa* en la grafia de l'època), *tiranizar*, *idiota* o *ortografia*.

Délégation générale
à la langue française
et aux langues de France

FR [DGLFLF]: La Delegació General de la Llengua Francesa i de les Llengües de França (DGLFLF), que forma part del Ministeri de Cultura, coordina el Dispositiu d'Enriquiment de la Llengua Francesa (DELFL), que és una xarxa formada per un equip d'especialistes encarregats de la terminologia i la neologia científica i tècnica (actualment, 19 grups temàtics permanents i dos grups temàtics ad hoc) i per la Comissió d'Enriquiment de la Llengua Francesa (CELFL), sota la responsabilitat de la primera ministra, que s'ocupa de l'harmonització dels treballs de la xarxa i de fer-ne difusió a través del Diari Oficial de la República Francesa.

El DELFL té com a objectiu proposar termes i expressions noves per definir i anomenar en francès les noves realitats en els àmbits científics i tècnics. Aquest dispositiu és, doncs, un productor de neologismes científics i tècnics.

GA [DCU]: El nostre treball terminològic té cinc eixos principals. En primer lloc, la meua organització, el grup de recerca Gaois de la Dublin City University, rep finançament del govern per desenvolupar i enriquir la Bunachar Náisiúnta Téarmaíochta don Ghaeilge (la base de dades terminològica nacional de l'Irlanda). Entre altres, verifiquem la terminologia i editem les entrades que crea la Coiste Téarmaíochta (la Comissió de Terminologia de l'Irlanda). En segon lloc, proporcionem terminologia a la base de dades IATE. Gaois contribueix amb entrades que contenen terminologia en irlandès i millora la qualitat de les entrades ja existents, incloent-hi definicions, referències i exemples d'ús. Aquesta feina es fa en estreta col·laboració amb les unitats d'Irlanda de les institucions de la UE i amb la Coiste Téarmaíochta del Foras na Gaeilge

(l'organisme de promoció i difusió de la llengua irlandesa). Des de 2008, Gaois ha editat 110.000 entrades de la IATE. En tercer lloc, hem desenvolupat i mantenim Terminologue, un sistema de gestió terminològica de codi obert i d'accés en el núvol que tothom pot utilitzar. En quart lloc, col·laborem amb múltiples projectes de corpus de gran envergadura per fer recerca terminològica, inclòs el de constitució d'un gran corpus nacional per a l'Irlanda. Per acabar, de vegades treballem amb especialistes i amb la Coiste Téarmaíochta per elaborar reculls terminològics nous d'àmbits com la COVID-19, la informàtica, els esports o les finances (per al Banc Central Europeu).

SL [ZRC SAZU]: L'Institut Fran Ramovš de la Llengua Eslovena és la principal institució eslovena que s'encarrega d'observar i fer recerca sistemàtica sobre la llengua eslovena. L'Institut investiga i elabora diccionaris lexicogràfics, dialectals, etimològics, històrics, normatius i terminològics. La tasca principal de la Secció Terminològica és la recopilació, l'harmonització i la promoció de la terminologia eslovena. En particular, s'encarrega de compilar diccionaris terminològics per a diferents àmbits temàtics i fer-ne la recerca terminològica. En els darrers anys, també ens hem dedicat a l'assessorament terminològic, principalment a especialistes. Tots els diccionaris terminològics i les respostes del Servei d'Assessorament Terminològic són d'accés obert i gratuït al lloc web del Terminologišče. Amb la resta de socis del projecte Development of Slovene in a Digital Environment, també estem elaborant un nou portal terminològic, que consistirà en un metacercador de recursos terminològics, un generador de concordances en línia per analitzar corpus especialitzats, eines per extreure candidats terminològics, un sistema d'elaboració de diccionaris en línia, etc.

2 Per quins canals us arriben els neologismes especialitzats?

CA 1 [TERMCAT]: Ens arriben per canals diversos, però sobretot a través de la nostra activitat habitual d'elaboració de diccionaris i altres recursos terminològics de tipus sectorial; a través del Servei de Consultes, obert a qualsevol usuari amb dubtes sobre terminologia (traductors, lingüistes, periodistes, experts dels diferents àmbits, etc.), i a través dels especialistes que formen part dels diferents comitès terminològics que tenim creats o que, d'alguna manera, col·laboren amb nosaltres.

També tenim una línia oberta, en col·laboració amb l'Institut d'Estudis Catalans, de detecció proactiva de buits terminològics en català a partir del buidatge de manuals especialitzats de referència en anglès (és el projecte Guaita Terminològica). Igualment, les relacions de cooperació que mantenim amb els serveis lingüístics universitaris, amb els mitjans de comunicació i amb altres entitats (departaments del Govern, federacions esportives, etc.) són també un vehicle per a l'entrada de buits terminològics i de neologia.

CA 2 [CCMA]: Els neologismes especialitzats ens arriben per múltiples canals: des d'articles especialitzats aliens que difonem pels nostres mitjans fins a declaracions de testimonis o convidats —siguin especialistes o no—, passant per textos de gabinets de comunicació, agències de notícies o continguts difosos per xarxes socials.

ES [DGT]: A través dels textos tècnics de tots els àmbits d'activitat de la Unió Europea i de vegades, fins i tot, de manera exclusivament oral, per exemple quan rebem alertes de les nostres companyes intèrprets sobre l'ús en una reunió d'un determinat terme neològic i sobre la necessitat de reaccionar de manera ràpida per tal d'evitar una proliferació de solucions traduïdes que farà més difícil la relació de biunivocitat desitjable entre el terme a la llengua font (generalment l'anglès) i el terme en espanyol.

A més d'utilitzar neologismes especialitzats propis dels diferents àmbits temàtics, la Unió Europea crea neologismes o afavoreix usos neològics de termes preexistents mitjançant l'elaboració de polítiques. Alguns termes d'ús general que tenen un significat específic en l'execució de les polítiques de la UE són, per exemple,

condicionalidad, subsidiariedad o elegibilidad. Als nostres documents sobre finances digitals o tecnofinanzas hem admès termes com ara *ficha* (millor que *token*), però també *toquenización, cadena de bloques, criptoactivo, monedero electrónico o bono verde.* En les polítiques mediambientals s'utilitzen termes com ara *hipocarbónico, taxonomía [de la UE], huella ambiental, blanqueo ecológico* (millor que *greenwashing*), o els nombrosos neologismes construïts amb el formant *bio-*, com ara *biodiversidad* (que ja està tan consolidat que no es pot considerar un neologisme) o *bioeconomía.* El terme *patrocinio* (millor que *sponsorship*) va adquirir un significat específic en les polítiques migratòries de la Comissió. Vam proposar *itinerancia* (millor que *roaming*) per parlar de l'ús dels dispositius mòbils dins de la Unió. En l'àmbit de la ciberseguretat hem acollit, com era d'esperar, un nombre especialment elevat de neologismes: *adware, programa malicioso* (millor que *malware*), *bot* (o *zombi*), *bluetooth, ciberanzuelo* o *cibercebo* (millor que *clickbait*), *minería de datos, computación en la nube*, etc. També hem proposat neologismes que han tingut escassa implantació, com ara *correl* i *unionense* o *unionitario* (per substituir *comunitario*, quan la Comunitat Europea es va transformar en Unió), i hem obert (amb un esperit que no seria exagerat qualificar de militant) alguns debats sobre neologismes que ens semblaven mal resolts. Per il·lustrar la conveniència i oportunitat de lliurar certes batalles, encara que no sempre es guanyin, remetem al debat obert a les pàgines del nostre butlletí *Puntoycoma* sobre els *endocrine disruptors*, una expressió semànticament transparent en anglès que va adquirir un caràcter de neologisme opac en espanyol per l'ús massiu adoptat pels especialistes del calc sense cap modificació *disruptor endocrino*. Si bé aquesta batalla es va perdre, podem dir que la de *governanza* (que també es pot rastrejar en el nostre butlletí) es va guanyar, fins al punt que, arran del debat obert al nostre Departament, la RAE va actualitzar la definició del terme *governanza* al seu diccionari.

Délégation générale
à la langue française
et aux langues de France

FR [DGLFLF]: Els especialistes dels grups temàtics tenen com a missió principal identificar els conceptes nous —detecció terminològica— que apareixen en el seu sector de competència, en la majoria dels casos vehiculats per una designació en anglès. Aquests experts pertanyen essencialment a dues categories:

1. Els professionals del sector que, com a especialistes (enginyers, tècnics, investigadors, universitaris, etc.), transmeten les innovacions que cal denominar en francès i que ha trobat en el seu

context professional, en les xarxes científiques, revistes especialitzades, manifestacions científiques, etc.

2. Els representants de les administracions i de les organitzacions públiques del sector: en aquest cas, transmeten les necessitats de nou vocabulari a les institucions.

Les demandes arriben també de forma directa a la DGLFLF, per correu electrònic o postal i principalment via una «bústia d'idees» del web FranceTerme (franceterme.culture.gouv.fr). La bústia ofereix la possibilitat d'indicar conceptes nous que no posseeixen designació en francès o que no tenen encara una definició establerta. La DGLFLF sotmet aquestes demandes als experts dels grups temàtics.

gaois.ie

GA [DCU]: Un bon exemple és analitzar la feina que fem amb relació a la terminologia de la UE. Els coordinadors de terminologia de la DGT recopilen llistats de conceptes rellevants per al treball actual de la UE amb els quals és probable que, ben aviat, els traductors s'hagin de familiaritzar. A vegades també ens envi-

en llistes de conceptes que no estan del tot clars a la IATE o que no disposen d'un equivalent irlandès encara. (En el cas de la Bunachar Náisiúnta Téarmaíochta don Ghaeilge, les consultes s'adrecen al cap de la secció de terminologia per correu electrònic o mitjançant el formulari del lloc web, però el meu grup de recerca no se n'encarrega.)

ZRC SAZU

SL [ZRC SAZU]: Una de les nostres feines principals és la d'elaborar diccionaris terminològics (actualment n'estem elaborant onze), però poques vegades proposem un terme completament nou en un diccionari terminològic. La gran majoria dels termes dels diccionaris terminològics són termes ja establerts per a conceptes que formen part del camp conceptual d'un àmbit especialitzat. Així, gran part de la neologia especialitzada ens arriba a través del Servei d'Assessorament Terminològic. Sovint, els usuaris recorren a nosaltres quan tenen al davant un concepte completament nou, que encara no té cap denominació en llengua eslovena. En aquests casos, proposem una designació nova, és a dir, proposem un nou terme en eslovè.

Font: Brian Ferguson/Força Aèria dels Estats Units

dron
neologisme
de l'any 2015

3 Quins factors creieu que influeixen més decisivament en el creixement que ha experimentat la incorporació de manlleus, especialment de l'anglès, en altres llengües? Quins recursos es podrien utilitzar per reduir aquest creixement?

CA 1 [TERMCAT]: De manlleus, en les llengües, n'hi ha hagut sempre, des del moment que existeix intercanvi i contacte entre llengües. Sempre expliquem, de fet, que el manlleu és un dels procediments que tenen les llengües —el català i qualsevol altra— per actualitzar el seu cabal lèxic, i que el que és important és intentar trobar l'equilibri, a l'hora de crear nous mots, entre l'ús de manlleus i l'ús de formes creades amb recursos propis.

El creixement de manlleus de l'anglès és fruit, òbviament, de la preeminència actual d'aquesta llengua, que és, des de fa anys, la llengua de comunicació internacional, sobretot en els àmbits especialitzats. Si la recerca es fa en anglès i els resultats es publiquen en anglès, la terminologia que ens arriba és també, lògicament, en anglès. L'anglès és la llengua de prestigi i la llengua creadora per defecte en molts sectors, i nosaltres som importadors de tot el que es fa en anglès. L'afectació d'aquesta pressió tan forta de l'anglès en les altres llengües es tradueix en la incorporació, de vegades massiva, de manlleus i també, sobretot, de calcs (lèxics, terminològics, semàntics, sintàctics). Els calcs passen sovint desapercebuts, però també acaben afaïçonant i canviant el sistema de les llengües d'arribada, tant el lèxic com l'estructura sintàctica, que és un aspecte encara més important.

Internet, les xarxes socials i les tecnologies en general faciliten l'accés a la informació i la rapidesa amb què ens arriba tot, de manera que també incorporem molts més neologismes (i anglicismes) que fa uns anys i d'una manera molt més ràpida.

El recurs principal que se m'acut per fer front a l'allau de manlleus és tenir una llengua forta i viva en tots els àmbits, amb tots els reptes que això comporta per a una llengua com el català, que té un nombre de parlants mitjà però que té grans impediments per desenvolupar-se amb normalitat.

Davant d'aquesta situació complexa hem de procurar, com a mínim, tenir la nostra terminologia al dia, per poder-la fer servir sempre que es necessiti (en manuals i publicacions especialitzades, en llibres de text, en la premsa, en l'entorn laboral, en el lleure, en l'esport, etc.) i detectar a temps les necessitats per poder fer front als manlleus abans que s'implantin.

CA 2 [CCMA]: El factor que creiem que és determinant és la globalització via internet i les xarxes socials. Un contingut d'interès es difon mundialment en un període de temps curtíssim, cosa que comporta limitacions a l'adaptació i, alhora, condiona molt la manera en què el públic coneix i cerca un terme determinat. Una possible manera de reduir aquest creixement de la incorporació de manlleus podria ser que els mitjans en català —no només els tradicionals— actuessin de manera coordinada. De tota manera, és imprescindible tenir present amb quina forma es difon un terme determinat internacionalment: voler oferir alternatives a formes globals pot estar abocat al fracàs i, alhora, apartar la solució particular de tendències mundials.

ES [DGT]: El predomini de l'anglès com a llengua en què es desenvolupa la major part de la recerca científica i tecnològica a nivell mundial determina que bona part de les publicacions científiques i tècniques en altres llengües siguin traduccions. Aquesta subordinació d'altres llengües a l'anglès, combinada amb una tasca insuficient de sistematització i consolidació de la terminologia especialitzada en les llengües de destinació, facilita l'entrada de manlleus i calcs. El manlleu pot ser una opció tan vàlida com qualsevol altra, però no és l'única i, sobretot, poques vegades ha de ser la primera opció: la pràctica d'un còmode «retalla i enganxa» de manlleus a les nostres traduccions pot estar condicionada pel seguiment acrític d'una moda, l'esnobisme o la simple desídia. Exercir la traducció implica discriminar i raonar les decisions adoptades davant d'un neologisme: si el manlleu és una solució, almenys que ho sigui de manera conscient, perquè el recurs indiscriminat al manlleu està condicionant l'evolució de les nostres llengües europees com a llengües de cultura produint un risc real de diglòssia, almenys en els textos i discursos científico-tècnics, que acaben semblant un terreny privat de l'anglès. Aquesta diglòssia ja ha començat a produir-se en algunes llengües (hi ha fitxes de la IATE que ho exemplifiquen molt clarament) i sembla que la traducció

institucional no ha de fer més que confirmar-la. La consciència d'aquest risc, també per a l'espanyol, ens hauria de fer estar més alerta davant d'aquest fenomen de colonització lingüística de camps sencers del saber. L'alternativa a aquesta política de *laissez-faire* lingüístic passa per l'accés a grans corpus de literatura científica en espanyol, pel contacte permanent amb els especialistes i la creació de xarxes de debat neològic i terminològic.

Délégation générale
à la langue française
et aux langues de France

FR [DGLFLF]: La incorporació dels manlleus es veu afavorida pels factors següents:

1. La rapidesa de la difusió d'algunes noves tecnologies, especialment les destinades al públic general (àmbit digital).
2. L'hegemonia cultural, econòmica i tècnica d'alguns països en el desenvolupament i en la producció de noves tecnologies (àmbit digital) i el fet que l'anglès n'és la llengua de comercialització mundial.
3. La tendència creixent en l'àmbit universitari de l'ensenyament de diferents assignatures en anglès.
4. La importància de les xarxes socials, que creen un efecte de moda amb la difusió molt ràpida de nous termes (fins i tot més enllà del seu àmbit d'aparició), sobretot els termes que es troben al centre de debats tumultuosos.
5. L'absència d'una veritable política lingüística en alguns països europeus.
6. L'absència de sensibilització per part dels periodistes i de les persones que intervenen en els mitjans, pel que fa a la necessitat d'utilitzar un llenguatge accessible per a la major part de la població, especialment en relació amb els grups de població d'edat avançada i amb els que no posseeixen un nivell d'estudis prou elevat.
7. Finalment, tal vegada, la brevetat de l'anglès en comparació amb les llengües romàniques (aspecte que facilita la lexicalització dels manlleus).

Per tal de limitar la influència dels anglicismes, cal dur a terme una política voluntarista per fer front a les llacunes del vocabulari científic i tècnic, adoptant una actitud prospectiva, és a dir, identificant els neologismes abans que no s'implantin definitivament en la llengua d'arribada i proposant-ne termes equi-

valents. Ahora, cal que una acció política encoratgi els treballs i les publicacions científiques en les llengües nacionals, l'espai de les quals ha de preservar-se en l'ensenyament universitari. La divulgació científica ha de fer-se igualment en la llengua nacional, utilitzant termes comprensibles per a tothom, més que no pas anglicismes que constitueixen un impediment a la transmissió del coneixement.

GA [DCU]: S'ha fet recerca per intentar esbrinar la reticència freqüent dels parlants a utilitzar la terminologia «correcta» quan parlen irlandès o a crear neologismes fora del marc lingüístic institucional. La nostra (modesta) investigació sembla apuntar a la manca de confiança: molts parlants d'irlandès l'han après i, a més, els parlants nadius poden considerar que no en parlen la variant oficial i estandarditzada. També hi ha una qüestió de percepció d'ús de termes «estrany» i poc clars, quan tothom parla i entén l'anglès. L'ús de la terminologia «correcta» és «marcat» o inusual en contextos informals. És molt difícil intervenir-hi; esperem, però, que posant recursos terminològics a l'abast de la comunitat de parlants, aconseguim algun avenç.

SL [ZRC SAZU]: Actualment, l'anglès és la llengua mundial de la ciència i la tecnologia. Per tant, la majoria de conceptes nous es designen per primer cop en anglès. Tot i que en alguns casos es designen per primer cop en altres llengües, no fan fortuna internacionalment fins que no s'usen en anglès. Els especialistes acostumen a aprendre conceptes nous només després que s'hagin designat en anglès. Sovint ens demanen només la traducció de termes de l'anglès. De vegades, volen, fins i tot, que el terme nou en eslovè s'assembli a l'anglès perquè el reconeguin. Probablement, no es pot canviar aquesta tendència, però sens dubte és una bona idea suggerir candidats òptims tan aviat com sigui possible. En cas contrari, el manlleu es mantindrà en ús durant molt de temps perquè és l'únic que existeix per a aquell concepte. També és molt important que els recursos terminològics de qualitat (diccionaris terminològics, bases de dades terminològiques, corpus especialitzats) estiguin a disposició d'especialistes, traductors i la resta d'usuaris.

4 Quina importància considereu que té la detecció de neologismes en la preservació de la qualitat lèxica de la vostra llengua? Utilitzeu alguna metodologia per a la detecció precoç de neologismes?

CA 1 [TERMCAT]: En part, ja he respost a aquesta pregunta amb les meves respostes anteriors. La detecció de necessitats terminològiques (i, per tant, de neologismes) és important, d'una banda, per mantenir el lèxic i la llengua al dia i poder parlar de qualsevol tema i en qualsevol context en català; d'altra banda, també és important des del punt de vista de la qualitat lingüística, per localitzar a temps els manlleus innecessaris o altres casos terminològicament inadequats i poder-los donar a temps, abans que s'implantin, una resposta adequada amb els recursos de la pròpia llengua.

No tenim un sistema específic per a la detecció precoç de neologismes, però sí que és un tema que ens preocupa i en què mirem de treballar a partir de projectes com Guaita Terminològica, de què he parlat abans.

CA 2 [CCMA]: Considerem que és molt important detectar de manera precoç neologismes i anticipar possibles solucions. L'actualitat, en la globalització, és rapidíssima i en això se sol respondre tard. Des dels nostres mitjans no ens dediquem a detectar neologismes de manera precoç: ens arriben directament en els continguts que difonem de manera immediata.

ES [DGT]: És important mantenir una actitud crítica davant la presència de neologismes en els textos, especialment quan es tracta d'àmbits nous en què és més probable que calgui encunyar nous termes per anomenar nous conceptes. Aquesta és una circumstància amb què els traductors estan familiaritzats i que sol comportar un debat sobre la pertinència d'adoptar determinats neologismes. La corresponsal de qualitat i les terminòlogues del Departament solen participar en aquestes reflexions per tal d'arribar a una conclusió consensuada. Un exemple relativament recent poden ser els textos sobre finances digitals i criptoactius, en què van aparèixer un bon nombre de termes nous

A més de l'actitud vigilant dels traductors i terminòlegs del nostre Departament, el contacte regular que mantenim amb els departaments lingüístics de les altres institucions de la UE i, com hem assenyalat

abans, amb els intèrprets —que sovint són els primers a detectar neologismes que es transmeten a través del llenguatge oral abans d'arribar als textos escrits— ofereix també una via de detecció precoç de neologismes.

La lectura de publicacions especialitzades i el contacte periòdic amb experts, sobretot amb els que es dediquen a la traducció especialitzada o tècnica, també és una bona manera d'estar alerta. Els fòrums i publicacions de traducció especialitzada, com Medtrad o Panace@ en l'àmbit de la traducció biosanitària, són els primers a detectar les novetats terminològiques i els que més encertadament poden proposar solucions. Tenim molt d'interès a alinear-nos amb les propostes d'aquests traductors especialistes i, en la mesura de les nostres possibilitats, a contribuir als seus debats.

Pel que fa a l'ús de la tecnologia per a l'extracció de termes i detecció de neologismes, tenim moltes esperances posades en el desenvolupament de la plataforma de terminologia que va presentar Teresa Cabré el 2005, durant el seu mandat com a presidenta d'AETER, i que el nostre Departament intenta engegar des de fa anys juntament amb AETER, el CSIC, l'Institut Cervantes, el Centre de Supercomputació de Barcelona i el Grup d'Enginyeria Ontològica de la Universitat Politècnica de Madrid. El projecte, que va arrencar amb el nom de TERMESP, però segurament serà rebatejat, ha estat presentat a l'Administració per a la seva inclusió al PERTE de la Nova Economia de la Llengua. El seu desenvolupament marcaria una fita en l'ús de les tecnologies lingüístiques per a l'extracció terminològica i la detecció de neologismes, perquè permetria accedir de manera sistemàtica a grans corpus de literatura científica i especialitzada i fins i tot, quan no n'hi hagi, crear-los a partir de grans biblioteques i repertoris electrònics de textos especialitzats.

Délégation générale
à la langue française
et aux langues de France

FR [DGLFLF]: La detecció precoç és determinant. El DELF no utilitza ni eines de detecció sistemàtica ni els resultats de les plataformes de localització (per exemple, per al francès, Néoville o Logoscope, quan aquest web era actiu), que exploten els corpus de premsa no especialitzada, amb poca neologia científica i tècnica (alguns neologismes científics i tècnics arriben a la premsa general només després de diversos anys).

La detecció és, doncs, humana. S'encarrega a experts, que recullen els neologismes en els seus àmbits professionals: laboratoris o unitats de recerca, serveis d'R+D de grups industrials, publicacions científiques, conferències sobre temes d'innovació, etc. Com que el DELF ha de respondre a les necessitats terminològiques, és essencial que els experts dels diferents àmbits en facin la detecció, ja que si la detecció es basa en l'extracció automàtica sistemàtica, és molt més difícil verificar que la necessitat és real, que la innovació vehiculada pel manlleu (anglicisme) s'acabarà implantant de manera duradora. L'estalvi de temps que suposa l'automatització és, doncs, discutible en matèria d'eficàcia terminològica.

Com més aviat es detecta, es defineix i es denomina en francès un concepte nou, més fàcilment es pot difondre un terme que sigui comprensible i explícit per a la majoria de parlants francesos, fet que no succeeix amb els manlleus (actualment de l'anglès).

GA [DCU]: La detecció de neologismes és crucial en el cas de l'irlandès, ja que els nostres parlants són capaços de conversar en anglès amb fluïdesa i utilitzar fàcilment la terminologia en aquesta llengua (en comptes de les formes en irlandès). També és cabdal per a les persones que s'ocupen de l'actualitat, com els periodistes. La Coiste Téarmaíochta atén ràpidament les consultes terminològiques que rep, però no tots

els parlants n'envien. Cada mes analitzem els termes que s'han cercat a la base de dades terminològica de l'irlandès i que no hi estan incloses. Malgrat la gran quantitat de faltes que contenen, i les paraules i sintagmes de la llengua general que s'hi cerquen, aquesta anàlisi ens ajuda a fer-nos una idea dels neologismes que hi manquen.

SL [ZRC SAZU]: La detecció de neologismes és important perquè han d'encaixar en el sistema de terminologia existent d'un camp determinat en eslovè. No disposem d'un estàndard de qualitat, però sí que tenim una guia normativa que tots els usuaris de l'eslovè estàndard han de seguir. Col·laborem amb grups d'especialistes a l'hora d'elaborar diccionaris terminològics i també rebem consultes terminològiques d'especialistes (i d'altres usuaris interessats) al servei d'assessorament terminològic. Ells ens informen de l'existència d'un nou neologisme especialitzat i sovint el debatem. No cerquem sistemàticament neologismes, perquè creiem que es tracta, eminentment, d'una tasca dels especialistes. Són responsables de la terminologia de la seva matèria i només els ajudem quan ens necessiten. Amb la llengua general, és diferent. Els lexicògrafs del nostre institut estan elaborant un diccionari de la llengua eslovena que s'actualitza constantment i inclou les darreres unitats, especialment els neologismes de la llengua general.

Font: Francis Bourgoin / Wikimedia Commons

5 Fins a quin punt considereu important evitar els manlleus en la vostra llengua, o en el vostre mitjà o servei, i quins criteris teniu en compte a l'hora de decidir sobre la incorporació o no d'un manlleu? Quines solucions lingüístiques us plantegeu com a prioritàries davant d'un manlleu (l'adopció, l'adaptació, el calc, l'alternativa...)?

CA 1 [TERMCAT]: Com ja he dit al principi, crec que el que s'ha de procurar és trobar l'equilibri entre la incorporació de manlleus i el recurs a formes pròpies alternatives al manlleu: recórrer al manlleu quan realment és necessari (per exemple, quan està molt introduït, quan és el recurs pel qual han optat majoritàriament altres llengües, quan és una forma exclusiva d'un àmbit molt restringit, quan no existeix una alternativa prou precisa o que tingui l'aval dels experts, etc.) i optar per formes catalanes alternatives quan és possible.

L'ús de formes pròpies, a banda d'afavorir la transparència semàntica, estimula la creativitat i el coneixement dels recursos del sistema, prestigia la llengua i, òbviament, contribueix a preservar-la. Bandejar sistemàticament el manlleu, però, també pot ser contraproductiu, perquè pot abocar a una situació d'aïllament de la llengua respecte a altres llengües i, sobretot, pot crear rebuig si els parlants tenen la sensació que les decisions proposades pels organismes s'allunyen sempre dels usos reals o de les formes que fan servir.

Al TERMCAT, i específicament al Consell Supervisor, que és l'òrgan que s'encarrega de la normalització dels neologismes que ho requereixen, la política davant del manlleu és optar per l'alternativa pròpia sempre que és possible i acceptar el manlleu quan es considera que la forma alternativa no té possibilitats d'èxit. Pel que fa a les alternatives al manlleu, depèn de cada cas (del que ja es documenta, del que fan les altres llengües, de l'opinió dels experts, etc.). L'alternativa pot ser, simplement, el calc de la forma anglesa, si funciona en català, o bé un sintagma propi, un compost, una forma creada per extensió semàntica, un derivat, etc. Si finalment s'opta pel manlleu, es prefereix el manlleu adaptat, per evitar excepcions dins el sistema i grafies alienes, però actualment l'adaptació no té sempre bona acollida. El fet que l'anglès sigui una llengua tan present arreu i que bona part de la població sàpiga anglès o tingui nocions d'anglès té molt a veure amb aquesta reticència, de vegades, a l'adaptació.

CA 2 [CCMA]: El criteri general que ens guia consta al nostre llibre d'estil (2.4.4.5.3. Neologismes): «Recollim i difonem els termes nous necessaris per transmetre la informació, però no escampem indiscriminadament qualsevol paraula nova. Si fem servir una paraula no prou coneguda pel conjunt de l'audiència, l'expliquem per assegurar-nos que l'entén tothom. [...] Adoptem un manlleu quan no hi ha cap terme equivalent en català per expressar un concepte nou, o quan un manlleu determinat està molt introduït i les alternatives possibles no satisfan del tot les necessitats comunicatives, però, en general, quan podem triar entre una paraula en català i una en una altra llengua, preferim fer servir la catalana.» A partir del criteri general, a l'hora de decidir una solució lingüística, ens condiciona enormement la forma amb més ús, local i internacional, a internet i xarxes socials.

ES [DGT]: A la resposta a la tercera pregunta ja hem avançat part de la resposta a aquesta: per a nosaltres, com a traductors, la recerca d'alternatives en espanyol és sempre l'opció prioritària.

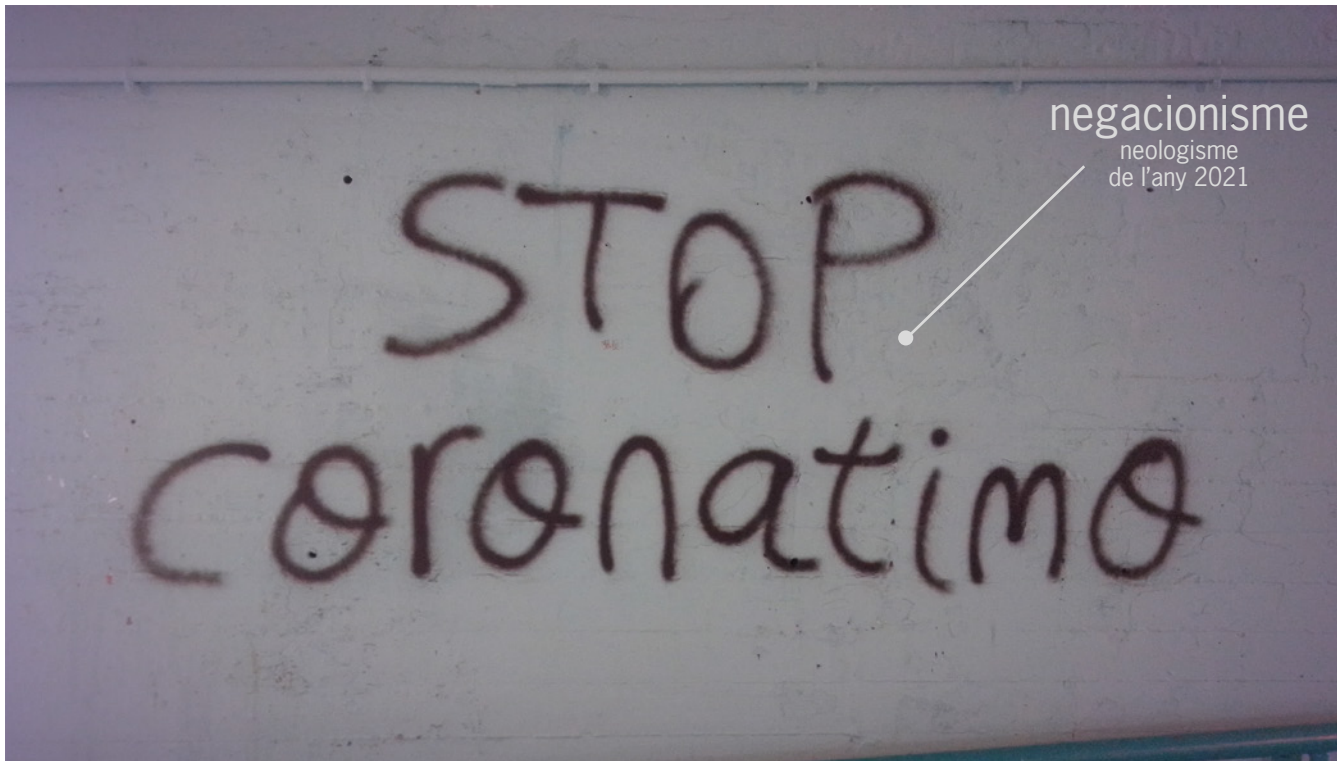
Ara bé, la neologia és una font de creació lèxica que no podem excloure absolutament. Els criteris que solen regir les nostres decisions sobre la incorporació de neologismes són la seva pertinència, és a dir, que estiguin degudament justificats, i la correcta formació des del punt de vista morfològic. Encara que procurem adoptar un enfocament pragmàtic, descartem en principi els manlleus sense cap modificació i preferim, si cal, el calc o l'adaptació.

Délégation générale
à la langue française
et aux langues de France

FR [DGLFLF]: El DELF té la vocació de proposar sistemàticament designacions per a qualsevol nova noció, vehiculada o no per un equivalent estranger (molt sovint en anglès). Els termes que recomana responen

Font: MiquelBlancS / Wikimedia Commons

a diversos criteris, entre els quals hi ha el respecte a la morfologia francesa, aspecte que elimina d'entrada molts manlleus. És rar que es recorri a un calc, i se sol cercar una imatge explícita per a la societat francesa en lloc d'usar com a manlleu una imatge anglosaxona.

El DELF considera un manlleu com a acceptable només en casos molt excepcionals i, llavors, renuncia a fer-ne una recomanació al Diari Oficial; deixa que el manlleu s'implanti. És el cas, per exemple, de l'admissió de *spam*, que es va considerar que tenia un ús ampli i no representava dificultats ortogràfiques en el cas de la llengua francesa. De manera encara més excepcional, el DELF pot recomanar un manlleu quan és prou explícit, sobretot quan competeix amb altres manlleus, com per exemple *break*, recomanat preferentment a *breakdance* i *breaking*.

En canvi, l'Acadèmia Francesa, que forma part del DELF, manifesta més tolerància cap als manlleus d'altres llengües que no siguin l'anglès (italià, japonès, etc.) o fins i tot cap a manlleus anglesos quan es tracta d'esports practicats per les elits (equitació, golf, vela, etc.), i preconitza considerar-los com a equivalents «admesos», en la nomenclatura del DELF.

gaois.ie

GA [DCU]: L'irlandès és una llengua minoritzada a Irlanda, sotmesa habitualment a la pressió de paraules, termes, estructures i modismes anglesos. Alguns

autors afirmen que l'irlandès «posttradicional» que ara es parla no és gaire més que la mera traducció literal directa de l'anglès. En aquest context, no es pot acceptar la incorporació de préstecs a l'engròs. Dit això, de vegades es critica la Coiste Téarmaíochta perquè adopta termes que s'assemblen massa a l'anglès; l'adaptació d'internacionalismes és, però, una aproximació reconeguda i assenyada per afrontar el treball terminològic.

ZRC SAZU

SL [ZRC SAZU]: És impossible evitar l'ús de manlleus en eslovè. S'utilitzen en la comunicació especialitzada, en els mitjans de comunicació i en la comunicació quotidiana. Tanmateix, quan fem treball terminològic, intentem evitar els manlleus. En alguns casos molt excepcionals és impossible trobar un terme en eslovè, sobretot si l'ús del manlleu ja s'havia consolidat. Sovint, els termes en anglès s'adapten fonèticament o gràficament, o ambdues coses. El calc també pot ser una estratègia acceptable. La millor estratègia, però, és assegurar la bona selecció d'un terme en eslovè: ja sigui una paraula de nova creació, o bé una paraula ja existent en eslovè que permeti anomenar aquest concepte nou. Quan es fa la selecció del terme més adequat, tenim en compte els principis terminològics generals; és a dir, que el terme ha de ser econòmic (no gaire llarg), adequat lingüísticament i (si és possible) d'origen nacional.

6 Fins a quin punt considereu important l'intervencionisme intern o d'organismes normalitzadors sobre els usos terminològics, especialment sobre l'ús de manlleus? Quin impacte real creieu que tenen les decisions oficials o les recomanacions sobre els usos terminològics reals?

CA 1 [TERMCAT]: Per a mi aquest tema és una mica ambivalent. Una cosa és el que m'agradaria i una altra el que crec que hem de fer, d'acord amb les circumstàncies i amb la situació de la llengua. Jo voldria que el català fos una llengua forta i viva, amb un ús generalitzat al territori i amb uns parlants competents i segurs de si mateixos, que innovessin i creessin lèxic nou cada dia en la seva llengua. Si fos aquesta la situació, l'intervencionisme institucional no seria tan necessari, encara que tota llengua de cultura necessita, naturalment, una certa regulació (un estàndard lèxic, una gramàtica, etc.).

Com que la situació que tenim és força més precària, però, crec que, efectivament, és necessari que hi hagi organismes que intervinguin d'alguna manera en els usos per intentar protegir el català del pes de llengües tan potents com l'anglès o el castellà, molt influents tant en els usos terminològics com en els generals.

L'impacte de les recomanacions oficials va de bracet de la difusió que es fa d'aquestes recomanacions i del cas que en fan els focus de difusió de terminologia (els mitjans de comunicació, les xarxes socials, les escoles, les editorials, les universitats, etc.). No hi ha normalització real o completa sense implantació, i no hi pot haver implantació sense la complicitat dels diferents agents implicats en la difusió terminològica.

CA 2 [CCMA]: Creiem que és important comptar amb organismes normalitzadors que ofereixin criteris i solucions concretes. Ara bé, creiem que és imprescindible que es tinguin en compte els usos corrents i que la resposta sigui ràpida.

ES [DGT]: La traducció institucional que practiquem requereix una normalització interna que en el nostre cas s'organitza a través del que anomenem «tasques horitzontals», exercides pels responsables de qualitat, els terminòlegs i els responsables de les eines tecnològiques. Responsables de qualitat i terminòlegs adopten les decisions sobre l'acceptació de neologismes,

en consulta amb els traductors i els especialistes o els organismes de normalització pertinents.

En el nostre àmbit, les decisions dels òrgans normalitzadors de la llengua es tenen en compte, tret d'excepcions.

Des de fa temps promovem la creació d'un organisme de consulta i normalització de la terminologia científica i tècnica en espanyol que contribueixi a consolidar-la i afavorir-ne l'ús. L'existència d'un òrgan de foment d'aquesta terminologia en espanyol contribuiria sens dubte a contrarestar l'entrada expedita de manlleus innecessaris a la nostra llengua. El desenvolupament del projecte TERMESP, presentat al PERTE de la Nova Economia de la Llengua, afavorirà el contacte entre les xarxes d'experts i, per tant, el debat lingüístic, terminològic i neològic a gran escala i, cosa que ens interessa especialment als traductors, la validació dels casos més problemàtics.

Délégation générale
à la langue française
et aux langues de France

FR [DGLFLE]: La normalització terminològica i neològica és una de les garants de la cohesió social. El DELF, proposant termes en francès, explícits i comprensibles per a tothom, així com la seva definició, permet que tothom, independentment del nivell d'estudis i coneixements, i sense haver de conèixer una llengua estrangera (anglès), tingui la possibilitat de comprendre articles de divulgació científica, explicacions o discursos científics i tècnics. La normalització terminològica i neològica permet també garantir que la recerca que origina innovacions s'efectuï en la llengua nacional, de manera que s'evita el risc de pèrdua de domini.

L'impacte de les recomanacions és variable d'un àmbit a l'altre, independentment de la precocitat amb la qual s'ha tractat un manlleu. En alguns sectors (digital, audiovisual, financer, etc.), la rapidesa dels progressos tècnics i l'obsolescència contribueixen a la desaparició de manlleus i dels termes francesos proposats com a alternativa. Aquest impacte depèn alhora de la seva mediatització i de les accions de comunicació, ja que una recomanació que els mitjans de comunicació no difonen prou o que no es transmet suficientment als especialistes o al públic general està destinada al fracàs.

GA [DCU]: Les directrius sobre usos terminològics tenen un paper important, per exemple, en la documentació oficial i en els exàmens de l'Estat. Sens dubte, qualsevol funcionari estatal que hagi d'emprar l'irlandès hauria d'utilitzar la terminologia estandaritzada. A part d'això, però, dubto que aquestes directrius tinguin gaire més impacte, almenys en el cas de l'irlandès. De fet, correm el risc que s'acabi abusant de la terminologia, en comptes d'emprar expressions més naturals i genuïnes.

SL [ZRC SAZU]: Gairebé mai intervenim per estandaritzar els usos terminològics, ja que el nostre treball terminològic s'orienta, sobretot, a l'assessorament.

Considerem que és millor deixar que els especialistes (i la resta d'usuaris de la llengua) decideixin si utilitzen les nostres propostes o no. No obstant això, en el cas dels sinònims dels diccionaris terminològics, n'identifiquem un d'ús recomanat per sobre de la resta. Això és important per garantir l'estabilitat dels sistemes terminològics i per ajudar els especialistes a decidir el terme que haurien d'utilitzar. De la mateixa manera, sempre suggerim un terme quan resollem consultes terminològiques adreçades al servei d'assessorament terminològic. Tanmateix, pensem que qualsevol mena d'intervenció directa toparia amb la resistència de les comunitats lingüístiques especialitzades i també del públic en general. Per tant, tindria l'efecte contrari. No disposem de recomanacions oficials, però sí que ajudem els usuaris de la terminologia, ja sigui amb diversos diccionaris terminològics d'accés lliure o a través del servei d'assessorament terminològic.

7 En relació amb la detecció, el tractament i la implantació de neologismes, quina relació manteniu amb els usuaris de la terminologia (especialistes, tècnics, científics, traductors, mediadors lingüístics, professionals de la comunicació...)?

CA 1 [TERMCAT]: El nostre objectiu ha estat sempre, des de la nostra fundació, la creació de terminologia en col·laboració amb tots els agents implicats, especialment amb els especialistes dels diferents àmbits, però també amb altres lingüistes i terminòlegs, amb traductors, professionals de la comunicació, etc. Tenim ben present que la terminologia, el nostre objecte de treball, és multidisciplinària i per això qualsevol producte que elaborem o qualsevol decisió que prenem té sempre el concurs d'altres agents, externs al TERMCAT. Els especialistes són presents, per descomptat, en totes les fases del nostre treball: en la detecció (els comitès tècnics són una eina important en aquest punt, a banda dels equips específics que intervenen en l'elaboració de diccionaris); en l'elaboració (a l'hora d'establir els conceptes, d'elaborar definicions, etc.); en el tractament (en l'aportació de dades sobre els usos, en la cerca de solucions terminològiques pròpies amb possibilitats d'èxit, etc.), i en la difusió.

En la detecció i la difusió tenen també un paper important, per exemple, els lingüistes dels diferents serveis lingüístics (universitats, mitjans, empreses, etc.) i, en general, els comunicadors. Sovint els usos terminològics incipients d'àmplia difusió ens arriben, de fet, a través dels mitjans de comunicació. Per això la col·laboració i l'entesa del TERMCAT amb els mitjans i, en general, amb els diferents agents implicats és tan important.

CA 2 [CCMA]: Estem en contacte directe tant amb altres institucions (TERMCAT, IEC) com amb especialistes (sobretot periodistes especialitzats), professionals dels nostres mitjans (periodistes, actors, redactors, guionistes, documentalistes, publicistes, dissenyadors, informàtics, etc.) i també professionals de l'àmbit lingüístic (assessors lingüístics dels nostres mitjans, interns i externs; assessors lingüístics d'altres mitjans o institucions; traductors).

7 En relació amb la detecció, el tractament i la implantació de neologismes, quina relació manteniu amb els usuaris de la terminologia (especialistes, tècnics, científics, traductors, mediadors lingüístics, professionals de la comunicació...)? [cont.]

ES [DGT]: Mantenim una relació constant de consulta amb especialistes i tècnics, en funció de les necessitats del nostre treball de traducció. Des del 2005 organitzem les nostres jornades biennals de Terminologia i Traducció Institucional, que ens han servit per crear una xarxa informal de contactes amb especialistes de diferents àrees. A més, hem engegat una altra xarxa de contactes en ministeris i organismes de l'Administració perquè, com a traductors de legislació de la UE, som molt conscients del poder de la legislació en la fixació de termes i neologismes. A les nostres reunions amb els representants d'aquesta xarxa hem abordat divergències terminològiques que, de manera puntual, s'han pogut produir a l'hora d'incorporar (o de transposar, com diem en l'argot de la Unió) la legislació de la UE a la legislació nacional. Amb una actitud constructiva, i recurrent a aquesta pedagogia raonada de què parlàvem en principi, podem contribuir a la consolidació de les solucions més viables i transparents, i podem també corregir els errors de certa importància recurrent, quan sigui necessari, a la publicació d'un text rectificatiu amb la correcció terminològica corresponent.

I també en aquest àmbit de la cooperació amb tots els especialistes implicats en la producció, traducció i difusió de textos d'especialitat confiem que TER-MESP es materialitzi per organitzar i servir de suport a les xarxes de cooperació terminològica i per ser un element clau de la política lingüística que l'espanyol necessita, basada en la cooperació i en la tecnologia i sense l'olor de naftalina dels exaltats discursos triomfalistes basats exclusivament en les projeccions demogràfiques del nombre de parlants i no en criteris qualitius, com la seva presència, visibilitat i desenvolupament en els àmbits d'especialitat, per als quals la traducció ha de tenir un paper fonamental.

Délégation générale
à la langue française
et aux langues de France

FR [DGLFLF]: Els especialistes dels diversos àmbits són els principals actors de la totalitat del procés de producció neològica, des de la identificació del concepte nou fins a l'elecció de la seva designació en francès, així com de la seva promoció cap als altres professionals del sector d'activitat. Per la seva banda, la DGLFLF s'encarrega de la promoció cap al públic general i als professionals de la comunicació i de la llengua (traductors, intèrprets, redactors), via el web FranceTerme, el butlletí d'informació mensual FranceTerme i intervencions en les xarxes socials.

GA [DCU]: Disposem d'una adreça de correu electrònic i d'un compte de Twitter, i sembla que als usuaris els agrada informar-nos dels errors que detecten. Alguns usuaris cerquen activament ajuda quan han de crear termes nous, actitud que és molt benvinguda. I, per descomptat, mantenim un lligam sòlid i permanent amb els traductors de la UE.

ZRC SAZU

SL [ZRC SAZU]: Estem en contacte habitual amb els usuaris de la terminologia, sobretot amb especialistes, estudiants, traductors, editors, etc., que ens fan arribar les seves consultes al servei d'assessorament terminològic. També col·laborem amb traductors, especialment els de la UE. Els professors universitaris ens conviden a impartir conferències sobre terminologia als estudiants, cosa que ens sembla molt important. Sovint participem activament en taules rodones i concedim entrevistes als mitjans audiovisuals nacionals i, a vegades, als diaris. Això ens permet arribar a més usuaris i també donar a conèixer els problemes terminològics a la societat en general. ✨

CONSELL DE REDACCIÓ

DOI: 10.2436/20.2503.01.184

El neologisme de l'any 2022

Una iniciativa per acostar la llengua als parlants

La campanya per escollir el neologisme de l'any és una iniciativa que pretén fer visibles els temes que interessen a la societat i acostar la llengua als parlants. Amb aquest objectiu, se'ls ofereix la possibilitat d'opinar sobre el neologisme que voldrien veure incorporat al diccionari normatiu

En l'edició de l'any passat, hi van votar fins a 8.045 persones i el neologisme guanyador va ser *negacionisme*, en el context de la pandèmia sanitària.

En anys anteriors, els neologismes guanyadors van ser: *estelada* (2014), *dron* (2015), *vegà-ana* (2016), *cassolada* (2017), *sororitat* (2018), *emergència climàtica* i *animalista* (2019) i *coronavirus* (2020).

L'Observatori de Neologia de la UPF

L'Observatori de Neologia (OBNEO) va néixer com a grup de recerca l'any 1988 a la Universitat de Barcelona i el 1994 es va incorporar a l'Institut Universitari de Lingüística Aplicada de la Universitat Pompeu Fabra. L'Observatori de Neologia analitza el fenomen de l'aparició de paraules noves o neologismes en l'ús, tant en llengua catalana com en llengua castellana. Des de 1996, ha estat reconegut com a figura de recerca amb nom específic de la UPF.

Aquest és el novè any consecutiu que l'OBNEO organitza conjuntament amb l'Institut d'Estudis Catalans la votació per escollir el neologisme de l'any. ✿

NEOLOGISME DE L'ANY 2022

birra	revictimització
metavers	salut mental
micromobilitat	submissió química
nanosatèl·lit	tuti
poliamor	violència vicària

L'Observatori de Neologia de la UPF i l'IEC engeguen la campanya del neologisme de l'any

- La votació començarà el **12 de desembre** i finalitzarà el **22 de desembre**.
- El dia **23 de desembre** s'annunciarà la paraula guanyadora que serà candidata a entrar al diccionari de l'IEC.
- Per participar-hi, cal votar a www.neologisme.cat.

Organitzen:

 Institut d'Estudis Catalans
  Universitat Pompeu Fabra
  Observatori de Neologia

www.upf.edu/web/obneo

El refrany

Càntir nou fa l'aigua fresca

Font: Paremiologia catalana. www.dites.cat

V Congrés Internacional de Neologia de les Llengües Romàniques (CINEO 2022)

El congrés CINEO ja és un esdeveniment d'èxit ben consolidat. Abans de la cinquena edició (celebrada per primera vegada a Itàlia), se n'han realitzat les edicions precedents de Barcelona (2008), Sao Paulo de Brasil (2011), Salamanca (2015) i Lió (2018). És una trobada internacional de gran importància per als investigadors de l'àmbit de la lingüística romànica. La temàtica principal del congrés és la de la política lingüística en l'àmbit neològic i la incidència social que les polítiques lingüístiques poden produir en la comunicació, especialment en la comunicació institucional —arguments de gran actualitat, en particular en els anys posteriors un «moment discursiu» crucial, com el de la pandèmia recent (Moirand 2021), esdeveniment que ha generat fenòmens de creació neològica a diversos nivells i provinents de diverses comunitats sociodiscursives.

L'any 2022, el congrés CINEO ha representat, a més, la represa de les activitats de la comunitat científica que s'hi reuneix després del bienni de la pandèmia. El congrés s'ha celebrat en modalitat mixta, per a permetre a tots els participants presentar les pròpies comunicacions i seguir, encara que sigui a distància, el conjunt dels treballs. S'hi han presentat 70 comunicacions en italià, castellà, català, francès i portuguès, i els participants han superat la centena (70 dels quals presencialment). Els inscrits venien de països europeus (Espanya, França, Romania, Portugal, Alemanya, Bèlgica, a més d'Itàlia) i d'altres països extraeuropeus (Burkina Faso, Algèria, Brasil, Canadà).

S'hi han abordat temes sincrònics i diacrònics, en la llengua general i especialitzada, i s'hi han presentat diverses aproximacions metodològiques i teòriques: des de la neologia fruit de l'emergència pandèmica de la covid, a les noves tecnologies aplicades a la recerca neològica, a la variació geogràfica i a la política lligada a la gestió de la creació dels neologismes. Les conferències plenaries, a càrrec de Judit Freixa de la Universitat Pompeu Fabra, Riccardo Gualdo de la Universitat de la Toscana i Christophe Gérard de la Universitat d'Estrasburg, han centrat l'atenció en els processos de constitució de la neologia, en la modalitat de creació i de circulació dels neologismes en diverses àrees lingüísticoculturals, en polítiques lingüístiques vinculades a la neologia, i en la importància de redefinir les aproximacions teòriques al fenomen neològic per tal de descriure'l dins de la producció discursiva. La urgència d'explorar sobretot els fenòmens de *neologia in vivo*, és a dir, dins del desenvolupament discursiu i contextual mateix, per analogia a la formulació de la *terminologia in vivo* (Cabré 1999), ha tornat a emergir a la taula rodona de clausura del congrés, a càrrec dels organitzadors de les cinc edicions de CINEO: Maria Teresa Cabré, Ieda Maria Alves, Joaquín García Palacios, Vincent Renner i Micaela Rossi.

A més, en el curs de les dues jornades d'estudi, s'han evocat les figures i les contribucions a la recerca en neologia de Giovanni Adamo, a cura de Valeria Della Valle, i de Luca Serianni, a cura de Riccardo Gualdo.

El congrés ha obtingut el patrocini de la Comissió Europea, de l'Accademia della Crusca i de la Délégation à la Langue Française et aux Langues de France, i ha permès donar un nou impuls a l'activitat del Centro di Ricerca in Terminologia Multilingue Ce.R.Te.M, actiu a la Universitat de Gènova des de 2005 i present a nivell internacional mitjançant cooperacions consolidades amb institucions com TERMCOORD i OMPI, amb centres rellevants en els estudis terminològics com IULATERM (Universitat Pompeu Fabra), i amb xarxes i associacions com REALITER i ASSITERM.

La publicació de les actes està prevista per a l'any 2023.

MICAELA ROSSI
Universitat de Gènova

XVIII Jornada Científica de la Xarxa Panllatina de Terminologia (REALITER)

Els dies 6 i 7 d'octubre de 2022 ha tingut lloc, a l'Alma Mater Studiorum Universitat de Bolonya, la XVIII Jornada Científica de la Xarxa Panllatina de Terminologia (REALITER), trobada anual que aplega investigadors i investigadores en terminologia provinents principalment de països de llengua romànica i en la qual els treballs de recerca es poden presentar en qualsevol de les set llengües de la xarxa (català, espanyol, francès, gallec, italià, portuguès i romanès). El tema escollit per a la Jornada Científica de 2022 ha estat «Els projectes de recerca en terminologia: dinàmiques i resultats», que ha permès focalitzar les intervencions sobre un aspecte ben actual de la recerca científica contemporània. Fet i fet, la realització de projectes de recerca en terminologia es fa molt sovint a través de la concessió d'ajuts nacionals o internacionals, de finançament de projectes individuals o de grups de recerca, entre els quals, per exemple, hi ha l'ERC (European Research Council), el programa europeu Horizon, les beques individuals Marie Skłodowska-Curie, convocatòries ministerials de projectes d'excel·lència i convocatòries reservades per a «Joves investigadors» dels diversos països europeus. Amb avaluacions establertes a partir d'estàndards de qualitat (excel·lència de la proposta, impacte esperat, qualitat dels resultats previstos), tots aquests programes patrocinen projectes ambiciosos, que fins i tot poden comportar riscos, i permeten als guanyadors i a les guanyadores constituir autònomament grups de recerca sobre temes originals. A més del finançament de la recer-

ca pública, hi ha altres modalitats de patrocini ofertes per fundacions prestigioses o per altres organismes públics i privats.

Enguany, la Jornada Científica REALITER 2022 s'ha celebrat conjuntament amb el XXXII Congrés de l'Associació Italiana de Terminologia (Ass.I.Term), activa en territori italià des de 1991 i disposada, com REALITER, a crear un espai de debat i diàleg entre estudiosos i estudioses de la terminologia. Investigadors i investigadores de diverses institucions italianes com, per exemple, la Universitat dels Estudis de Nàpols «Parthenope», la Universitat Catòlica del Sagrat Cor (Milà), l'Alma Mater Studiorum Universitat de Bolonya, la Universitat dels Estudis de Salerno i la Universitat de Nàpols l'Oriental, han participat en aquest esdeveniment i, per part dels participants de fora d'Itàlia, ho han fet investigadors i investigadores de les universitats de São Paulo (Brasil), Autònoma de Lisboa (Portugal), Lió 2, París-Diderot, Borgonya (França), Cluj-Napoca (Romania), Estatal Amazònica (Equador) i Autònoma de Mèxic, tot presentant projectes de recerca de rellevància científica en el panorama nacional i internacional.

Per a la conferència d'obertura, ha estat convidat el professor Massimo Vedovelli de la Universitat per a Estrangers de Siena, que ha tractat un tema de gran importància, el de l'*Italian Sounding* ('la sonoritat italiana'), és a dir l'embolcall simbòlic, verbal i no verbal, que remet a la italianitat de productes (sobretot del sector agroalimentari, però no només) que no es fan a Itàlia. De

manera crítica, Vedovelli ha destacat com l'*Italian Sounding* pot ser considerat com una de les proves més evidents del fracàs de la política de la gestió del nexa entre llengua, cultura i economia italiana en el món.

Molts altres àmbits de coneixement han centrat l'interès de les contribucions de la Jornada Científica de REALITER, entre els quals la cultura i la transformació de productes agrícoles locals, les xarxes socials, el patrimoni musical, els béns culturals, les noves pràctiques alimentàries, la medicina, i en particular el discurs relacionat amb la covid, i la gestió de residus. La varietat de tants temes demostra la riquesa de les intervencions sobre treballs en què poden fer-se reflexions metodològiques i sobre aplicacions relacionades amb el camp d'estudi de la terminologia, i que responen a les necessitats de proveir-se de dissenys de recursos terminològics accessibles i compartits. En aquest sentit, una de les exigències més motivadores que surt de la reflexió científica entre els estudiosos i les estudioses presenta a l'esdeveniment està lligada a la necessitat de crear, gràcies al suport de la tecnologia informàtica, instruments d'arxiu, de tractament i de consulta de dades terminològiques, interoperables i eficients, que puguin valoritzar el patrimoni cultural i els sabers nacionals expressats mitjançant la terminologia especialitzada.

CLAUDIO GRIMALDI
 Università degli Studi
 di Napoli Parthenope
 Associazione Italiana di
 Terminologia (Ass.I.Term)

Giovanni Adamo (1953-2021)

Giovanni Adamo en el record

VALERIA DELLA VALLE

Universitat La Sapienza de Roma

valeria.dellavalle@fondazione.uniroma1.it

TERMINÀLIA 26 (2022): 68-72 · DOI: 10.2436/20.2503.01.183

ISSN: 2013-6692 (impresa); 2013-6706 (electrònica)

<http://terminalia.iec.cat>

Tothom que ha conegut Giovanni Adamo (Gianni per als amics) en recordarà alguns trets: el seu tarannà reservat i discret, la seva lleialtat envers col·legues i la seva honestedat, ja que renunciava a encàrrecs institucionals si creia que algú altre tenia més mèrits. A més a més, cal recordar-ne la dedicació absoluta i total a la recerca, o la seva voluntat de perfeccionisme. A títol il·lustratiu, vull recordar-ne breument, sobretot per als qui no el van conèixer, les fites més importants de la seva trajectòria.

Giovanni Adamo es va llicenciar a la Universitat La Sapienza de Roma amb una tesina que es va titular «Analisi lessicografica dei testi di cultura mediante calcolatore. Ricerche e metodi» [Anàlisi lexicogràfica de textos culturals amb computadora. Recerques i mètodes]. La hi van dirigir dos il·lustres professors: Vittorio Somenzi i Tullio Gregory.

A començaments dels anys vuitanta va centrar-se en les humanitats digitals i va consolidar-se com a investigador, participant al grup de recerca interdisciplinari «Informatica e Discipline Umanistiche» de La Sapienza, encapçalat pel professor Tito Orlandi. Aquell grup analitzava problemes relacionats amb la codificació i el tractament informàtic textual. La bibliografia que atesta la seva devoció és extensíssima. Tot i que ara

Font: Joaquín García Palacios

Giovanni Adamo a Salamanca (2015)

Giovanni Adamo en el record

VALERIA DELLA VALLE

Font: Valeria Della Valle

Giovanni Adamo i Valeria Della Valle

no citaré tots els volums que l'hi va dedicar, sí que m'agradaria destacar els textos que Adamo va redactar per a l'*Enciclopedia Treccani*: els articles «informàtica umanística»¹, «neologismo»² i l'entrada dedicada a Roberto Busa.³

Més tard, el 24 de juny de 1991, s'esdevé la fita que podem considerar el punt d'inflexió de la recerca de Giovanni Adamo. A més, en podem fer la crònica, perquè coincideix amb el debat que va organitzar Unió Llatina a Roma, a la Sala dels Grups Parlamentaris de Montecitorio (la cambra baixa italiana): la trobada per a la creació d'una associació d'informació sobre terminologia a Itàlia. Va participar-hi, entre altres investigadors i lexicògrafs, Giovanni Nencioni, aleshores president de l'Accademia della Crusca, que pocs mesos després va presidir la recent fundada Associazione italiana per la terminologia (Ass.I.Term). Giovanni Adamo en va ser el secretari general des de la fundació, el 19 de novembre de 1991, fins al 22 de juny de 1995, i va presidir-la entre el 26 de març de 1999 i l'11 de juny de 2004. Acabat el seu mandat, va seguir vinculat al comitè científic de l'associació fins que va morir.

Des d'aquell moment, esperonat per Giovanni Nencioni, amb qui va establir un fort lligam d'amistat filial i devota, Adamo va orientar la seva recerca i les seves energies vers l'estudi de la terminologia i, després, de la neologia. El mateix Nencioni, l'any 1987, havia publicat el cèlebre assaig «Verso una nuova lessico-

grafia»,⁴ el qual reflecteix per primer cop les noves orientacions de la praxi lexicogràfica. Això havia permès que la lexicologia es consolidés com una disciplina autònoma, així com la caracterització i l'expansió de les bases de dades de tipus «obert i dinàmic». Aquell instrument nou permetria superar els límits de l'ordre alfabètic gràcies a una memòria electrònica oberta i interrogable.

Amb aquests fonaments, Giovanni Adamo, esperonat per Tullio Gregory, va crear l'any 2001 l'Osservatorio Neologico della lingua italiana (ONLI) [*Osservatorio de neologia de la llengua italiana*], projecte de l'Istituto per il Lessico Intellettuale Europeo e Storia delle Idee del Consiglio Nazionale della Ricerca (CNR). Un cop el projecte es va fer realitat, Giovanni Adamo va bastir una base de dades (consultable en línia parcialment) que, fins al 2019, ha incorporat fitxes de 15.600 unitats neològiques documentades en 70.000 contextos. Cal recordar que Nencioni va enviar una carta⁵ a Adamo; en conservo una còpia i en voldria citar alguns fragments, atesos l'estil i el regust literari d'aquella missiva:

Amb la constitució de l'Osservatorio Neologico della Lingua Italiana, bastit de forma audaç i sòlida, us fixeu en les unitats lèxiques recentíssimes, per a immersir-vos en les aigües mogudes i inquietes de les fronteres neològiques, més enllà de les línies on els ancians com jo ja no percebem fets lingüístics, sinó jocs dels oracles.

Font: Mercè Lorente Casallot

Giovanni Adamo, amb Teresa Cabré, Franco Bertaccini i una doctoranda seva, a la Jornada de Realiter de Forlì (2004)

Més enllà, hi afegeix:

No sé pas com expressar la meva sorpresa i commoció en constatar que m'hi citeu a bastament, generosament i proemialment, com a precursor de la vostra tasca. Però la diferència principal rau en aquest punt: que els auguris d'un precursor volen com si foren paraules, mentre que vosaltres heu estat capaços de formular criteris sòlids per a distingir les autèntiques creacions lèxiques dels jocs periodístics. A més, heu proporcionat orientacions aclaridores a la recerca d'un fenomen lingüístic inquietant.

M'agradaria precisar que les paraules de Nencioni, amb la cortesia i l'elegància proverbial que el caracteritzaven, s'adreçaven a Adamo i a qui signa aquesta semblança. La concepció i l'aplicació del projecte eren, però, fruit exclusiu de les idees, la voluntat i el compromís de Giovanni Adamo.

No enumeraré en aquesta semblança totes les publicacions de Giovanni Adamo, ja que podeu consultar-les al currículum allotjat al web del CNR. Sí que m'agradaria, però, continuar la reconstrucció de la seva activitat tot recordant-ne, no els títols de les publicacions, sinó les amistats. En Giovanni era reservat, però tenia amistats fortes i tenaces, amb persones d'una gran vàlua: a més de Giovanni Nencioni, també hem de recordar Bernard Quemada, l'erudit francès que va introduir la noció de *neologia raonada*. De fet, no és gens casual que

s'incloués un article de Quemada de 2003 al volum *Innovazione lessicale e terminologie specialistiche*,⁶ a cura del Gianni. Aquell recull incloïa les intervencions del congrés internacional «*Innovazione lessicale e terminologie specialistiche nella società del plurilinguismo*», celebrat a Roma, a l'Accademia Nazionale dei Lincei. El llibre s'inicia amb les paraules en francès següents:

Quand mon ami Giovanni Adamo, qui connaît bien mes activités, m'a demandé de présenter la situation de la néologie et de la terminologie en France, il s'adressait plutôt à celui qui a participé durablement à l'orientation de la politique de la langue nationale qu'au linguiste lexicographe. [Quan l'amic Giovanni Adamo, que coneix molt bé els meus interessos, em va demanar que presentés una panoràmica de la neologia i de la terminologia a França, s'adreçava més aviat a mi com a partícip en l'orientació de la política lingüística nacional que com a lingüista lexicògraf.]

Naturalment, si enumerem els contactes i els intercanvis de Giovanni Adamo amb investigadors amb qui compartia interessos i recerques, he d'esmentar l'Observatori de Neologia de la Universitat Pompeu Fabra, i l'amistat i la sintonia que l'ha unit a Teresa Cabré. Un vincle que s'ha enfortit en congressos, col·laboracions i activitats acadèmiques compartides, en un lligam intens entre les recerques de Barcelona i les de Roma. Una col·laboració que, recentment, s'ha revifat amb Mercè

Lorente. Tampoc no puc estar-me de recordar l'amistat que l'unia amb Tullio De Mauro. L'any 2007, Giovanni Adamo va obtenir el títol de doctor en Filologia Italiana de la Universitat Complutense de Madrid amb la tesi *La neología italiana en los periódicos: procesos de formación, recursos léxicos, nuevas tendencias*, dirigida pel Dr. Manuel Gil Esteve, un altre il·lustre amic, i de la qual el professor De Mauro va ser avaluador extern. Adamo va mantenir el lligam amb la Complutense com a professor visitant entre 1999 i 2010. Hi impartia cursos gràcies a la col·laboració amb la professora i amiga Pilar Blanco.

I si seguim desfent l'entramat de les amistats del Giovanni Adamo, he d'esmentar Manuel Alvar Ezquerro. La seva pèrdua l'any 2020 va suposar un cop dur per al Giovanni, que el considerava un germà; de fet, així el definia, perquè compartien tot d'interessos científics i personals.

Entre les amistats lingüístiques de Giovanni, m'és especialment emotiu esmentar en aquest context la que mantenia amb Luca Serianni, també mort recentment. Vull recordar-ne, però, no només les trobades i esdeveniments de caire més professional. Serianni, a l'article «La lingua italiana e le lingue romanze di fronte agli anglicismi», publicat al *Corriere della Sera* el 24 de febrer de 2015 amb motiu del congrés que l'Accademia della Crusca va organitzar a Florència, deia:

Ès força interessant constatar que la percepció del neologisme acostuma a etzibar-se amb comentaris de molèstia o de malfiança. Gianni Adamo ha recollit una antologia interessant de «parers, impressions i opinions de periodistes i opinadors, a les pàgines de la premsa escrita, sobre els neologismes que han llegit o escoltat».

«Sovint, la noció de neologisme s'associa amb epítets de connotacions negatives i pot ser útil entendre'n les motivacions». Amb aquestes frases, Serianni citava la contribució de Giovanni Adamo, intitulada «Parole nuove e italiano di domani. Sguardo sul lessico di una crisi globale».⁷

Per acabar, m'agradaria aturar-me i recordar la darrebra obra de Giovanni, de caràcter divulgatiu. Li va costar molt escriure-la, tot angoixat per estar robant hores a la família, a la qual es va dedicar de manera quasi absoluta fins als últims moments, i malauradament sense estalviar energies. M'agradaria recordar-ne els mots inicials,

adreçat als lectors del *Corriere della Sera*.⁸ Crec que són unes paraules d'una gran bellesa i, a més, un senyal de bona fortuna per a tothom que es dedica a la neologia. Per això us en llegiré el fragment següent sencer:

Encara és ben viu –i celebrat– el costum de penjar a la porta de casa un llaç rosa o blau quan es vol donar la bona nova del naixement d'un nadó. Es tracta d'una tradició antiga, probablement d'origen oriental, amb la funció de desitjar-li bona fortuna, i que més tard també ha esdevingut una manera de celebrar l'acollida del nadó a l'entorn familiar i social. La forma mateixa del llaç conté un valor simbòlic important: l'encreuament de dues parts diferents que després s'uneixen, el lligam entre dues entitats diverses que esdevenen un ésser únic, una vida nova. El llaç n'anuncia, per tant, el naixement i, alhora, la benvinguda de la comunitat. Passa el mateix, però, quan la llengua d'una comunitat, entesa com la manera en què aquella societat s'expressa i es comunica, s'enriqueix amb noves unitats lèxiques?

Més endavant, en Giovanni reprèn aquest símil i afirma:

Els dies immediatament successius al naixement d'un nadó, els pares han de fer gestions i tràmits burocràtics diversos [...]. A més de la declaració de naixement del nadó, el personal del registre civil ha d'emplenar-ne l'acta de naixement, en què hi consta el lloc, la data i l'hora [...]. En el cas de les paraules de nova creació, no s'ha previst una tramitació així d'exhaustiva, perquè seria impracticable. Tanmateix, sí que podem identificar un moment en el qual se n'oficialitza l'ingrés al lèxic patrimonial d'una llengua: quan els diccionaris d'aquella llengua les recullen.

Cal homenatjar Giovanni Adamo i la seva dedicació vital a l'estudi, i també cal recordar-ne la manera apassionada i col·laborativa de fer recerca, i de transmetre-la a les persones que, ara i en el futur, estudien la terminologia i la neologia, tot llegint o rellegint la seva obra. I fer-ho amb la mateixa devoció, curiositat, perfeccionisme i amor que ell hi va posar sempre és el millor homenatge que li podem fer, perquè la seva obra no caigui en l'oblit. Així, continuarem el llegat de l'investigador, del col·lega i de l'amic, en Giovanni Adamo. 🌸

Notes:

1. Informatica umanistica, a: *Enciclopedia italiana di scienze, lettere ed arti. Appendice 2000*, Roma, Istituto della Enciclopedia italiana fondata da Giovanni Treccani, 2000, vol. I, A-LA, pp. 917-919.
2. Neologismo, a: *Enciclopedia italiana di scienze, lettere ed arti. IX Appendice*, Roma, Istituto dell'Enciclopedia Italiana, 2015, vol. II, J-Z, pp. 203-204.
3. Busa, Roberto, a: *Enciclopedia italiana di scienze, lettere ed arti. Appendice 2000*, Roma, Istituto della Enciclopedia italiana fondata da Giovanni Treccani, 2000, vol. I, A-LA, p. 260.
4. G. Nencioni, «Verso una nuova lessicografia», a: *Studies in Honour of Roberto Busa S. J.*, a cura de A. Cappelli, L. Cignoni, C. Peters («Linguistica Computazionale», IV-V), Pisa, Giardini, 1987, pp. 133-150.
5. Carta enviada des de Florència amb data 17 de juliol de 2002.
6. B. Quemada, *À propos de l'aménagement de la néologie et de la terminologie françaises*, in *Innovazione lessicale e terminologie specialistiche*, a cura di G. Adamo e V. Della Valle, Firenze, Leo S. Olschki Editore, 2003, pp. 7-18.
7. G. Adamo, *Parole nuove e italiano di domani. Sguardo sul lessico di una crisi globale*, in *Accademia della Crusca, Italia dei territori e Italia del futuro. Varietà e mutamento nello spazio linguistico italiano*, Firenze, Le Lettere, 2012, pp. 57-87.
8. G. Adamo, *Parole nuove*, in *Le parole dell'italiano*, a cura di G. Antonelli, in «Le grandi collane del Corriere della Sera», n. 4 del 27. 01.2020.

VALERIA DELLA VALLE

Professora titular de Lingüística a la Sapienza Università di Roma fins l'any 2014. Especialista en història de la lingüística, lexicografia i neologia. És membre de l'Accademia della Crusca i de l'Accademia dell'Arcadia. Fins al 2019 va coordinar, juntament amb Giovanni Adamo, l'Osservatorio Neologico della Lingua Italiana (ONLI).

Ha escrit (i coescrit) nombrosos llibres de divulgació, textos científics i assajos, entre els quals *L'italiano. Biografia di una lingua* (Sperling & Kupfer, 2006), *Viva la grammatica!* (Sperling & Kupfer, 2011), *L'italiano in gioco* (Sperling & Kupfer, 2014) o *La nostra lingua italiana* (Sperling & Kupfer, 2019).

Giovanni Adamo era director de recerca dins del Consiglio nazionale delle ricerche (CNR) des de l'Istituto per il Lessico Intellettuale Europeo e Storia delle Idee (ILIESI), i responsable de dell'Osservatorio Neologico della Lingua Italiana (ONLI).

Va ser un dels membres fundadors de REALITER (Xarxa Panllatina de Terminologia i Neologia) i impulsor del *Congrés internacional de neologia de les llengües romàniques*, que se celebra cada tres anys des de 2008. Promotor indiscutible de la terminologia i de la neologia a Itàlia i a Europa, fou president de l'Associació Italiana de Terminologia (Assi.Term) i també de l'Associació Europea de Terminologia (AET/EAFT).

És autor, amb Valeria Della Valle, de diversos llibres de referència en neologia: *Innovazioni lessicale e terminologie specialistiche* (2003), *2006 nuove parole - Un dizionario di neologismi dai giornali* (2005), *Che fine fanno i neologismi? A cento anni dalla pubblicazione del «Dizionario moderno» di Alfredo Panzini* (2006), *Che cos'è un neologismo* (2017), *Le parole del lessico italiano* (2018).

Activitats i publicacions de la Societat Catalana de Terminologia

Activitats

XX Jornada de la SCATERM. «La terminologia en l'educació: entre la innovació i l'abús». Institut d'Estudis Catalans. 31 de maig de 2023 (activitat presencial i en línia)

Publicacions

- ✿ Revista *TERMINÀLIA*. Té periodicitat semestral i constitueix l'instrument de divulgació científica de la SCATERM.
- ✿ *Bulletí de la Societat Catalana de Terminologia*. És una publicació bimestral en línia que s'ha editat regularment des del mes de març de l'any 2007 fins al mes de desembre de l'any 2014. S'adreça especialment als socis de la SCATERM i, en general, a totes les persones que estan interessades en la terminologia.
- ✿ Col·lecció «Memòries de la Societat Catalana de Terminologia». Aplega treballs derivats de les activitats més rellevants organitzades per la SCATERM, especialment de les jornades i els seminaris anuals:

FELIU, Judit; TRIAS, Mireia (cur.) (2019). *Gramàtica, esport i terminologia*. Barcelona: Societat Catalana de Terminologia. (Memòries de la Societat Catalana de Terminologia; 7) [Publicació electrònica]

FELIU, Judit; TRIAS, Mireia (cur.) (2021). *Viquipèdia i terminologia*. Barcelona: Societat Catalana de Terminologia. (Memòries de la Societat Catalana de Terminologia; 8) [Publicació electrònica]

TRIAS, Mireia (cur.) (2022). *Terminologia i societat: recursos terminològics i escenaris comunicatius*. Barcelona: Societat Catalana de Terminologia. (Memòries de la Societat Catalana de Terminologia; 9) [Publicació electrònica]

- ✿ Col·lecció «Eines de Terminologia». Aplega els treballs guanyadors del Premi de la Societat Catalana de Terminologia:

GRESA BARBERO, Deva (2016). *Estudi d'implantació terminològica. La gastronomia del Pròxim Orient i el nord d'Àfrica als restaurants de Gràcia i l'Eixample de Barcelona*. Barcelona: Societat Catalana de Terminologia. (Eines de Terminologia; 1) [Publicació electrònica] [Premi de la Societat Catalana de Terminologia 2014]

MORTE SÁNCHEZ, Meritxell (2021). *La neologia de ciberseguretat en la llengua catalana*. Barcelona: Societat Catalana de Terminologia. (Eines de Terminologia; 2) [Publicació electrònica] [Premi *ex aequo* de la Societat Catalana de Terminologia 2020]

ARNAU GARCIA, Mariona (2021). *Adaptació del 'Diccionari casteller' del TERMCAT al públic infantil*. Barcelona: Societat Catalana de Terminologia. (Eines de Terminologia; 3) [Publicació electrònica] [Premi *ex aequo* de la Societat Catalana de Terminologia 2020]

Podeu consultar el web de la SCATERM per concretar i actualitzar dates i informacions. Pel que fa a l'adquisició de les nostres publicacions podeu consultar el Portal de publicacions de l'IEC.

Normes de presentació d'originals

Llengües. Les propostes d'articles enviades han de ser en català o en anglès. Es poden acceptar també originals en espanyol i en francès.

Formats. Els articles s'han d'enviar en qualsevol format de processador de textos, preferentment MS Word o Open Office. L'arxiu ha d'incloure tot el contingut (títol, autoria, cos de l'article, imatges, taules, bibliografia, annexos, notes, resums i paraules clau) en la distribució prevista.

Extensió màxima. L'extensió màxima del document, incloent-hi imatges, resums i bibliografia, no pot excedir els 7.000 mots.

Tipus de lletra. Per al cos de l'article i la bibliografia, cal fer servir la lletra Times New Roman de 12 punts. Les citacions textuais, si són breus, van inserides en el text i es componen en regular rodona i entre cometes baixes («»); i, si són llargues, van entrades i es componen en regular rodona de la família Times New Roman d'11 punts. Les notes, si n'hi ha, van en Times New Roman de 10 punts.

Apartats. Els títols dels apartats han d'anar numerats (exemple: I, I.I, I.I.I, I.I.2...), amb el mateix cos de lletra, en negreta rodona. La primera línia de cada paràgraf ha d'anar entrada.

Interlineat. A un espai i mig, en tots els casos. Els paràgrafs no se separen amb cap interlineat extra. Cal deixar una línia en blanc entre títol i text i dues línies entre text i títol.

Resums i paraules clau. Cal incloure un resum de l'article en català i un altre en anglès (com a màxim, de setanta paraules cadascun) i una llista de paraules clau en català i en anglès (com a màxim, sis paraules per llengua). Si l'article és en espanyol o en francès també s'ha d'incloure el resum i la llista de paraules clau en la llengua original (i en aquest cas, en que hi ha tres resums, com a màxim de cinquanta paraules cadascun).

Gràfics. El material de suport gràfic (taules, gràfics, esquemes, fotografies, figures) inclòs en l'article s'ha de presentar també en arxius independents separats del text, preferentment en format TIFF o JPEG, i amb una resolució mínima de 300 ppp.

Notes. Com a criteri general, no hi ha d'haver notes. Si no es pot evitar, es poden posar un màxim de vuit notes breus al final del text i una única nota que remeti al títol de l'article, per fer referència a projectes, premis o dedicatòries.

Bibliografia. Les referències bibliogràfiques que hagin de figurar dins el text han d'aparèixer entre parèntesis de la manera següent: (Cognom de l'autor/a, any, p. 000-000).

Al final de l'escrit hi ha d'haver les referències bibliogràfiques completes, ordenades alfabèticament segons els exemples següents. Cal fer-hi constar el nom dels autors desenvolupat i no només la lletra inicial.

COGNOM, Nom; COGNOM, Nom (any). *Títol del llibre*. Número d'edició. Lloc d'edició: Editorial.

COGNOM, Nom; COGNOM, Nom (any). «Títol del capítol». A: COGNOM, Nom; COGNOM, Nom. *Títol del llibre*. Número d'edició. Lloc d'edició: Editorial, p. 000-000.

COGNOM, Nom; COGNOM, Nom (any). «Títol de l'article». *Títol de la Revista*, volum de la revista, número de la revista (tal com s'indica en l'original), p. 000-000.

Títol del diccionari (any). Número d'edició. Lloc d'edició: Editorial.

COGNOM, Nom; COGNOM, Nom (any). *Títol* [en línia]. Lloc d'edició: Editorial. [Consulta: dia mes any].

Abreviatures. Per a la bibliografia, cal unificar les abreviatures amb les formes següents (tant si són en singular com en plural): ed. (editor/a o editors/ores), dir. (director/a o directors/ores), coord. (coordinador/a o coordinadors/ores), p. (pàgina o pàgines).

Sigles. Es recomana reduir al màxim l'ús de sigles en el cos de l'article. Quan n'hi hagi, cal assegurar que la primera vegada que hi surtin ho facin acompanyant la forma lèxica desenvolupada. Si s'usen sigles per referir-se a fonts bibliogràfiques, cal indicar-ho també en la bibliografia final.

Autoria. El nom complet de l'autor o autora del treball va a la primera pàgina de l'article, amb indicació de l'adscripció institucional i l'adreça electrònica. El Consell de Redacció lliurarà una còpia anònima de l'article als avaluadors externs. Quan la tramesa sigui acceptada per a la publicació, els autors hauran de lliurar un currículum breu de presentació (150 paraules, per a autoria individual, i, com a màxim, 80 paraules per a autoria col·lectiva) i una fotografia de mida carnet en format JPEG, i amb una resolució mínima de 300 ppp. En el cas de l'autoria col·lectiva, es demana preferiblement una única fotografia que inclogui tots els autors.

Crida d'articles

Els articles, que han de ser originals i inèdits, són avaluats per revisors externs designats pel Consell de Redacció de la revista. En cas que s'accepti la proposta, els autors poden rebre suggeriments de modificació.

Les propostes han de seguir les normes de presentació d'originals de la revista.

Els autors han d'enviar les seves propostes per correu electrònic a terminalia@iec.cat. Alternativament, es poden registrar en el sistema electrònic de gestió de la revista (Open Journal System), a <http://revistes.iec.cat> o a <http://terminalia.iec.cat>, i penjar-hi les trameses.

Per al número 29 (juny 2024)

Tramesa d'articles: fins al 30 de juny de 2023

Resultats de la selecció: fins al 15 de setembre de 2023

Versió final: fins al 15 d'octubre de 2023

Publicació de la revista: juny del 2024

Per al número 30 (desembre 2024)

Tramesa d'articles: fins al 31 de desembre de 2023

Resultats de la selecció: fins al 28 de febrer de 2024

Versió final: fins al 31 de març de 2024

Publicació de la revista: desembre del 2024

Protecció de dades personals

L'Institut d'Estudis Catalans (IEC) compleix el que estableix el Reglament general de protecció de dades de la Unió Europea (Reglament 2016/679, del 27 d'abril de 2016). De conformitat amb aquesta norma, s'informa que, amb l'acceptació de les normes de publicació, els autors autoritzen que les seves dades personals (nom i cognoms, dades de contacte i dades de filiació) puguin ser publicades en el corresponent volum de *Terminàlia*.

Aquestes dades seran incorporades a un tractament que és responsabilitat de l'IEC amb la finalitat de gestionar aquesta publicació. Únicament s'utilitzaran les dades dels autors per a gestionar la publicació de *Terminàlia* i no seran cedides a tercers, ni es produiran transferències a tercers països o organitzacions internacionals. Un cop publicades a *Terminàlia*, aquestes dades es conservaran com a part del registre històric d'autors. Els autors poden exercir els drets d'accés, rectificació, supressió, oposició, limitació en el tractament i portabilitat, adreçant-se per escrit a l'Institut d'Estudis Catalans (carrer del Carme, 47, 08001 Barcelona), o bé enviant un correu electrònic a l'adreça dades.personals@iec.cat, en què s'especifiqui de quina publicació es tracta.

2014
estelada

2015
DRON

2016
VEGÀ,
VEGANA

2017
CASSOLADA

2018
sororitat

2019
ANIMALISTA

2020
CORONAVIRUS

2021
negacionisme

2022
birra